

Broj: K-12/05.

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Županijski sud u Vukovaru, u vijeću sastavljenom, od suca Ante Zeljka kao predsjednika vijeća, te sudaca Jadranke Kurbel i Stjepana Čolakovića kao članova vijeća, sa zapisničarom Jelenom Smičić, u kaznenom predmetu protiv optuženog Jovana Čurčića iz Borova i dr., zbog kaznenog djela iz članka 120. stavak 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske, povodom optužnice Županijskog državnog odvjetništva u Vukovaru broj: K-DO-17/03 od 09. rujna 2003., nakon javno provedene i zaključene glavne rasprave, u prisustvu optuženog Jovana Čurčića, optuženog Miloša Držajića i optuženog Dušana Mišića, zamjenika županijskog državnog odvjetnika Vlatka Miljkovića, te branitelja Nediljka Rešetara, Vojislava Ore, Biserke Treneski, Mare Mihočevića, Branka Ivića i Ivica Mačvanina, a u odsustvu optuženog Mladena Maksimovića, optuženog Dragana (Čede) Savića i optuženog Jovice Vučenovića, 14. prosinca 2005., a objavljeno 15. prosinca 2005.

p r e s u d i o j e

OPTUŽENI JOVAN ČURČIĆ, [REDACTED]

[REDACTED]
neosuđivan, ne vodi se drugi kazneni postupak, u pritvoru Zatvora u Osijeku od 13. ožujka 2003.

OPTUŽENI MILOŠ DRŽAJIĆ, [REDACTED]

[REDACTED] neosuđivan, ne vodi se drugi kazneni postupak, u pritvoru Zatvora u Osijeku od 13. ožujka 2003.

OPTUŽENI MLADEN MAKSIMOVIĆ, zvani "Mađar", [REDACTED]

[REDACTED] osuđivan presudom Općinskog suda u Vukovaru broj:K-228/98 zbog kaznenog dijela iz članka 190. Kaznenog zakona na kaznu zatvora u trajanju od

šest mjeseci, uvjetno na dvije godine, ne vodi se drugi kazneni postupak.

OPTUŽENI DUŠAN MIŠIĆ, [REDACTED]

[REDACTED]
neosuđivan, ne vodi se drugi kazneni postupak, u pritvoru Zatvora u Osijeku od 13. ožujka 2003.

OPTUŽENI DRAGAN SAVIĆ, [REDACTED]

[REDACTED] osuđivan presudom Općinskog suda u Vukovaru broj:K-198/99. zbog kaznenog dijela iz članka 311. stavka 2. Kaznenog zakona na kaznu zatvora u trajanju od deset mjeseci, uvjetno na dvije godine, ne vodi se drugi kazneni postupak.

OPTUŽENI JOVICA VUČENOVIĆ, [REDACTED]

[REDACTED] osuđivan presudom vojnog suda u Osijeku broj:K-22/93 zbog kaznenog dijela iz članka 236. stavak 1. Krivičnog zakona Republike Hrvatske na kaznu zatvora u trajanju od trinaest godina, rješenjem Županijskog suda u Osijeku broj: Kv-148/98 od 22. travnja 1998. obustavljeno je izvršenje kazne zatvora.

k r i v i s u

što su,

u vremenskom razdoblju od 01. kolovoza do 13. rujna 1991. u Borovu, za vrijeme oružanog sukoba, kao pripadnici paravojnih postrojbi, milicije tzv. SAO Krajine i Teritorijalne obrane Borovo, i to, optuženi Jovan Ćurčić u svojstvu komandira Stanice milicije Borovo, a optuženi Miloš Držajić, Mladen Maksimović, Dušan Mišić i Dragan (Čede) Savić, kao milicioneri, te optuženi Jovica Vučenović kao pripadnik tzv. Teritorijalne obrane Borovo, protivno članku 2., 3., 13., 27., 31., 32. i 33. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949., te članku 4. i 5. Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol II)

OPTUŽENI JOVAN ĆURČIĆ,

1) naredio da se zatvore u podrumskoj prostoriji Stanice milicije Borovo, u ulici Nikole Tesle broj 1, površine oko 3x3 metra kvadratna, inače privatnoj kući u vlasništvu u to vrijeme proganog mještana Pavla Čikanovića, zarobljeni civili oštećeni Dobroslav Zadro, Damir Tatar, Željko Bek, Nikola Perković, Darko Kiš, Branislav Škorak, Josip Bošnjaković, Josip Gorup, Nedjeljko Dumančić, Ivica Milković i Nedeljko Krajinović, u kojoj nije bilo ležaja, tekuće vode i sanitarnog čvora, te je pod bio prekriven kanalizacijskom otpadnom vodom punom fekalija dubine 20 do 30 centimetara, da bi iza toga bili prebačeni i zatvoreni u vatrogasni dom u kojem također nije bilo ležaja, pa su na betonskom podu ležali s ostalim zatvorenici i to oštećenim Božom Katalinićem, Josipom Vučkovićem, Ivanom Vučkovićem,

Vilimom Jajtićem, Karlom Babjašem, Vladom Čizmarom, Stjepanom Jagetićem, Ivanom Berendom, Franjom Johom, Stjepanom Tkalecom, Renatom Išpanom, Pavom Zemljakom, Željkom Filipčićem, Vladimirom Zemljakom, Željkom Hodakom, Ivanom Zelemberom i Darkom Kušićem, da im se ne daje dovoljno hrane i vode za piće, da se zatvorenici oštećeni Nikola Perković, Darko Kiš, Josip Gorup, Željko Bek, Ivica Milković, Željko Jonek, Željko Čiček, Ivan Berend, Franjo Joh, Stjepan Tkalec, Stjepan Jagetić, Karlo Babjaš i Dobroslav Zadro, odvođe na prisilni rad, odnosno, na obavljanje različitih poslova, i to kopanje rovova, kopanje kanala, čišćenje WC-a, istovaranje robe iz kamiona i utovaranje u kamione, da se zatvorenici oštećeni Josip Vučković, Renato Išpan, Ivan Vučković, Luka Rožić, Josip Gorup i Karlo Babjaš ispituju i pritom zlostavljaju, te da se zatvorenici oštećeni Damir Tatar, Željko Bek, Nikola Perković, Darko Kiš, Josip Bošnjaković, Dobroslav Zadro, Josip Gorup, Željko Čiček, Ivica Milković, Nedeljko Krajnović, Ivan Vučković, Josip Vučković, Vlado Čizmar, Željko Jonek, Ivan Berend, Franjo Joh, Stjepan Tkalec, Luka Rožić i Željko Hodak tuku gumenim i drvenim palicama i različitim drugim predmetima, zbog čega je Željko Hodak zadobio ozljede od kojih je umro,

dakle,

kršeći pravila međunarodnog prava, za vrijeme oružanog sukoba naredio, da se civilno stanovništvo muči i prema njemu nečovječno postupa, da mu se nanose velike patnje, ozljede tjelesnog integriteta i zdravlja, da se prinuđuje na prinudni rad, te da se protuzakonito zatvara.

OPTUŽENI MILOŠ DRŽAJIĆ,

2) točno neutvrđenih dana u prvoj polovici mjeseca rujna 1991.:

- za vrijeme pretraživanja doma obitelji Ivašković, s točno neutvrđenim milicajcima, zbog traženja oružja, udario oštećenog Milu Ivaškovića otvorenom rukom u glavu, od kojeg udarca je pao na zid
- iz Vatrogasnog doma s nepoznatim milicajcima a radi fizičkog zlostavljanja, odvodio zatvorene oštećene Željka Čičeka, Ivana Berenda, Josipa Ćosića, Vladu Čizmara, Željka Filipčića, Ivana Zelembera, Pavu Zemljaka i Vladimira Zemljaka, vraćajući ih pretučene, a posebno je zatvoreni Ivan Zelember zbog toga buncao i izvršio malu i veliku nuždu u hlače
- nakon što je zatvoreni oštećeni Josip Gorup perući po naređenju milicijsko vozilo pronašao odrezano ljudsko uho i krv, vukao ga za uho i govorio prijeteći, da je on to uradio
- nakon okupacije mjesta Lipovača, kod zarobljavanja oštećenog Vilima Jajtića, istog udario najmanje dva puta otvorenom rukom u predio lica, oduzevši mu odmah osobni automobil te ga dao Peri Goranoviću
- prijetio zatvorenom oštećenom Josipu Bošnjakoviću da će mu povaditi oči, da će ga zaklati i da živ neće izaći
- u jednoj prostoriji u sklopu stanice milicije, udarao policijskom gumenom palicom po glavi zatvorenog oštećenog Josipa Vučkovića,

dakle,

kršeći pravila međunarodnog prava, za vrijeme oružanog sukoba, mučio civilno stanovništvo i nečovječno postupao prema njemu nanoseći mu velike patnje, ozljede tjelesnog integriteta i zdravlja i prema njemu primjenjivao mjere zastrašivanja.

OPTUŽENI MLADEN MAKSIMOVIĆ, OPTUŽENI DUŠAN MIŠIĆ I OPTUŽENI DRAGAN (ČEDE) SAVIĆ,

3) dana 12. rujna 1991. oko 22,00 sata, nakon što su po pripadnicima milicije tzv. SAO Krajine, od kojih su dvoje bili optuženi Mladen Maksimović zvan "Mađar" i Dragan (Čede) Savić, odvezeni milicijskim vozilom iz zatvora u vatrogasnom domu u stanicu milicije, najprije oštećeni Damir Tatar, Željko Bek, Darko Kiš i Nedeljko Krajinović, a zatim oštećeni Dobroslav Zadro, Josip Bošnjaković i Nikola Perković, tukli ih palicama, zbog čega su gubili svijest, da bi ih nakon svega vraćali, s tim što je optuženi Mladen Maksimović zvan "Mađar" još pri povratku oštećenom Damiru Tataru stavio cijev pištolja bez strjeljiva u usta i povukao okidač, te nožem zarezao uho,

dakle,

kršeći pravila međunarodnog prava, za vrijeme oružanog sukoba, mučili i nečovječno postupali prema civilnom stanovništvu, nanosili mu velike patnje, ozljede tjelesnog integriteta i zdravlja i prema njemu primjenjivali mjere zastrašivanja.

OPTUŽENI JOVICA VUČENOVIĆ,

4) dana 06. rujna 1991. u prostorijama stanice milicije, najprije najmanje deset minuta tijekom ispitivanja tukao nogama na kojima je imao vojničke čizme civila oštećenog Ivana Vučkovića, zbog čega je isti pao sa stolice, a zatim također tijekom ispitivanja tukao oštećenog Josipa Vučkovića, i to na način da ga je rukama uhvatio za glavu i njome udario u zid,

dakle,

kršeći pravila međunarodnog prava, za vrijeme oružanog sukoba, nečovječno postupao prema civilnom stanovništvu, nanosio mu velike patnje, ozljede tjelesnog integriteta i zdravlja i prema njemu primjenjivao mjere zastrašivanja,

čime su počinili, kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava – ratni zločin protiv civilnog stanovništva, opisano i kažnjivo po članku 120. stavak 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske.

Slijedom toga se na temelju članka 4. stavak 2., 31., 37. stavak 1. i 120. stavak 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske,

o s u đ u j u

OPTUŽENI JOVAN ĆURČIĆ

na kaznu zatvora u trajanju od 14 (četrnaest) godina

OPTUŽENI MILOŠ DRŽAJIĆ

na kaznu zatvora u trajanju od 10 (deset) godina

OPTUŽENI MLADEN MAKSIMOVIĆA

na kaznu zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina

OPTUŽENI DUŠAN MIŠIĆ

na kaznu zatvora u trajanju od 6 (šest) godina

OPTUŽENI DRAGAN (ČEDE) SAVIĆ

na kaznu zatvora u trajanju od 6 (šest) godina

OPTUŽENI JOVICA VUČENOVIĆ

na kaznu zatvora u trajanju od 6 (šest) godina.

Na temelju članka 45. stavak 1. i 3. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske u izrečenu kaznu zatvora uračunava se vrijeme provedeno u pritvoru, i to za optuženog Jovana Ćurčića, optuženog Miloša Držajića i optuženog Dušana Mišića od 13. ožujka 2003. i nadalje.

Na temelju članka 122. stavak 4. a u svezi s člankom 119. stavak 2. točka 1., 6. i 7. Zakona o kaznenom postupku, optuženi Jovan Ćurčić, optuženi Miloš Držajić, optuženi Mladen Maksimović, optuženi Dušan Mišić, optužni Dragan (Čede) Savić i optuženi Jovica Vučenović u cijelosti se oslobađaju obveze da nadoknade troškove kaznenog postupka, i to kako slijedi: za svjedoke 673,20 kuna, za sudskomedicinska vještačenja 22.852,20 kuna, za nužne izdatke i nagradu branitelja po službenoj dužnosti Vojislava Ore 40.072,30 kuna, Petra Miletića 8.067,35 kuna i Biserku Treneski 17.446,00 kuna.

Obrazloženje

Županijsko državno odvjetništvo u Vukovaru (u nastavku: Državno odvjetništvo) podiže dana 09. rujna 2003. optužnicu broj K-DO-17/03. protiv optuženih Jovana Ćurčića, Miloša Držajića, Mladena Maksimovića, Dušana Mišića i Dragana (Čede) Savića iz Borova, te Jovice Vučenovića iz Vukovara, zbog osnovane sumnje da su počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavak 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj: 31/93., 39/93., 108/95., 16/96. i 28/96. – u nastavku OKZRH).

Radi lakšeg praćenja valja ukazati, da su prvobitno bili optuženi još Dragan (Bogdana) Savić i Željko Savić iz Borova, također zbog kaznenog djela iz članka 120. stavak 2. OKZRH, međutim, Državno odvjetništvo je u odnosu na njih 28. lipnja 2004. odustalo od daljeg kaznenog progona.

U ponovljenom postupku kao osnovu optuženja Državno odvjetništvo je ustvari uzelo osuđujući dio presude broj: K-44/03 od 09. srpnja 2004., a koja je ukinuta presudom Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: Kž-1076/04 od 23. veljače 2005.

Prije završetka dokaznog postupka zamjenik županijskog državnog odvjetnika Vlatko Miljković u preambuli optužnice izostavio je sljedeći dio: «članku 51. Dopunskog Protokola uz

Ženevsku konvenciju od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I.)».

Pri ovako izmijenjenoj optužnici Državno odvjetništvo je ostalo i prilikom govora stranaka, predlažući da se optuženi Jovan Ćurčić, Miloš Držajić, Mladen Maksimović, Dušan Mišić, Dragan (Čede) Savić i Jovica Vučenović proglase krivima i osude po zakonu.

Prema rješenju ovoga suda broj Kv-157/03. od 06. studenog 2003. odlučeno je da će se suditi u odsustvu optuženima Mladenu Maksimoviću, Draganu (Čede) Saviću i Jovici Vučenoviću.

Nakon što su se optuženi Jovan Ćurčić, Miloš Držajić i Dušan Mišić očitovali, da se u odnosu na sve točke optužbe ne smatraju krivima, postupak je nastavljen izvođenjem dokaznog postupka.

Saslušani su, svjedok Jovan Ajduković, svjedok Milutin Držajić, svjedok Tatjana Olujić i svjedok Branislav Pejaković.

Budući da su se stranke suglasile da se umjesto neposrednog ispitivanja svjedoka oštećenih i svjedoka koji nisu nazočni i nisu pozvani pročitaju zapisnici o njihovom prijašnjem ispitivanju, pročitani su zapisnici o prijašnjem ispitivanju svjedoka oštećenih Renata Išpana, Branislava Škoraka, Stjepana Tkaleca, Željka Čičeka, Stjepana Jagetića, Nedjeljka Dumančića, Željana Joneka, Josipa Ćosića, Josipa Gorupa, Jose Ivaškovića i Mileta Ivaškovića, te svjedoka Pavla Čikanovića, Tomislava Hajdukovića, Radovana Čučuza, Mire Mišljenović, Bosiljke Grebić, Zdenka Guzića, Vlade Tuličića, Rade Bosića, Željka Štefančića, Karla Povazsonya, Veljka Sentivanca, Aleksandra Crnogorca, Ivana Belaja, Vladimira Gajića, Sretena Bogdanovića, Miloša Erića, Darka Kovača, Dragiše Božića, Mate Karamatića, Veseljka Cviovića, Jele Katalinić, Željka Ilekovića, Mirne Marić i Drage Josipovića.

Pročitani su bez obzira što se stranke nisu suglasile, a sve cijeneći da su ispitani pred istim vijećem i da se postupak vodi zbog kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora iznad osam godina, i zapisnici o prijašnjem ispitivanju svjedoka oštećenih Franje Joha, Bože Katalinića, Ivica Miljkovića, Željka Beka, Nikole Perkovića, Josipa Bošnjakovića, Damira Tatara, Darka Kiša, Ivana Berenda, Vlade Čizmara, Ivana Vučkovića, Vilima Jajtića, Karla Babjaša, Luke Rožića, Dobroslava Zadre, Josipa Vučkovića i Nedeljka Krajnovića, svjedoka Dragiše Čančarevića, Željka Pejakovića, Časlava Nikšića, Slavoljuba Lazića, Dujka Lukića, Viktora Okreše, Duška Lazarevića i Dušana Tadića, te sudskomedicinskih vještaka dr. Nikole Mandića, dr. Borisa Dumenčića i dr. Miroslava Gorete.

Izvršen je uvid u raspoloživu medicinsku dokumentaciju, fotodokumentaciju očevida, situacijski plan, preslike na listama broj: 1149., 1150., 1244., 1255., 1257-1262., 1278-1311., 1380-1387., 1400. i 1401., fotografije osoba u svezi prepoznavanja, ostalu dokumentaciju u svezi prepoznavanja putem fotografija, preslike presuda Općinskog suda u Vukovaru broj: K-228/98 i K-198/99, Vojnog suda u Osijeku broj K-22/93 i Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: Kž-461/98, te rješenje Županijskog suda u Osijeku broj: Kv-148/98.

Pročitani su, zapisnici o sekciji, zapisnik o očevidu, zapisnik o pretrazi stana i drugih prostorija, zapisnici o prepoznavanju u Zatvoru u Osijeku, zapisnici s glavnih rasprava o prepoznavanju putem fotografija, dopisi PU vukovarsko-srijemske od 31. svibnja i 01. lipnja 2004., zahtjev za provođenje istrage broj: KT-14/96 od 15. siječnja 1996. Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku, rješenje o obustavljanju kaznenog postupka broj: Kio-29/96 od 22. svibnja 1998. Županijskog suda u Osijeku.

Izvedena je reprodukcija u međuvremenu popravljene videokasete s razmjene kod Adaševaca 13. rujna 1991.

Izvršen je uvid u izvode iz kaznenih evidencija za optužene Jovana Ćurčića, Miloša Držajića, Mladena Maksimovća, Dušana Mišića, Dragana (Čede) Savića i Jovice Vučenovića.

SVJEDOK OŠTEĆENI ŽELJKO BEK, tijekom 1991. bio je u sastavu specijalne policije. Krajem mjeseca kolovoza bio je na borbenom zadatku u Baranji, točnije u školi u Dardi, gdje se predao JNA. Zajedno s ostalim zatočenicima prevezen je u vojarnu u Somboru gdje su se zadržali tri do pet dana. Slijedilo je prebacivanje vojnim vozilima u Borovo. Bili su smješteni u podrumu jedne obiteljske kuće na čijem podu se nalazila voda koja je curila iz kanalizacije. Zatim su prebačeni u vatrogasni dom gdje su ostali do razmjene. Malo su dobivali hrane. U zatočeništvu su radili razne poslove, a između ostalog kopali su rovove za minobacače. Noć uoči razmjene milicija je odvela njega, Tatara, Perkovića i Kiša u jednu prostoriju, ali ne zna gdje se nalazila ta prostorija jer ne poznaje mjesto Borovo. Najprije su Tataru naredili da klekne i pruži ruke, te ga počeli tući gumenim palicama. Poslije Tatara slijedili su ostali. Njega su tukli po leđima, vratu i glavi, od čega jedno vrijeme ništa nije vidio niti čuo. Kada su ih vozili nazad, još je dobio udarac pištoljem. Nije siguran da bi nekoga prepoznao od onih koji su ih tukli. Sjeća se da je optuženi Jovan Ćurčić čitao spisak osoba koje su išle na razmjenu kod Adaševaca. S ove druge strane u svezi razmjene bio je Vlado Tuličić, sadašnji načelnik Policijske uprave u Osijeku. Ne može reći je li ga netko od prisutnih optuženika tukao. Optuženi Jovan Ćurčić je po njemu bio centralna figura, do kojeg zaključka dolazi po njegovu držanju i ophođenju.

SVJEDOK OŠTEĆENI NIKOLA PERKOVIĆ, tijekom 1991. bio je zaposlen kao policajac u I. policijskoj postaji u Osijeku. Krajem kolovoza dobio je zadatak i nalazio se u školi u Dardi. Predali su se JNA. Nakon Darde najprije su odvezeni u vojarnu u Beli Manastir a zatim u vojarnu u Sombor gdje su se zadržali oko tjedan dana. Na kraju su prebačeni u Borovo. Smjestili su ih u podrum jedne kuće gdje su bila svega dva ležaja s krvavim dekama i jastucima, dok je pod bio prekriven vodom iz kanalizacije. U tom podrumu bilo je njih oko četrnaest. U vatrogasnom domu bili su do razmjene. Još dok su bili u podrumu kuće, optuženi Miloš Držajić je rekao da će morati ići raditi. Noću 12. rujna 2001. došla su četvorica pripadnika njihove milicije i tražili dobrovoljce. Dečki su se javili, da bi nakon izvjesnog vremena bili vraćeni, pretučeni i sa suzama u očima. Na ponovno traženje dobrovoljaca javio se on, Zadro, Bošnjaković i Željko Bek. Dok su ih prevozili vozilom, znali su u njih uperiti pištolje i škljocati. Udarali su ih u jednoj prostoriji palicama i nogama obuvenim u čizme, i to po cijelom tijelu. U jednom trenutku izgubio je svijest. 13. rujna 2001. otišli su u razmjenu. U razmjenu jedino nije otišao Darko Kušić koji je kasnije pronađen u bunaru u Čelijama. Dok su bili u zatočeništvu, s njima je bio i predsjednik HDZ-a iz Batine. Toliko su ga tukli da je od batina umro. Još prvog dana kada su došli u Borovo, sam se predstavio optuženi Miloš Držajić rekavši da je pomoćnik komandira Stanice milicije Borovo. Čak je donio kilogram kruha i nešto alkohola interesirajući se ima li koga poznatog. Za optuženog Jovana Ćurčića zna iz pričanja Zadre jer su zajedno radili u policiji u Dalju do početka sukoba. Optuženi Jovan Ćurčić im se, osim toga, osobno predstavio na dan kada je bila razmjena i rekao da je on komandir milicije u Borovu. Jednom kada su bili talijanski novinari, optuženi Jovan Ćurčić je rekao da je on zapovjednik. Dolazio je u civilnoj odori. Optuženi Jovan Ćurčić je bio na razmjeni. Optuženi Mladen Maksimović i optuženi Dragan Savić bili su stražari i također su se sami predstavili. Nije čuo za optuženog Jovicu Vučenovića. Ne zna tko mu je uzeo lančić u Borovu. U svezi rada optuženi Miloš Držajić je u vatrogasnom domu doslovno rekao: "Ako budu tražili za rad, javite se jer ćemo vas ubiti, znate što slijedi." I u sudnici je pokazao na optuženog Jovana Ćurčića, uz napomenu da ga nije tukao i maltretirao. Kada su ih tukli sjeća se da je bio prisutan optuženi Dušan Mišić, a za to ime i prezime doznao je od jednog nepoznatog civila koji je bio s njima u zatočeništvu. Optuženi Dušan Mišić udarao ga je

bejzbol palicom, i to po leđima, glavi, rukama. Zapamtio je» facu» optuženog Dušana Mišića. Optuženi Miloš Držajić ga nije tukao. Od stražara sjeća se prezimena Savić i Popadić. Od optuženih poznaje Jovana Ćurčića, on nije bio kada su ih tukli, ali je bio prisutan optuženi Dušan Mišić. Tu noć kada su ih tukli ili na dan razmjene, saznao je za ime i prezime optuženog Dušana Mišića. Bio je čuvar u zatvoru i tukao ih je. Onda je izgledao kao sada, jedino nije imao sijedu kosu i bio je malo mršaviji.

SVJEDOK OŠTEĆENI JOSIP BOŠNJAKOVIĆ, 1991. pripadao je specijalnoj policiji. Dok su bili na borbenom položaju u Dardi, zarobljen je od strane JNA te prebačen u restoran «Silosa» u Dardi, Beli Manastir, u vojarnu u Sombor, da bi na kraju bio doveden u Borovo. Bili su smješteni u podrum jedne privatne kuće. Iz kanalizacijskih cijevi su curile fekalije i nakupilo ih se u visini 15 do 20 cm. Optuženi Miloš Držajić je po dolasku rekao da je pomoćnik komandira milicije. Iz te podrumске prostorije prebačeni su u vatrogasno spremište gdje su zatečeni pretučeni ljudi iz Lipovače, Baranje i Belog Manastira. Hrane su dobivali ponekad, nekada kuhane a nekada suhe. Izbjegavali su koristiti poljski WC koji je bio podalje od vatrogasnog spremišta, jer bi po izlasku dobivali batine. Jednog dana su tražili dobrovoljce, javila se jedna grupa, da bi nakon oko pola sata bili vraćeni prebijeni, toliko da nisu mogli hodati, nego su puzali. U sljedećoj grupi bio je i on. Džipom su odvezeni u privatnu kuću gdje su prvi put bili zatočeni po dolasku u Borovo. Morali su se okrenuti prema zidu. Po jednog su stavljali na sredinu garaže i tukli gumenim palicama, drvenim palicama. Sjeća se da je pao u nesvijest zbog čega su ga polijevali vodom. Na kraju su bili vraćeni u vatrogasno spremište. Od zatočenih sjeća se Zelembera i Ive Grbešića. Čuo je da su neki od zatočenika prolazili kroz špalir kada su bili tučeni. Optuženog Jovana Ćurčića vidio je kada su bili prebačeni u vatrogasno spremište, rekao je svoje ime i prezime, te da je komandir milicije. Tada se predstavio ustvari cijeloj grupi zatočenika. Razmijenjen je 13. rujna 1991. Što se tiče optuženog Miloša Držajića upoznao ga je 11. prosinca 1990. u II. policijskoj postaji u Osijeku. U podrumu kuće u Borovu gdje su prvi put bili dovedeni, kroz rešetke ga je uhvatio za košulju i prijetio kada je čuo gdje radi. Spisak za razmjenu čitao je optuženi Jovan Ćurčić. Optuženog Dušana Mišića upoznao je 1983. jer su čak bili zajedno članovi selekcije mlađih kategorija. Priložio je fotografiju, te pokazao da je optuženi Dušan Mišić na slici treći slijeva nadesno u čučućem stavu. Kada su ih odvodili na batinanje, među pripadnicima milicije bio je i optuženi Dušan Mišić. Na njega je pokazao i u sudnici. U već spomenutoj nusprostoriji pored ostalih tukao ih je i optuženi Dušan Mišić. Na prepoznavanju u Zatvoru u Osijeku nije prepoznao optuženog Miloša Držajića, ali je na glavnoj raspravi to obrazlagao: "To ste me mogli pitate za dvadeset ili dvadeset pet godina." Njegove spoznaje su da malo tko od građana Republike Hrvatske koji nisu preživjeli zlostavljanja razumiju situaciju. Nije se bojao, ali je spoznao da čovjekov život u takvim trenucima nije vrijedan komadića papira. Kasnije se pričalo da su svi jaukali od bola, ali da se od njega nije čuo niti jauk. Kod prepoznavanja u Zatvoru u Osijeku nije pokazao na optuženog Miloša Držajića jer nije bio sto posto siguran. Nesigurnost je proizlazila iz toga jer je bilo još sličnih osoba po građi. Dvoumio se. Optuženi Miloš Držajić sada je fizički ojačao, a u ono vrijeme nije imao bradu. U sudnici je pokazao na optuženog Dragana Savića.

SVJEDOK OŠTEĆENI JOSIP GORUP, u 8. mjesecu 1991. prijavio se u rezervni sastav MUP-a. Između ostalog, kao pripadnik rezervnog sastava bio je raspoređen na stražu u Branjinom Vrh. Tu je i bio zarobljen 01. rujna 1991. Preko Vojvodine prevezen je u Borovo. Autobus se zaustavio na platou ispred nekog vatrogasnog doma. Odmah su ih počeli tući još u autobusu. Od izlaska iz autobusa pa sve do ulaska u vatrogasni dom morali su proći kroz "špalir" dužine 15 metara. Dok su prolazili, tukli su ih. I njega su tukli dok je prolazio kroz špalir. Smjestili su ga u zatvor koji je ustvari bio jedna podrumska prostorija, i to u kući gdje je bila smještena njihova milicija. Na podu je bila voda iz kanalizacije. Prespavao je na nekakvim paletama. U tom zatvoru je ostao jedan ili dva dana. Dok su ga vozilom vraćali u vatrogasni dom, optuženi Miloš Držajić govorio je kako je zamjenik. U spremištu vatrogasnog doma nitko ga nije tukao. Razmijenjen je 13. rujna 1991. Što se tiče Jovice, ništa mu nije učinio, čak ga je nekoliko puta zaštitio, međutim, čuo je kada su ga stražari

upozoravali u smislu toga zna li što se s njima radi. Taj čovjek koji se predstavio kao Jovica još je rekao da je komandir milicije, a pravio je i spisak za razmjenu. U Borovu je bio u zatočeništvu od 03. rujna 1991. do 13. rujna 1991. Molio je optuženog Jovana Ćurčića da više ne prolazi kroz torture, jer neće moći izdržati, na što nije reagirao. Kada mu se god požalio, bio je nezainteresiran, a čak je bilo i podsmijeha. U sudnici je pokazao na optuženog Miloša Držajića, uz dodatak da u ono vrijeme nije imao bradu. Dolazeći u sud, ispred zgrade je prepoznao još jednog optuženika, u sudnici je pokazao na optuženog Dragana Savića. Optuženi Jovan Ćurčić je čitao spisak za razmjenu. Optuženi Jovan Ćurčić imao je oko ušiju normalno podšišanu kosu koja je bila dosta bujna i imao je svijetle oči. Pavo Zemljak, njegov sin Vladimir Zemljak, Željko Filipčić i Ivica Florijan nisu bili na spisku za razmjenu i svi su kasnije ekshumirani. Dok su bili u zatočeništvu, snimala ih je slovenska televizija.

Prisjećajući se doživljenog, oštećeni Josip Gorup doslovno je istakao: «Jedan dan su me izveli van, naredili su mi da operem unutrašnjost jednog Land Rovera, ustvari prao sam krv koja se nalazila unutra, a našao sam tu u Land Roveru odrezano jedno ljudsko uho. Tu je bio i Miloš Držajić koji je rekao da je on zamjenik Jovana Ćurčića. Tu dok sam bio u tom zatvoru Miloš Držajić me je potezao za uho i prijeteci mi govorio da je on to napravio.»

Na glavnoj raspravi od 30. ožujka 2005. u svezi prepoznavanja opisivao je da je na prepoznavanju bilo više osoba, odmah nije reagirao kada je vidio optuženog Miloša Držajića, prepoznavao ih je s oko 12 do 13 koraka, a tolike godine su prošle. Ne zna rezultate prepoznavanja, uglavnom je rekao da su tamo određene osobe optuženi Jovan Ćurčić i optuženi Miloš Držajić, ali se ne sjeća je li tada bio siguran u to. Osoba za koju je rekao da je optuženi Miloš Držajić ličila mu je na optuženog Miloša Držajića. Siguran je da je osoba koja sjedi u sudnici optuženi Miloš Držajić. Prilično mu je ostalo upečatljivo da mu je optuženi Miloš Držajić prijetio da će mu odrezati uho, ili doslovno: «Optuženi Miloš Držajić mi je sam rekao da je on odrezao uho koje sam vidio u autu prijeteći da će i meni odrezati.»

Na glavnoj raspravi od 27. travnja 2005. u svezi prijetnji oštećeni Josip Gorup naznačio je: «Čuo sam u prostoriji dolje da su jednom čovjeku odrezali uho i da je ubijen. Ja sam to čuo iz podruma gdje sam bio zatočen, a oni su bili u garaži iznad, pri čemu mislim na optuženog Miloša Držajića, Džacu i dr. Sljedećeg dana optuženi Miloš Držajić je došao do mene, uvrtao mi uho, gurao mi nož iza vrata i oko uha, pritom me tresao rukama i govorio kako će mi odrezati uho i likvidirati me kao onoga sinoć.»

SVJEDOK OŠTEĆENI BRANISLAV ŠKORAK, 1991. bio je zaposlen u I.policijskoj postaji Osijek. Krajem mjeseca kolovoza 1991. pošli su u Dardu, točnije u školsku dvoranu, radi preuzimanja zarobljenih naoružanih pobunjenika. Tamo je došlo do vatre, uključila se tadašnja JNA, te su se predali. Prebacili su ih u Beli Manastir, zatim u vojarnu u Sombor i konačno u Borovo. Bili su smješteni u podrum jedne privatne kuće. U grupi ih je bilo oko četrnaest. Iz kanalizacijskih cijevi curila je voda koja je smrdjela. Sjeća se da je došao optuženi Miloš Držajić, kojeg poznaje jer su pohađali policijsku školu, a razgovarao je s ljudima iz spomenute grupe. Optuženi Miloš Držajić ponovno je došao u večernjim satima i donio kruha i bocu pića. Izuzev što je jedan gol do pasa prijetio kako će ga objesiti, drugih maltretiranja nije bilo. Sljedećeg jutra kada su se probudili, na podu je bilo fekalija u visini do 30 centimetara. Slijedilo je prebacivanje u vatrogasno spremište gdje je svako od njih imao svoj krevet, gdje su dobivali hranu i vodu. Zbog ranijeg ranjavanja tražio je medicinsku pomoć, ali je nije dobio. U Borovu je bio svega tri dana, nitko ga nije tukao, a što se događalo nakon njegova prebacivanja u Dardu, ne zna. U Borovo zajedno s njim bili su dovezeni još Nedjeljko Dumančić, Miro Ćuljak, Željko Bek, Josip Bošnjaković, Nikola Perković, Damir Tatar, Grbeša Mile, Darko Kušić i dr. Kada su bili prevoženi iz Borova u Dardu, bio je prisutan Drago Lazić i jedan koji se zvao Jovo, a prepoznao ga je i u sudnici. Po kontaktima je mogao zaključiti da imaju nekakve funkcije. Iz Borova u Dardu prebačeni su, pored njega Miro Ćuljak, Mile Grbeša, Nedjeljko Dumančić, Tepšić i još jedan. Radilo se o probnoj

razmjenu koja je propala. Kada su iz Darde išli na konačnu razmjenu, svi od navedenih su išli osim Mile Grbeše, koji je kasnije ekshumiran kod Iloka.

SVJEDOK OŠTEĆENI DAMIR TATAR, 1991. radio je u I.policijskoj postaji u Osijeku kao policajac. Zarobljen je u Dardi, odvezen u Beli Manastir te u vojarnu u Sombor, da bi na kraju bio dovezen u vojarnu u Borovo. Zaustavili su se ispred jedne privatne kuće, gdje je vidio optuženog Miloša Držajića obučenog u maskirnu uniformu s oznakama njihove milicije. Smjestili su ih u podrum te kuće. Podrumska prostorija gdje su bili, bila je veličine 2,5 x 3 metra, u njoj se nalazio jedan ležaj, na vratima i prozoru su bile rešetke, a na podu fekalije i voda. U podrumu ih je bilo negdje oko 15. Tu su se zadržali samo jednu noć, nakon čega su prebačeni u jednu halu podalje od te privatne kuće. Dok su još bili u podrumu, došao je optuženi Miloš Držajić i predstavio se: "Ja sam Miloš Držajić, zamjenik komandira stanice milicije u Borovu, ovo vam nije zajebancija, ovo je Borovo selo." Jednog dana njihovi milicionari tražili su dobrovoljce, a kako se nitko nije javio, sami su ih odabrali. To se ponovilo. Išao je na Savulju kopati rovove. Kada je poginuo četnički zapovjednik "Miki", sjeća se da je to bio četvrtak negdje oko 22.00 sata, u halu je došao Dragan Savić i tražio dobrovoljce. On i još neki su se javili, odvezli su ih u zgradu gdje su prvi put bili, uveli u garažu i počeli tući policijskim palicama i bejzbol palicama. Padao je u nesvijest od udaraca. Svi koji su bili odvezeni u garažu bili su tučeni. Dok su se vraćali u vozilu, jedan po nadimku "Mađar" stavio mu je pištolj u usta i opalio na prazno. Nakon toga nožem mu je zarezao uho. Netko je iz pratnje doslovno rekao: "Nemoj se zajebavati, Jovo je naredio da se ne diraju." Kada su bili vraćeni ponovno u halu, Savić ga je udario šakom u glavu i pečatnjakom koji je imao na ruci raskrvario čelo, nakon čega je ponovno netko od njih rekao: "Saviću, nemoj, Jovo je rekao da se ne diraju." Optuženog Mladena Maksimovića zvanog "Mađar" sve do dolaska u Borovo nije poznavao, za njegovo ime i prezime doznao je jer su ga tako zvali Savići. Osoba po nadimku "Mađar" bila je visine oko 185 do 188 centimetara, srednje tjelesne građe, tamnoplave duže kose, a nos mu je bio ukrivljen na jednu stranu. Govorio je bosanskim naglaskom. Optuženog Dragana Savića također nije znao od ranije, ali je za to prezime čuo kada je razgovarao s optuženim Mladenom Maksimovićem. Kompletna leđa su mu bila tamnoplava, pa čak i noge na zadnjoj strani. Optuženi Miloš Držajić u to vrijeme nije imao bradu, točnije, izgledao je kao da se nije brijao pet do šest dana. Optuženi Miloš Držajić ulazio je u veću prostoriju gdje su bili zatočeni u više navrata i kontaktirao sa Zadrom. Optuženi Jovan Ćurčić prema njemu i prema drugima bio je izuzetno korektan. U sudnici nije prepoznao nikoga od onih koji su ih tukli. Što se tiče razmjene, spisak je čitao optuženi Jovan Ćurčić, i tada je s njim bio još jedan u odijelu s kravatom i predstavio se kao Jovica ili Jovan Ajduk ili Ajduković. Još je dodao kako je on predstavnik koji dogovara razmjenu. Optuženi Jovan Ćurčić se sam predstavio kao komandir milicije u Borovu. Prvi put ga je vidio tada kada se predstavio u velikoj prostoriji gdje je bilo njih oko 80, drugi put kada su dolazili novinari iz Španjolske, Srbije, Bosne i treći put na razmjenu. Da je optuženi Jovan Ćurčić bio komandir, vidjelo se iz ophođenja prema njemu. Vidio se respekt. Jedan od Baranjaca preminuo je od batina. Na prepoznavanju u Zatvoru u Osijeku, prepoznao je optuženog Jovana Ćurčića, a što se tiče optuženog Miloša Držajića, doslovno je rekao: "Mislim da je optuženi Miloš Držajić. U tadašnjim uvjetima optuženi Jovan Ćurčić je mogao biti svakakav, na primjer, Darko Kušić je ostao iza njih u Borovu u zatvoru i kasnije su njegovi posmrtni ostaci pronađeni u bunaru. Da je optuženi Jovan Ćurčić imao namjeru, moglo je biti svega i svašta. U Borovu je s njima bio zatočen i Mile Grbešić, izveo ga je iz zatvora optuženi Jovan Ćurčić i predao ga je kao i Čuljka, Terzića, Škoraka i Dumančića nekom Zdjelareviću. Razmijenjen je u Adaševcima 13. rujna 1991. Moguće je da je na glavnoj raspravi od 09. ožujka 2004. rekao da je jedan od Savića bio pod nadimkom „Mađar“, a točno je da je optuženi Mladen Maksimović imao nadimak „Mađar“.

SVJEDOK OŠTEĆENI STJEPAN TKALEC, dana 28. kolovoza 1991. kao civil bez oružja bio je zarobljen od strane pripadnika paravojnih postrojbi. Zadržan je u policiji u Belom Manastiru do 03. rujna 1991., kada je s većom grupom zarobljenika prebačen autobusom u Borovo. Zaustavili su se ispred kina, a dok su izlazili, morali su proći kroz špalir, kojom

prilikom su ih udarali. Udarali su ih puškama i nogama. Smjestili su ih u prostoriju u kojoj nije bilo kreveta, tako da su spavali na staroj robi koju su tamo našli. Od hrane su dobivali ono što bi njima ostalo. Nuždu su vršili u jednom buretu. Sljedeće noći odvodili su ih u grupama po četiri ili pet na ispitivanja, i to u jednu privatnu kuću gdje je bila njihova milicija. Tukli su ih u podrumu te kuće. Toliko su ga izudarali da je pao u nesvijest. U toj grupi bio je tučen i Željko Hodak koji je istu noć i preminuo. Za vrijeme dok su bili tučeni, vidio je optuženog Miloša Držajića, nikoga nije tukao, ništa nije govorio, stajao je i pušio. Za njegovo ime i prezime znao je jer su ga tako zvali. U jutro koje je slijedilo iza toga sve su ih izveli napolje, postrojili i optuženi Miloš Držajić im je rekao da će im biti dobro ako budu dobri. Do razmjene više nije bio fizički maltretiran. Ne zna tko je zapovijedao milicijom tada u Borovu. U sudnici jedino prepoznaje optuženog Jovana Ćurčića, bio je na razmjeni. Za ime i prezime optuženog Miloša Držajića čuo je od drugih kroz rešetke.

SVJEDOK OŠTEĆENI DARKO KIŠ, u 8. mjesecu 1991. bio je zaposlen u policiji i dobio je raspored u blizini Darde. Slijedilo je njihovo predavanje, odvoženje u Beli Manastir, Sombor te konačno u Borovo. od Sombora do Borova bili su prevoženi u "vojnoj marici" i vezani liscama. Po dolasku u Borovo zaustavili su se ispred jedne kuće gdje je bila njihova milicija. Iz iste je izašao Ilija Kojić obučen u uniformu njihove milicije. Njega poznaje još iz Vukovara kao susjeda, te je njemu i Zadri skinuo lisice, uz dodatak da se ništa neće dogoditi. Podrumska prostorija gdje su bili smješteni bila je vlažna, na podu je bilo fekalija, ležali su na nekakvim ležajevima. Slijedilo je prebacivanje u kinodvoranu u Borovo, gdje su dobivali hranu i vodu. Išao je na rad, i to kopati rovove. Uoči razmjene krajinski milicajci u crnim odorama tražili su dobrovoljce. Svi koji su se javili odvezeni su u kuću gdje je bila njihova milicija i tučeni palicama i nogama. Ne može se sjetiti kako je izgledao čovjek koji ga je tukao. Izgubio je svijest, zbog čega su ga polijevali vodom. Optuženog Jovana Ćurčića i optuženog Miloša Držajića zna još od prije zatočeništva. Jedan i drugi su radili u stanici milicije u Dalju. Jednog Savića zna još iz Vukovara. Za vrijeme zatočeništva u Borovu vidio ga je ispred kinodvorane i bio je obučen u nešto kao vojno. Taj Savić je imao izražen nos i kosti na licu, bio je visok oko 180 centimetara, kosa mu je bila tamnosmeđa. Misli da se optuženi Miloš Držajić predstavio kao pomoćnik komandira milicije u Borovu, a to je čuo i od drugih i često ga je viđao. Optuženi Jovan Ćurčić je tamo bio glavni, što je također čuo. Oni ga nisu maltretirali. Čuvari u Borovu su bili svakako obučeni, od civilne odjeće, vojne do milicijske odore. Jednom je kopao i rovove. Hranu su dobivali svaki dan. Dok je bio u zatvoru čuvali su ih domaći, nije bilo pripadnika JNA. Čuvali su ih teritorijalna obrana, milicija Krajine. Bili su svakako obučeni, uglavnom u maskirnim odorama s oznakama milicije Krajine. Optuženi Jovan Ćurčić je govorio za njega i Zadru da ih može prebaciti u Bosnu, ali od toga ništa nije bilo, jer su se znali otprije.

SVJEDOK OŠTEĆENI ŽELJKO ČIČEK, priključio se rezervnom sastavu milicijske stanice u Belom Manastiru u 8. mjesecu 1991. Radio je na osiguravanju TV odašiljača Belje. Svi koji su radili na osiguranju bili su zarobljeni 23. kolovoza 1991. Kao zarobljenik nekoliko dana bio je u Kneževim Vinogradima i u Belom Manastiru, zatim u Somboru, ponovno u Belom Manastiru i na kraju je prevezen u Borovo. Autobus se najprije zaustavio ispred jedne katnice gdje je bila njihova milicija, nepoznati su ulazili u autobus i tukli ih, da bi ih zatim autobus prevezao do ispred njihovog doma. Napravljen je "špalir" i kroz isti su morali proći jedan po jedan. Udarali su ih rukama, nogama, palicama i dr. Po ulasku u dom, traženo je da sve predaju, tako je on predao lančić i sat osobi za koju je kasnije čuo da se zove Miloš. Lančić i sat više nisu vraćeni. Sljedećeg dana po dolasku morali su istovarati kamione s hranom. Noću su dolazili i odvodili dvojicu po dvojicu. Tako je on odvezen s Vladom Ćizmarom, i to u jednu garažu radi ispitivanja. Čim su ga uveli, počeli su ga udarati. Zatim su izudarali Vladu Ćizmara. Toliko je bio istučen, da se nije mogao kretati šest dana, a mokrio je i krv. Od posljedica takve tuče umro je jedan imena Željko, ali mu se prezimena ne može sjetiti. Njega je posebno tukao onaj kojem je predao svoje vrijedne stvari, i čuo je da ga zovu Miloš. Te noći pretučen je i Ivan Zelember, zatim Pavo i Vladimir Zemljak. Što se tiče hrane, može reći da je to bila "sirotinjska hrana". Što se tiče drugih imena, sjeća se samo imena

Jovice, ali ne zna tko je to. Razmijenjen je 13. rujna 1991. Osim Josipa Gorupa s njima su još bili Čizmar Vlado, Berend, prof. Franjo, Pavo Zemljak i njegov sin, Čosić, dok se ostalih ne može sjetiti. Ipak tvrdi da mu je zlatninu uzeo neki nepoznati plavi, dok je optuženi Miloš Držajić uzimao drugima. Optuženi Dušan Mišić dovezao ih je i pokupio na kraju, ali nije siguran da ih je i tukao. Leđa su mu bila plava, crna od batina. Kada je spominjao da su obično dolazili da ih vode na batinanje njih četvero, jedan od njih je bio optuženi Miloš Držajić. On je stajao na vratima, vozio kampanjolu i nakon batinanja vraćao nazad. Non-stop su ta četvorica, između kojih je bio optuženi Miloš Držajić, zarobljenike vukli i vraćali. Obično su ih odvodili po četvoricu.

SVJEDOK OŠTEĆENI IVAN BEREND, pristupio je rezervnom sastavu milicije u Belom Manastiru u 8. mjesecu 1991. Zarobljen je kod osiguravanja TV odašiljača Belje, i to 23. kolovoza 1991. Nakon zarobljavanja prevezeni su u Sombor, vraćeni u Beli Manastir i na kraju u Borovo. Prilikom izlaska iz autobusa morali su proći kroz kordon, te su ih tukli. Zajedno s još nekima morao je ići kopati kanale za vodovod. Čuvari nisu dopuštali da uzmu hranu koju su donosili mještani. Noću bi dolazili i odvodili dvojicu ili trojicu u podrum jedne zgrade gdje su ih tukli. Njega su tri puta vodili. Toliko je bio tučen, da nije mogao hodati Sva tri puta tukao ih je i Miloš Držajić, s tim što on misli da su postojale dvije osobe toga imena i prezimena. Jedno jutro došli su arkanovci, a tu je bio i Miloš Držajić, te su odveli Pavu Zemljaka i njegovog sina Vladu, Željka Filipčića i Ivu Florijana. Nikada ih više nije vidio. Razmijenjen je 13. rujna 1991. Ipak se sjeća da ga je optuženi Miloš Držajić šutnuo nogom u predjelu usta, i to nakon što nije znao pjevati četničke pjesme. Koliko god pokušava zaboraviti, uvijek ga vraćaju u prošlost. U sudnici ipak pokazuje na dvojicu koje poznaje i za koje čuje da se zovu optuženi Jovan Ćurčić i optuženi Miloš Držajić. Kod samog prepoznavanja nije se usudio reći poznaje li nekog. Optuženi Miloš Držajić se ustvari sam predstavio kod dolaska u Borovo. Tada optuženi Miloš Držajić nije imao bradu.

SVJEDOK OŠTEĆENI FRANJO JOH, bio je zarobljen u Belom Manastiru. 03. rujna 1991. Autobusom u jednoj većoj grupi prevezen je u Borovo. Po dolasku autobus se zaustavio ispred jedne zgrade na kojoj je pisalo "bioskop". Izlazeći iz autobusa, morali su proći kroz "špalir", kojom prilikom su ih tukli. Dok je bio u zarobljeništvu, morao je ići raditi na kopanju kanala za vodu, istovarao je i hranu. Što se tiče hrane, dobivali su po jednu paštetu na njih četvero, dobivali su malo i kuhane hrane, a što se tiče vode, dobivali su je u malim količinama. Nuždu su obavljali u jednom buretu. Iz zarobljeništvu su ih odvodili na ispitivanja u Dalj, gdje su ga tukli. Osim u Dalj, radi ispitivanja vodili su ga i u jednu prostoriju na katu zgrade gdje je bio zatočen. Na rukama mu je umro Željko Hodak, i to nakon što je bio pretučen. Željka Hodaka prepoznao je netko tko je s njim igrao nogomet. Iako su rekli da će ga baciti u Dunav, kasnije je pronađen i ekshumiran. Na kraju je otišao u razmjenu. Na prepoznavanju u Osijeku nikoga nije prepoznao. Od tada je prošlo trinaest godina. Nekada su imali kape i uniforme.

SVJEDOK OŠTEĆENI VLADO ČIZMAR, u rezervnom sastavu milicije u Belom Manastiru nalazio se od 01. srpnja 1991. Dok je bio na osiguranju TV odašiljača "Belje", zarobljen je 22. kolovoza 1991. Najprije su bili zatočeni u Belom Manastiru, zatim su bili u vojarni u Somboru, ponovno vraćeni u Beli Manastir, da bi na kraju autobusom s grupom zarobljenika bili prevezeni u Borovo. Autobus se zaustavio ispred vatrogasnog doma. Svi su morali proći kroz kordon koji je napravila njihova milicija. Dok su prolazili, udarali su ih čime su stigli, s tim što su neki imali i puške. Onaj tko bi protrčao kroz kordon, morao je ponovno prolaziti. Što se tiče smještaja, bio je u garaži, dobio je dvije deke i spavao je na betonu. Kao WC služilo je jedno bure. Hrana je bila loša, obično bi donijeli dvije velike posude i dvanaest žlica. Taj Miloš izdavao je i različite zapovijedi. Jedne večeri došli su stražari i odveli ga u prostoriju u sklopu toga vatrogasnog doma. Što se tiče navedenog kordona, napravio ga je čovjek za kojeg je kasnije čuo da se zove Miloš. Za stolom je sjedio Miloš Držajić, naredio mu je da klekne i da ruke stavi na potiljak, a tu je bilo još oko osam milicajaca s drvenim palicama. Počeli su ga tući i nakon nekog vremena Miloš bi rekao da prestanu, kada bi prišla

druga dvojica i nastavili udarati. Toliko je bio izudaran, da nije mogao hodati. Istu noć tučen je i Željko Hodak. Kada je umro, pozvali su stražara i iznijeli su ga van. Ti što su ga tukli bili su u različitim odorama, a bilo je i civila. Trinaest godina je prošlo od tih događanja, u sudnici prepoznaje optuženog Miloša Držajića, izdavao je zapovijedi, ali ga nije tukao. U to vrijeme nije nosio bradu. Iskreno rečeno, u zatočeništvu nije čuo za ime i prezime Jovana Ćurčića. Taj koji je čitao spisak za razmjenu, doslovno je rekao: "Koga prozovem, ima sreće." Osobe koje su ga tukle spominjale su ime i prezime Miloša Držajića i zato zna da se tako zove. U zarobljeništvu su ga tukli, a odvjetnici se smješkaju, to je sramota. Optuženi Miloš Držajić u to vrijeme je imao »facu» jednog mafijaša, i to ležernu, a sada izgleda kao hijena. Kada je naređivao, bio je potpuno hladan i bezosjećajan. Profesor Zemljak je plakao od muke jer je molio da tuku njega a ne sina. Nije kasnije čuo da je formiranje špalira naredio Miloš. Bio je mrak i tu osobu koja je izdala naredbu nije vidio.

SVJEDOK OŠTEĆENI STJEPAN JAGETIĆ, od 01. srpnja 1991. bio je pripadnik rezervnog sastava tadašnje policije u Belom Manastiru. Zarobljen je 3. kolovoza 1991. dok je bio na zadatku osiguravanja TV odašiljača "Belje". Nakon Belog Manastira, Sombora i opet Belog Manastira, završili su u zarobljeništvu u Borovu. Zaustavili su se ispred jedne zgrade gdje je bilo kino, odnosno vatrogasni dom. Izlazili su jedan po jedan i morali su proći kroz kordon, kojom prilikom su ih tukli. Dok je on prolazio kroz kordon, odjednom je dobio udarac kundakom puške u predjelu nosa. Spavali su na betonu koristeći nekoliko deka. kao WC su služile dvije kante. Već prvu noć odvodili su zarobljenike radi ispitivanja. Ti koji su bili odvođeni, vraćeni su nakon nekog vremena pretučeni. Tako je bio odveden i Željko Hodak. Vraćen je isprebijan, izgovorio je riječi da mu pozdravimo djecu i umro. I njega nisu vodili na ispitivanja. Išao je raditi na istovaru hrane, zatrpavanju kanala s vodovodnim cijevima, a išao je čistiti i njihove kuće. Razmijenjen je 13. rujna 1991. kod motela Adaševci. Kada su išli raditi, spominjalo se ime i prezime Miloša Držajića i kao da je on glavni.

SVJEDOK OŠTEĆENI NEDJELJKO DUMANČIĆ, u mjesecu kolovozu 1991. bio je pripadnik specijalne policije. Konkretno, nalazio se na zadatku u Dardi na silosima kada je bio zarobljen. Po zarobljavanju odvezeni su u Beli Manastir, zatim u Sombor i na kraju u Borovo. Po izlasku iz "marice" uveli su ih u podrum privatne kuće. U podrumu je bila nekakva voda do iznad članaka. Bili su ustvari na nekakvim daskama, zidovi podruma su bili krvavi. Optuženog Miloša Držajića poznaje od ranije, jer su i jedan i drugi bili policajci u Dalju. U tom podrumu prvi put je vidio optuženog Miloša Držajića, i to nakon Dalja. Hrane su dobivali tek toliko da prežive. Nakon četiri ili pet dana prebačeni su u takozvani njihov centralni zatvor. Radilo se o jednoj metalnoj hali koja je bila dugačka oko 30 metara. Tu im se jedan predstavio kao šef, bio je obučen u civilno odijelo, i to imenom i prezimenom kao Jovan Ćurčić. Tu se zadržao narednih četiri ili pet dana. Prebačen je zatim s još jednim policajcem u Dardu gdje je trebala biti probna razmjena. Dok je bio u zarobljeništvu u Borovu, nije vidio da su optuženi Jovan Ćurčić i optuženi Miloš Držajić nekog tukli, naprotiv, optuženi Jovan Ćurčić je bio vrlo korektan. Dok je bio u zarobljeništvu, nije išao na rad. Grbeša je također bio određen za razmjenu, ali je bio izdvojen. Kasnije je ekshumiran u Ćelijama. Razmijenjen je u Adaševcima i sjeća se komentara optuženog Jovana Ćurčića u smislu kako je pokušao, ali nije mogao spriječiti da tuku zarobljenike. Inače, bojao se optuženog Jovana Ćurčića. Prije zarobljavanja su se znali čuti preko motorole. Jednom su ih htjeli poubijati, ali optuženi Jovan Ćurčić nije dao blizu. Ponovljeno je istakao da je optuženog Miloša Držajića viđao kontinuirano tijekom tri mjeseca dok su 1991. zajedno radili u policijskoj postaji u Dalju. Često su znali popiti kavu, a i kartali su. Tada nije imao bradu. Bradu nije imao niti u Borovu tijekom zarobljeništvu. Prepoznaje optuženog Miloša Držajića u sudnici, mnogo se izmijenio, sasvim je drugi čovjek, nekada je bio mali, nabijen, prgav. U sudnici prepoznaje i optuženog Jovana Ćurčića. Optuženi Jovan Ćurčić i onda i sada u sudnici izgleda isto, čak ima i istu kosu, samo je malo mršaviji. Ne znam zbog čega nisam zvan tijekom istrage radi prepoznavanja. Da me istražni sudac zvao, sigurno bih došao.

SVJEDOK OŠTEĆENI IVAN VUČKOVIĆ, kao pripadnik Zbora narodne garde predao se u Lipovači, nakon čega je sproveden u Borovo. Od optuženika poznaje od prije rata optužene Miloša Držajića, Dušana Mišića i Jovicu Vučenovića. Po dolasku u Borovo u podrumu jedne kuće tukao ga je optuženi Jovica Vučenović, tukao ga je negdje oko 10 do 15 minuta dok nije pao sa stolice. Nešto prije prestanka udaranja došao je optuženi Miloš Držajić i odveo ga u halu vatrogasnog doma. Sjeća se da je na nosilima ležao jedan stariji čovjek i optuženi Miloš Držajić je rekao ako ne bude surađivao da će proći tako. Ispitivali su ga i tukli i nakon nekoliko dana. Razmijenjen je na motelu u Adaševcima. Što se tiče hrane, bila je kao napoj, zbog čega su morali ići na WC, gdje bi u pravilu dobivali batine. Nisu ga ispitivali pripadnici JNA nego ljudi u civilu. Optuženi Jovica Vučenović udarao ga je nogama, nije gledao gdje ga udara, tako da je zadobio udarce nogama na kojima je imao vojničke čizme po stomaku i leđima. Optuženog Jovicu Vučenovića poznaje otprije, jer je radio kao prodavač u robnoj kući u Vukovaru. Misli da u to vrijeme optuženi Miloš Držajić nije nosio bradu. Nije pozivan radi prepoznavanja u Zatvor u Osijeku. Od prije rata optuženog Dušana Mišića poznaje jer su zajedno igrali nogomet.

SVJEDOK OŠTEĆENI BOŽO KATALINIĆ, zarobljen je u Lipovači od strane paravojnih postrojbi i prevezen u Borovo. Optuženog Miloša Držajića poznaje još od prije rata. Prvog dana je zatvoren u jednoj prostoriji na katu jedne kuće. Narednog dana odveden je radi ispitivanja također u jednu privatnu kuću, ali ne zna gdje se nalazi. Osim jedne klupe ničega nije bilo, tako da su spavali na betonu. Sve do razmjene više ga nitko nije maltretirao.

SVJEDOK OŠTEĆENI VILIM JAJTIĆ, predao se u Lipovači, i to optuženom Milošu Držajiću, koji mu je, vidjevši ga, udario nekoliko šamara, i jednom Peri predao njegov osobni automobil, rekavši da je sada njegov. Kada je dovezen u Borovo, izašli su ispred zgrade gdje je bila njihova stanica milicije i zatim ih sprovedli u zgradu, kino, u jednu prostoriju na katu. Tijekom ispitivanja nije bio tučen. Razmijenjen je na motelu u Adaševcima. Od prije rata poznaje optuženog Miloša Držajića.

SVJEDOK OŠTEĆENI JOSO IVAŠKOVIĆ, od 1943. živi u Borovu. Zarobljen je u 8. mjesecu 1991., naime, došli su vozilom u uniformama njihove milicije i tražili oružje. Odvezen je u kuću mještana Pavla Čikanovića. Za sva četiri dana nije dobio niti jesti niti piti. Njega i sina su na kraju stavili u vozilo i odvezli kući. Iz zatvora su odvezeni od strane optuženog Jovana Ćurčića. Osobe koje su ga dovele u zatvor ne poznaje.

SVJEDOK OŠTEĆENI MILE IVAŠKOVIĆ, prije rata živio je u Borovu. 05. rujna 1991. došla je grupa u odorama tzv. krajinske milicije, između kojih je prepoznao optuženog Miloša Držajića, obavili su pretres, a optuženi Miloš Držajić je njega udario šakom, od kojeg udarca je on pao na zid. Njega i oca Josu odveli su u kuću Pavla Čikanovića, a zatim u zgradu kina. Taj prvi dan kada je došao, ništa nije dobio za jelo. Na kraju su on i otac pušteni kući. Optuženi Miloš Držajić izgleda mu kao prije, s tim što na glavnoj raspravi ima bradu.

SVJEDOK OŠTEĆENI KARLO BABJAŠ, u 5. mjesecu 1991. ušao je u rezervni sastav Zbora narodne garde. Zarobljen je u Lipovači i odveden u Borovo. U prostoriji gdje ga je ispitivao optuženi Jovica Vučenović bio je i optuženi Miloš Držajić. Prva 24 sata nije dobio jesti i spavao je na betonu. Tijekom zatočeništva jednom je morao ići kopati rovove. Razmijenjen je kod motela u Adaševcima. Jako je obolio poslije ispitivanja koje je shvatio kao prijetnju. Poznaje i optuženog Dušana Mišića još od prije rata, igrao je nogomet za Lipovaču. Prepoznaje ga u sudnici, samo što je prije bio malo mršaviji i nije bio sijed. Nije bio na prepoznavanju u Zatvoru u Osijeku. Nekoliko dana prije razmjene izvodili su policajce koji su s njima bili zatočeni, odvodili su po dvojicu, trojicu, četvoricu, vraćani su pretučeni. Bilo je njih koji su se usrali u gaće.

SVJEDOK OŠTEĆENI IVICA MILKOVIĆ, zarobljen je u Dardi i sproveden u Beli Manastir da bi narednih 14 dana bio u Somboru u vojarni. Iz Sombora prebačen je u Borovo,

najprije u podrum jedne kuće, a zatim u vatrogasni dom. Tu im se predstavio imenom i prezimenom optuženi Miloš Držajić. Prijetio mu je Dragan Savić, svijetloplave, kovrčave kose. Sjeća se da je optuženi Jovan Ćurčić čitao spisak za razmjenu. Optuženi Jovo Ćurčić nastojao je da sve bude civilizirano. Svaki čas ste mogli biti likvidirani i zato je nastojao što manje skretati pozornost na sebe. Dragan Savić je uperio pištolj u njegovu glavu jednom prilikom, škljocnuo je na prazno, zaključio je da ga nije smio ubiti i da nekakav ustroj postoji. Optuženi Jovan Ćurčić je čitao spisak za razmjenu, njega se pitalo, a da je ovlašten za pregovaranje vidjelo se po tome što su dolazile razne delegacije. Optuženi Miloš Držajić bio je glavni za odvođenje i dovođenje. Optuženi Jovan Ćurčić je bio obučen u civilnu odoru, a optuženi Miloš Držajić u odijelo njihove krajijske milicije.

SVJEDOK OŠTEĆENI ŽELJAN JONEK, uhićen je kao vozač Hitne pomoći u Belom manastiru. Po dolasku u Borovo autobusom smješten je u kinodvoranu. Izlazeći iz autobusa, morali su proći špalir i tada su ih tukli. Jedne noći počeli su odvoditi ljude, odvodili bi dvojicu, trojicu. Za tih deset dana, koliko je bio, samo je nekoliko puta dobio hranu. Kada je Željko Hodak doveden s batina, jaukao je, govorio je da ga ubiju, vrištao je, da bi pred jutro umro.

SVJEDOK OŠTEĆENI LUKA ROŽIĆ, zarobljen je u Lipovači i odvezen u Borovo. Tamo je vidio Držajića koji je izdavao zapovijedi koga treba tući. Njega su ispitivali i tukli. Dok su drugi stražari tukli zatočenike, Držajić je sjedio za stolom. Razmijenjen je u Adaševcima.

SVJEDOK OŠTEĆENI DOBROSLAV ZADRO, zarobljen je u Dardi i prebačen u vojarnu u Sombor, da bi na kraju završio u Borovu. Najprije su bili u kući u Borovu gdje se nalazila njihova milicija. Nakon 4- 5 dana bili su prebačeni u vatrogasni dom. Poznaje optuženog Miloša Držajića još od prije rata. Poznaje i optuženog Jovana Ćurčića jer je i on bio policajac u Dalju. Zaključio je da je optuženi Jovan Ćurčić bio veliki autoritet. Kada bi se on pojavio, svi bi izašli van. Kada je poginuo jedan njihov, došli su njihovi policajci i tražili dragovoljce i odvodili troje ili četvero gdje su ih udarali. Spisak za razmjenu čitao je optuženi Jovan Ćurčić. Mislim da je optuženi Jovan Ćurčić znao što se događa. To se vidi iz sljedećeg. Jedan stariji čovjek je umirao od batina, vidio ga je, ali mu nije pomogao niti je tražio da mu se pomogne, a ako je i tražio, on za to ne zna. Milicija kojom je rukovodio optuženi Jovan Ćurčić faktički je osiguravala smještaj, hranu i čuvala ih. Optuženi Jovan Ćurčić mogao je spriječiti da ih maltretiraju, mogao je spriječiti da neki budu ubijeni.

SVJEDOK OŠTEĆENI JOSIP VUČKOVIĆ, zarobljen je u Lipovači i prevezen u Borovo. Od optuženih poznaje Miloša Držajića. Optuženi Miloš Držajić bio je obučen u policijsku odoru i ispitivao ga je. Po ispitivanju izbacili su ga napolje, naišao je optuženi Jovica Vučenović i počeo ga tući na način da mu je glavom udarao u zid. Nakon toga naišao je i optuženi Miloš Držajić, odveo ga je u jednu podrumsku prostoriju i nastavio udarati pendrekom po glavi. Nakon tog udaranja došao je k sebi tek u vatrogasnom domu. Morao je ići raditi. Hrane su dobivali malo. Razmijenjen je kod motela u Adaševcima.

SVJEDOK OŠTEĆENI RENATO IŠPAN, upoznao je optuženog Miloša Držajića prilikom zarobljavanja u Lipovači, s tim što je za njegovo ime i prezime čuo još prije. Navođen je kao onaj koji je vodio njihove milicijske postrojbe. Osam dana ispitivao ga je optuženi Miloš Držajić u Borovu. Tijekom ispitivanja poveo se razgovor i o policijskoj školi u Zagrebu, na što mu je optuženi Miloš Držajić rekao da je išao u tu školu. Svi su bili smješteni u vatrogasnom domu, odakle su ih vodili na ispitivanje u stanicu milicije. Optuženi Miloš Držajić svakodnevno ga je psihički maltretirao na taj način, kako mu je majka ostala u selu, da će je ubiti i silovati. Osim psihičkih maltretiranja udarao ga je rukama, drvenim i metalnim palicama po cijelom tijelu. Misli da je optuženi Miloš Držajić bio zapovjednik stanice milicije i tog logora. Svi su zajedno nakon osam dana razmijenjeni. U sudnici pokazuje na optuženog Jovana Ćurčića, poznaje ga po liku iz Borova, zajedno s optuženim Milošem Držajićem vodio ga je pred kamere talijanske TV kuće, a čitao je i spisak za razmjenu. Po stavu i ophođenju

zaključio je da je optuženi Jovan Ćurčić glavni. Gdje se pojavio optuženi Jovan Ćurčić, u njega se gledalo kao u Boga, vodio je glavnu riječ.

Na glavnoj raspravi od 15. lipnja 2005. oštećeni Renato Išpan bio je decidiran tvrdeći, da se ne sjeća koliko ga je ljudi istovremeno ispitivalo, to je bilo davno, ne sjeća se niti što mu je točno rekao optuženi Miloš Držajić, a nije mogao točno definirati niti je li ga optuženi Miloš Držajić udarao. Iako je u istrazi rekao da ga je optuženi Miloš Držajić saslušavao osam dana zaredom, naknadno nije mogao reći tko ga je saslušavao tih osam dana, optuženi Miloš Držajić ili netko drugi. I pored rečenog, a nakon što mu je prezentiran iskaz iz istrage, rekao je da stoji iza toga.

SVJEDOK OŠTEĆENI NEDELJKO KRAJINOVIĆ, zarobljen je u Dardi. Najprije je bio na ispitivanju u vojarni u Somboru, a zatim prebačen u Borovo. U Borovu je odmah prepoznao optužene Jovana Ćurčića i Miloša Držajića jer su prije rata radili zajedno u Dalju, gdje su radili još oštećeni Kiš Darko i Dobroslav Zadro. Optuženi Miloš Držajić čak je jednom prigodom donio bocu rakije. U toj privatnoj kući bila je stacionirana njihova milicijska postaja. Svaki dan su dobivali radne zadatke. Podrum je bio vlažan i pun vode. Po zapovijedi optuženih Jovana Ćurčića i Miloša Držajića bili su premješteni u garaže u centru Borova, točnije radi se o garaži vatrogasnog društva. Čuvala ih je milicija tzv. SAO Krajine. Jedna je žena iz Tovarnika prepoznala Milu Grbešića. Noć prije razmjene, 12/13. rujna 1991. oko 22,00 sati, dvojica milicajaca tražila su četvoricu. Javili su se on, Darko Kiš, Dobroslav Zadro i Damir Tatar. Tada nisu znali da je ubijen jedan njihov čovjek kog su zvali Miki. Odveli su ih u milicijsku stanicu gdje su ih tukli električnim palicama, gumenim palicama, nogama, rukama i dr. po cijelom tijelu. Nisu se smjeli okretati. Od udaraca leđa su mu bila crna. Sjeća se kada su Mile Grbešić i još jedan odvedeni zbog probne razmjene. Spisak za razmjenu čitao je optuženi Jovan Ćurčić.

SVJEDOK OŠTEĆENI JOSIP ČOSIĆ, nije saslušan tijekom istrage, najradije ne bi išao u Vukovar, jer se ne želi svega sjećati. Optuženog Miloša Držajića poznaje još otprije jer je dolazio kod Ivana Iliškova u stan, i to negdje 1989. Bio je uhićen u Baranji, točnije na ulazu u Novo Nevesinje. Inače je iz sela Torjanci. U Borovo je dovezen 04. rujna 1991., s tim što je do tog vremena bio u Belom Manastiru. U Borovo su prevezeni jednim autobusom u kojem ih je bilo oko 30. Zaustavili su se ispred jedne visoke nove i jedne stare zgrade. Bio je mrak. Dok su izlazili iz autobusa, morali su proći kroz kordon i mlatili su ih toljagama i oružjem. Smjestili su ih u jednu prostoriju iz koje su prethodno morali izgurati neku pumpu za vodu. U toj prostoriji bili su 4 do 5 dana, izgubili su svako mjerilo za dan i za vrijeme i ništa nisu znali. Spavali su na podu koji je bio popločen ciglom. Nakon prve noći prebacili su ih u susjednu prostoriju. Nuždu su mogli obavljati jednom dnevno, i to izlazeći iz prostorije u poljski WC. Tih dana omršavio je 28 kilograma, što samo po sebi govori kakva je hrana bila. Na njih 27 ili 28 i na temperaturi od 38°C dobivali bi 2 do 3 boce vode dnevno. Nakon nekoliko dana izgubite potrebu i za jelom i za pićem. Sjeća se kada je ozljedama podlegao Željko Hodak. Straža je uglavnom bila u vojnim uniformama, ali su tu i tamo vidjeli plavu uniformu policijsku. Straža nije imala veze s vojskom, uglavnom su bili s bradama. Nikada nije bilo svjetla, uvijek je bio mrak, tako da tamo gdje su ih tukli, nikoga nije mogao vidjeti. Od ispitivanja samo su se čuli krikovi, jauci i batinanje.

SVJEDOK DRAGIŠA ČANČAREVIĆ, 1991. bio je zaposlen u Tvornici "Borovo", i to na radnom mjestu vođe smjene u čuvarskoj službi. Zbog tadašnjeg stanja u Vukovaru, koje je svima poznato, suprugu i dvoje djece najprije je prebacio u Borovo, a zatim u izbjeglički centar kod Komina u Srbiju. On je napustio posao i prešao u Borovo kada je bio ubijen načelnik Policijske uprave osječko - baranjske. Zaposlio se u miliciji u Borovu. Milicija je bila smještena u kući Pavla Čikanovića. Što se tiče ustroja, saznao je da je ministar unutarnjih poslova bio Milan Martić, njegov pomoćnik za Slavoniju i Baranju Boro Bogunović, i to sa sjedištem u Negoslavcima. Nadalje, na čelu Sekretarijata za unutarnje poslove u Vukovaru bio je Janko Milaković, a njegov zamjenik Slobodan Žmirić, a sjedište je bilo u Borovu u ulici

JNA na broju 40 ili 42. Komandir stanice milicije u Borovu bio je optuženi Jovan Ćurčić. Zamjenik optuženog Jovana Ćurčića bio je optuženi Miloš Držajić. Do tada nije poznavao optuženog Jovana Ćurčića, optuženog Miloša Držajića i optuženog Dušana Mišića. Optuženi Jovan Ćurčić i optuženi Miloš Držajić svoje funkcije su obavljali savjesno i profesionalno. U Dalj je premješten 30. 8. ili 01. 09. 1991. Početkom 9. mjeseca 1991. Sekretarijat za unutarnje poslove Vukovar se premjestio iz Borova u Dalj, gdje je on obavljao administrativne poslove. Nakon njegovog odlaska optuženi Jovan Ćurčić i optuženi Miloš Držajić su ostali na istim funkcijama. Ilija Kojić u to vrijeme nije obavljao nikakvu funkciju u miliciji, bio je komandant obrane Slavonije i Baranje. Miliciji se priključio kasnije, i to kao pomoćnik ministra za unutarnje poslove za Slavoniju, Baranju i zapadni Srijem. U Borovu u osnovnoj školi bila je smještena vojska i teritorijalna obrana. Zatvor u vatrogasnom domu bio je pod nadležnošću JNA. Dok je on bio u miliciji, u kući Pavla Čikanovića nije bilo zarobljenika. Optuženi Jovica Vučenović bio je jedan od onih koji su vodili teritorijalnu obranu Borova, bio je mlađi čovjek, visok, s bradom i brkovima, a po zanimanju je bio trgovac. U miliciji su uredno vodili vremenik rada i dnevnik događaja, koji su predani Policijskoj upravi vukovarsko-srijemskoj. Zaprimili su ih Željko Ileković i Drago Josipović. Dolazio je u Borovo dok je radio u Dalju, kao i optuženi Jovan Ćurčić i optuženi Miloš Držajić u Dalj. Kada bi pripadnici teritorijalne obrane Borova dolazili s položaja, dolazili su i prijetili te bacali bombe. U to vrijeme najbolji je zakon bila milicija. Pripadnici milicije nisu čuvali zatvore u 8. mjesecu 1991. Po naređenju Gorana Hadžića iz zatvora u Dalju odvedeno je 10 zarobljenika, među kojima su bili Pavo Zemljak, njegov sin, Zelember i drugi, te su masakrirani u Ćelijama od strane Ražnjatović Arkana i njegovih pripadnika. Isti su također po naređenju Gorana Hadžića prethodno bili prebačeni iz Borova u Dalj.

SVJEDOK PAVLE ČIKANOVIĆ, iz svoje kuće u Borovu izašao je nakon događanja 02. svibnja 1991. Mjesto se zvanično ne zove Borovo Selo nego Borovo. Kada je otišao od kuće, sve je ostavljeno u urednom stanju, što važi i za kanalizaciju. Nema saznanja tko je sve bio u njegovoj kući. Po povratku 05. listopada 1998. zatekao je devastiranu kuću, što je važno i za kanalizacijske cijevi.

SVJEDOK JOVAN AJDUKOVIĆ, tvrdi da nije točna tvrdnja svjedoka oštećenog Damira Tatara da je dolazio u zatvor u odijelu i kravati te se predstavio kao osoba zadužena za razmjene. Nikakve veze nije imao sa zatvorom. Bio je zainteresiran za razmjenu koja je bila 15. kolovoza 1991., jer se trebao razmijeniti njegov bratić, inače sudac Slavoljub Sremac koji je bio u zatvoru u Osijeku. Što se tiče razmjene u 9. mjesecu 1991., detalje je doznao od načelnika Policijske uprave osječko - baranjske svjedoka Vlade Tuličića, pri čemu je govorio da su mnogi zatvorenici zahvaljivali optuženom Jovanu Ćurčiću. U kritično vrijeme nije bio u strukturama vlasti.

SVJEDOK TOMISLAV HAJDUKOVIĆ, bio je u zatočeništvu u Borovu od 01. do 03. kolovoza 1991., nakon čega je prebačen u Beograd, i to u vojarnu „Maršal Tito“. Optužene Jovana Ćurčića i Miloša Držajića poznaje još od prije rata. Što se tiče njegovog zarobljavanja 01. kolovoza 1991. u Dalju, optuženi Miloš Držajić stavio mu je pušku pod vrat dok je ležao i pitao: „Da li me poznaješ?“ a optuženi Jovan Ćurčić je naredio čišćenje, nakon čega je slijedilo bacanje bombi, iako su se ostali iz njegove grupe predavali i podizali ruke.

SVJEDOK RADOVAN ČUČUZ, 1991. radio je u skladištu gdje je dolazila pomoć, i to uz veliku kinodvoranu. Tamo je većinom bila vojska, a bilo je i njih u civilu. U tom je skladištu radio od 6. mjeseca do kraja 7. mjeseca 1991. Prema zatvoru nije imao nikakvih obaveza. Poznaje optuženog Jovana Ćurčića i za njega može samo reći da je dobar kao i njegovi roditelji.

SVJEDOK MIŠLJENović MIRA, zna zbog čega je pozvana radi svjedočenja jer ju je pitao odvjetnik. Sa suprugom optuženog Jovana Ćurčića bila je u Deliblatskoj peščari. Odmah na početku dolazio je optuženi Jovan Ćurčić. Tamo je otišla 30. ili 31. kolovoza 1991.

SVJEDOK BOSILJKA GREBIĆ, otišla je u Deliblatsku peščaru 30. ili 31. kolovoza 1991. Vidjela je odmah tada u posjetu supruzi optuženog Jovana Ćurčića.

SVJEDOK ZDENKO GUZIĆ, misli da je bio zatočen početkom 09. mjeseca 1991., i to u jutarnjim satima u Belom Manastiru. Iz stanice milicije u Belom Manastiru autobusom sa ostalim zarobljenicima odvezen je u Borovo. Točnije, između ta dva mjesta misli da su bili u Tenji ili nekom drugom mjestu. Iz autobusa, po dolasku u jedno dvorište, pognute glave uz stepenice odveden je na kat u jednu prostoriju. Zatim je prebačen u jednu drugu prostoriju. Zatim je otišao u razmjenu. Osim što su mu u Borovu govorili da je ustaša i da će ih sve poklati, fizički nije bio maltretiran. Dok je bio u zatočeništvu, spavao je na podu na deki, dobivao je hranu i vodu. Također je vidio ljude plave od batina, između kojih i Pavu Zemljaka, profesora iz Belog Manastira. U Borovu nije bio ispitivan.

SVJEDOK VLADO TULIČIĆ, tijekom 1991. bio je zamjenik zapovjednika I. policijske postaje Osijek. Za vrijeme borbi u Baranji šest policajaca se nije vratilo. Putem telefona u Dardi je stupio u kontakt sa Savić Draganom i od njega dobio potvrdu da ima zarobljenika. Najprije je razgovarao sa Sinišom Bolvancem koji je plakao i tražio da dođu po njih, a kako ga nije prepoznao, omogućeno mu je da razgovara i s Branislavom Škorakom. Ugovoren je susret u Adaševcima. Od garancije dobili su njihovu riječ. S njim su u Adaševce išli Mile Davidović i Tomislav Pintarić, gdje su zatečeni jedan prezimena Končarević iz SDSS-a i dvojica u ime Skupštine Jugoslavije. Tražili su da se dovedu Ljubica Peulić i jedan koji je ubio dvojicu policajaca, a tražili su podatke o njihovim poginulima. Razmjene nije bilo niti drugi put kada su se sastali u Adaševcima jer Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo pravosuđa nije dopustilo razmjenu Ljubice Peulić i onog koji je ubio dvojicu policajaca. Kada su išli na razmjenu 13. rujna 1991., povelili su Ljubicu Peulić i još policajaca srpske narodnosti koji su pristali. Zahvaljujući posebno jednom Crnogorcu koji je bio u ime Skupštine Jugoslavije, do razmjene je ipak došlo. S naše strane prozvano je 17 naših policajaca i oko 65 civila. Sjeća se da je Tatar bio u teškom stanju i nosili su ga. Na razmjeni je bio optuženi Jovan Ćurčić. O njemu su policajci pohvalno govorili. Kada su odlazili, tražili su da se rukuju s njim i da mu zahvale. Od policajaca nisu u razmjenu dali Kušić Darka i Grbešić Milu, sve iz razloga jer je Kušić već drugi put bio zarobljen, a Grbešiću su na dušu stavili da mu je brat svećenik.

SVJEDOK RADE BOSIĆ, 1991. bio je i u Borovu i u Zrenjaninu, gdje je bio u radnom odnosu. U osmom i devetom mjesecu 1991. u Borovu nije obavljao funkcije. Tada nije bio član niti jedne stranke. Nikoga iz sudnice nije viđao u Borovu u osmom ili devetom mjesecu 1991. Direktno ne zna ništa, iako je čuo iz priča da je zatvor bio u kući Pavla Čikanovića. Optuženog Jovana Ćurčića zna kao milicajca još od prije rata, dok je optuženog Miloša Držajića upoznao 1999. Ne poznaje optuženog Mladena Maksimovića Optuženog Jovicu Vučenovića opisao je kao onoga koji je bio srednje jačine, negdje visine oko 170 centimetara, nije imao bradu niti brkove. Poznavao ga je i čuo je da je bio nekakav komandir u Borovu, s tim što je bio trgovac.

SVJEDOK ŽELJKO ŠTEFANČIĆ, došao je u Borovo još kao trogodišnje dijete. Ostao je u Borovu sve do 21. ožujka 1992. Cijelo vrijeme nekako je bio u kućnom pritvoru. U noći 21. ožujka 1992. u kuću je ušlo četvero nepoznatih i pucali su. On je bio ranjen, majka i nećakinja su bile ubijene. Zatražio je pomoć susjeda i odvezen je u bolnicu u Vukovar.

SVJEDOK KARLO POVAZSONY, od svog rođenja živi u Borovu. Zna da je 1991. optuženi Jovan Ćurčić bio u policiji, nije ga vidio u odori i ne zna koju je dužnost obnašao. Jednu noć je čuo jauke, da bi kasnije čuo da je to bilo kada su autobusom dovezeni iz Baranje. S tavana je čuo jauke i tupe udarce.

SVJEDOK ŽELJKO PEJAKOVIĆ, prije rata živio je u Borovu. U prvoj polovici mjeseca kolovoza 1991. zaposlio se u miliciji tzv. RSK. U miliciju je primljen putem natječaja.

Optuženog Jovicu Ćurčića zvali su komandire, a optuženog Miloša Držajića pomoćniče. Optuženi Dragan (Čede) Savić bio je u miliciji. To važi i za optuženog Dušana Mišića. Jedini školovani policajci bili su optuženi Jovan Ćurčić i Miloš Držajić. Prema njihovim objašnjenjima njihov posao je bio da obilaze selo i sprječavaju narušavanje javnog reda i mira. U to vrijeme nisu imali plaću. Zatvor iza mjesne zajednice čuvali su teritorijalci. Poznaje optuženog Mladena Maksimovića, imao je nadimak Mađar. 1991. bio je vrlo kratko u miliciji. Poznaje optuženog Dragana Savića sina Čede.

SVJEDOK VELJKO SENTIVANAC, rođeni je Borovčanin. Sjeća se da je u 8. mjesecu 1991. upisao školu u Somboru i da je s njim bio optuženi Željko Savić.

SVJEDOK ALEKSANDAR CRNOGORAC, do izbijanja rata živio je u Borovu. U 9. mjesecu 1991. ni on niti optuženi Željko Savić nisu dolazili u Borovo iz škole u Somboru.

SVJEDOK IVAN BELAJ, krajem 5. mjeseca 1991. pristupio je pričuvnom sastavu policije. Zarobljen je u Duboševici. Bio je u Borovu gdje su ih tukli. Odvođeni su i na rad. U početku su spavali na podu, a kasnije su donijeli krevete. Stražari su bili iz redovne milicije. U sudnici prepoznaje optuženog Miloša Držajića, s tim što prije nije imao bradu. Također se sjeća i osobe za koju doznaje da se zove optuženi Jovan Ćurčić. Kada je u zatočeništvu umro Željko Hodak, pisao je izvješće, a potpisali su ga on i Stjepan Jagetić.

SVJEDOK ČASLAV NIKŠIĆ, 1991. obnašao je dužnost u Mjesnoj zajednici Bijelo Brdo. Čuo je da je optuženi Jovan Ćurčić bio u miliciji tzv. RSK. Za njihovo područje te 1991. bio je zadužen Branko Ćurčić, a došao je iz specijalne jedinice SUP-a Srbije.

SVJEDOK VLADIMIR GAJIĆ, od svog rođenja živi u Borovu. Poznaje optuženog Jovana Ćurčića. 1991. nije viđao optuženog Jovana Ćurčića u odori milicije. Ne zna gdje je bila smještena milicija u Borovu a to važi i za zatvor.

SVJEDOK SRETO BOGDANOVIĆ, kao Borovčanin poznaje optuženog Jovana Ćurčića. Ne zna što je u vrijeme rata radio optuženi Jovan Ćurčić. Optuženog Jovana Ćurčića poznaje kao tihog, mirnog, staloznenog čovjeka, nije pravio ekscese.

SVJEDOK MILOŠ ERIĆ, nastanio se u Borovo 1980. Cijelo vrijeme je bio u Somboru, tako da mu ništa nije poznato.

SVJEDOK SLAVOLJUB LAZIĆ, rođen je u Borovu. Od 01. kolovoza 1991. do mjeseca ožujka 1993. bio je u miliciji tzv. SAO Krajine. Najprije je bio u stanici milicije u Borovu, da bi zatim prešao u stanicu milicije u Borovu naselju. Osim njega u miliciji su još bili optuženi Jovan Ćurčić, optuženi Miloš Držajić, optuženi Mladen Maksimović, optuženi Dušan Mišić i optuženi Dragan Savić iz Školske ulice u Borovu. Optuženi Jovan Ćurčić bio je običan milicajac. Zgrada milicije nalazila se u kući Pavla Čikanovića. Optuženi Mladen Maksimović je mlađi od njega i misli da je imao nadimak Mađar. Poznaje i optuženog Dragana Savića sina Čede. Bio je jedno vrijeme u miliciji.

SVJEDOK DARKO KOVAČ, u Borovu živi od 1985. godine. U mjesecu kolovozu 1991. iz Borova je otišao u Pivnicu kod djeda, a zatim u Sombor u školu.

SVJEDOK DUJKO LUKIĆ, zaposlio se u miliciji tzv. SAO Krajine u prvoj polovici 8. mjeseca 1991. Milicija je bila smještena u kući Pavla Čikanovića. U miliciji su još bili optuženi Jovan Ćurčić, optuženi Miloš Držajić i dr. Optuženog Jovicu Vučenovića nikada nije vidio u miliciji. Naredbe za rad primali su iz štaba isključivo telefonom. Poznato mu je da je u Borovu zatvor bio i u kinu, zatvarani su ratni zarobljenici, ali tamo nije išao. Osnovna zadaća milicije bila je čuvanje javnog reda i mira. Nije se mogao sjetiti je li optuženi Mladen Maksimović bio

u miliciji, ali zna da je također u miliciji bio optužen Dušan Mišić. Plaću nisu primali. Lakše im je bilo u miliciji nego u vojsci jer su bili kod kuće u selu.

SVJEDOK DUŠKO LAZAREVIĆ, cijelo vrijeme živi u Borovu. Kad je bio raspisan natječaj, javio se, tako da je u miliciji počeo raditi 01. kolovoza 1991. Zapovijedi su dolazile iz štaba. Milicija je bila smještena u zgradi Pavla Čikanovića. U suterenu te zgrade zatvarali bi one koji bi se napili. Osnovna zadaća bila je držanje punktova u Željezničkoj ulici, na prijelazu na Dunavu i na Savulji, a općenito rečeno, osiguravali su javni red i mir. U Borovu u kinu zatvarani su zarobljenici s Lipovače, iz Baranje, tamo nije išao, a za njega su bili zaduženi Ćurčić iz „preka“ i jedan po nadimku Pujo. U miliciji su još bili optuženi Miloš Držajić, optuženi Mladen Maksimović i optuženi Dušan Mišić. Poznaje jednog imena i prezimena Dragan Savić od oca Čede, i on je bio u miliciji. Nisu primali plaću. Optuženi Mladen Maksimović imao je nadimak Mađar. Jednom prilikom je došlo do nekakvog ekscesa. Tražio je pomoć optuženog Jovana Ćurčića, a on je rekao da mu pomoć ne može pružiti jer je običan policajac. Iz milicije je otišao u teritorijalnu obranu u svojoj ulici jer se nije znalo tko s njima komandira, svatko se istresao na njih.

SVJEDOK DUŠAN TADIĆ, od svog djetinjstva živi u Borovu. U miliciju tzv. SAO Krajine zaposlio se u prvoj polovici 8. mjeseca 1991. Tada kad je bio primljen, tu je bio jedan krupni čovjek imena i prezimena Branko Ćurčić, bio je neki Pujo, Žmirić, sve ljudi iz „preka“, te Kojić kome ne zna ime. Stanica milicije bila je smještena u kući Pavla Čikanovića. U miliciji su bili još optuženi Jovan Ćurčić i optuženi Miloš Držajić, ali bez funkcija. Nije mu poznato da je svjedok Dragiša Čančarević bio u miliciji. Naredbe su uglavnom dolazile telefonom ili po kuriru. Plaću nisu primali. U miliciju je ušao da ne ide na prvu liniju. Optuženog Mladena Maksimovića zvali su „Mađar“. Optuženi Dragan Savić sin Čede bio je plav, kuštrav, bio je u miliciji 1991. Koliko mu je poznato, optuženi Jovan Ćurčić nije obnašao nikakvu funkciju. Nisu dobivali plaću, u miliciju su išli jer nisu išli na prvu liniju.

SVJEDOK DRAGIŠA BOŽIĆ, u Borovu živi od svog rođenja i po zanimanju je obučar. Poznaje optuženog Jovana Ćurčića, prije rata je radio kao policajac u Dalju. Ne zna je li optuženi Jovan Ćurčić radio u miliciji u Borovu. Čuo je da je u to ratno vrijeme postojala stanica milicije u Borovu, i to u kući Pavla Čikanovića.

SVJEDOK MILUTIN DRŽAJIĆ, rođen je u Vukovaru. Njegov brat optuženi Miloš Držajić radio je najprije u policiji, a zatim u miliciji u Borovu. Nije znao gdje je zgrada milicije u Borovu. Brat mu je pričao da, što se tiče milicije u Borovu, obično imaju problema s pijanim ljudima koji su nosili oružje. Ne zna što je bilo u vatrogasnom domu u Borovu. Njegov brat je uvijek bježao od bilo kakvih zapovijedi.

SVJEDOK TATJANA OLUJIĆ, rođena je u Borovu i cijelo vrijeme živi u Borovu. Optuženog Miloša Držajića sve do 6. mjeseca 1991. nije poznavala. Kad se upoznala, doznala je od njega da je bio policajac. Kada se uposlio u miliciji tzv. SAO Krajine, dobio je odoru, ali je nije stalno nosio. Nije imao nikakvu funkciju. Radio je na osiguravanju reda i mira. Sada njezinog supruga, optuženog Miloša Držajića, u Borovu su slabo poznavali jer je inače s Trpinjske ceste iz Borova naselja. Uglavnom je radio po danu.

SVJEDOK VIKTOR OKREŠA, prvi put je bio pritvoren 12. kolovoza 1991. i odvezen u kuću Pavla Čikanovića gdje je bila milicija. Drugi put je bio zatvoren 25. rujna 1991., tri dana je boravio u podrumu kuće Pavla Čikanovića. Iz Borova je protjeran 16. veljače 1992. Sjeća se da je optuženi Dušan Mišić kod prvog zarobljavanja također bio u miliciji kao stražar, ponudio se da će otići do njegove supruge kako bi nešto donio za obući.

SVJEDOK MATO KARAMATIĆ, od 1960. živi u Borovu. Što se tiče događanja u svezi zatočeništva nema neposrednog opažanja. Jednom su ga odveli u jednu prostoriju u prizemlje kinosale radi ispitivanja. Kako se nije vraćao, njegova supruga je otišla do kuće

optuženog Jovice Vučenovića, jer su s njim bili dobri, tako da je na kraju pušten. Sva tijela koja su sahranjena na Novom groblju u Vukovaru sakupila je ekipa iz Borova u kojoj je bio i on. Radio je u civilnoj zaštiti od 7 do 7 sati. Za to mu ništa nije plaćeno.

SVJEDOK BRANISLAV PEJAKOVIĆ, sjeća se da se optuženi Jovan Ćurčić javio na natječaj. Bio je primljen kao milicajac. Milicija je bila smještena u kući Pavla Čikanovića. Optuženi Jovan Ćurčić mu je brat od tetke. Po njemu optuženi Jovan Ćurčić je bio običan policajac, a glavni je bio Ilija Kojić.

SVJEDOK VESELKO CVIJOVIĆ, poznaje optuženog Jovana Ćurčića još otkad je radio u miliciji u Dalju. Za optuženog Jovana Ćurčića može reći sve najbolje. Viđao je optuženog Jovana Ćurčića nekoliko puta na punktu prema Dunavu.

SVJEDOK JELA KATALINIĆ, bila je zarobljena zajedno s mužem kod kuće 06. rujna 1991. Odvezeni su u Borovo. Tada su u Lipovači uhapšeni svi oni za koje se pretpostavljalo da drže oružje kod kuće. Četiri dana je bila smještena u prostoriji veličine 2,5X4 ili 5 metara. Bilo ih je ukupno 19, između njih jedina je bila žena, svi su išli u WC izvan te prostorije, spavali su na podu na kojem je bilo nekoliko deka, hrana je bila u redu. Sjeća se da ih je čuvao jedan stražar koji je bio obučen u uniformu kao policija, a ne kao vojska. Bio je dobar i po tome ga je zapamtila. Tu oko zatvora nije vidjela vojsku. Svi koji su ih čuvali bili su manje – više isto obučeni, a bilo ih je i u civilu. Kada je bila vođena na ispitivanja, uglavnom ju je vodio optuženi Miloš Držajić. Čak joj je jednom pomogao. Kod zarobljavanja u Lipovači nije vidjela optuženog Miloša Držajića, barem nije bio tamo gdje je ona bila zarobljena.

SVJEDOK ŽELJKO ILEKOVIĆ, što se tiče preuzete dokumentacije za Stanicu milicije Borovo tijekom procesa mirne reintegracije, utvrđeno je da nema dokumentacije koja se odnosi na 1991. Preuzeta dokumentacija odnosi se na period od 01. 01. 1992. i nadalje. Za to se i može reći da ne raspolažu dnevnikom događanja i vremenikom rada. Ima saznanja da je veliki dio dokumentacije uništen početkom procesa mirne reintegracije.

SVJEDOK MIRNA MARIĆ, zaposlena je u Policijskoj upravi vukovarsko – srijemskoj. Policija ne raspolaže dnevnikom događanja i vremenikom rada za Stanicu milicije Borovo iz 1991. Čak je naknadno na terenu prikupljala po policijskim postajama osobnu dokumentaciju za osobne očevidnike onih koji su od policajaca preuzeti. Policijska uprava vukovarsko – srijemska nema nikakve dokumentacije o onima koji su bili u radnom odnosu u Stanici milicije Borovo 1991.

SVJEDOK DRAGO JOSIPOVIĆ, ističe, da dokumentacija koja je preuzeta, teško bi se mogla nazvati dokumentacijom. Ono što je policiju interesiralo, a to je 1991. i 1992., to nisu našli.

SUDSKOMEDICINSKI VJEŠTAK DR. BORIS DUMENČIĆ, u svom nalazu i mišljenju iznosi:

Oštećeni Damir Tatar zadobio je lake tjelesne ozljede u vidu krvnih podljeva prutastog oblika na leđnoj strani prsnog koša i plohaste krvne podljeve na obim slabinama. Prve su nastale udarcima prutastog tupotvrdog sredstva, slabog do srednjeg intenziteta, a od prutastih sredstava mogli bi biti palica, letva, grana i slično, a što se tiče plohastih krvnih podljeva, mogli su nastati od stopala obuvenih u cipele, šire daske i slično.

Oštećeni Željko Bek prema medicinskoj dokumentaciji zadobio je samo udarce po tijelu i leđima, što nije opisano.

Oštećeni Luka Rožić boluje od posttraumatskog stresnog poremećaja, što je rezultiralo određenim stupanjem invalidnosti, ali iz raspoložive medicinske dokumentacije nisu vidljive tjelesne ozljede.

Oštećeni Josip Gorup također boluje od posttraumatskog stresnog poremećaja, s tim da i kod njega nisu navedene tjelesne ozljede.

Oštećeni Željko Čiček prema raspoloživoj medicinskoj dokumentaciji zadobio je krvne podljeve na leđima i ispod lijeve lopatice, a kvalificiraju se kao lake tjelesne ozljede. Nastale su udarcima tupotvrdog sredstva slabog do srednjeg intenziteta.

Oštećeni Josip Vučković ne raspolaže medicinskom dokumentacijom neposredno po izlasku iz zarobljeništva, tako da se bolovi u leđima nisu mogli sa sigurnošću povezati s ozljedama zadobivenim u zarobljeništvu. Utvrđeno je postojanje posttraumatskog stresnog poremećaja.

Oštećeni Ivan Vučković prema medicinskoj dokumentaciji zadobio je tešku tjelesnu ozljedu nastalu direktnim udarcem snažnog intenziteta. U pravilu do takve povrede dolazi udarcem zatvorene šake, s tim što se ne isključuje niti udarac drugim tupotvrdim sredstvom, a do zaključka se dolazi na osnovi nepravilnog zarastanja prijeloma nosne pregrade. U dokumentaciji dominiraju nalazi psihijatra i utvrđeno je postojanje posttraumatskog stresnog poremećaja.

Oštećeni Božo Katalinić raspolaže dominirajućim nalazima psihijatra s dijagnozom posttraumatskog stresnog poremećaja.

Oštećeni Vilim Jajtić ima također dominirajuću medicinsku dokumentaciju psihijatra s dijagnozom posttraumatskog stresnog poremećaja, psihoneuroze i alkoholizma.

Oštećeni Karlo Babjaš raspolaže većinom medicinskom dokumentacijom psihijatra i utvrđen je posttraumatski stresni poremećaj.

Oštećeni Josip Bošnjaković zadobio je teške tjelesne ozljede u vidu krvnih podljeva na slabinama i nagnječene bubrega. Povrede su nastale udarcima tupotvrdog sredstva srednje jakog do jakog intenziteta po regiji bubrega. Krvni podljevi lijeve nadlaktice kvalificiraju se kao laka tjelesna ozljeda i nastali su udarcima tupotvrdog sredstva slabog intenziteta. Bio je pod tretmanom psihijatra zbog posttraumatskog stresnog poremećaja.

Oštećeni Dobroslav Zadro zadobio je više desetaka krvnih podljeva dužine 12 cm po leđima i krvne podljeve na obje slabinske regije. Kvalificiraju se kao lake tjelesne ozljede. Ozljede na leđima nastale su udarcima prutastog tupotvrdog sredstva slabog do srednje jakog intenziteta. Prutasta sredstva mogu biti palica, letva, grana i slično. Ozljede na slabinskim regijama nastale su udarcima šireg tupotvrdog sredstva slabog do srednje jakog intenziteta. Nastale su udarcima stopala obuvenog u cipele, širom daskom i slično. Boluje od posttraumatskog stresnog poremećaja.

Oštećeni Kiš Darko zadobio je krvne podljeve u regiji na obje nadlaktice, na lijevom ramenu, na bočnim stranama prsnog koša i trbušne stijenke. Ozljede se kvalificiraju kao lake tjelesne ozljede. Nastale su udarcima tupotvrdog sredstva slabog do srednje jakog intenziteta.

Oštećeni Branislav Škorak tijekom boravka u zarobljeništvu nije zadobio tjelesne ozljede.

Oštećeni Nikola Perković, prema nalazu i mišljenju liječničke komisije o stupnju invalidnosti, zadobio je udarce po desnoj strani prsnog koša, koje ozljede nisu opisane.

Oštećeni Ivica Milković zadobio je bolnost lijeve strane prsišta, s tim što ozljeda nije detaljnije opisana.

Oštećeni Nedeljko Krajinović zadobio je krvni podljev lijevog lakta, koja ozljeda se kvalificira kao laka tjelesna ozljeda. Ne može se isključiti da je krvni podljev nastao udarcem tupotvrdog sredstva. Udarci u glavu i u desnu stranu prsišta u sudskomedicinskom smislu ne mogu se prihvatiti kao ozljede jer nisu naznačene vidljive morfološke promjene.

Nije se mogao izjasniti o vremenu nastanka ozljeda, i to iz razloga jer nisu u dokumentaciji detaljno opisane, nije opisana njihova morfologija. Ne može isključiti teoretska razmatranja da poremećaji svijesti te kratkotrajni gubici svijesti mogu nastati i višestrukim udarcima po trupu. Drži malo vjerojatnim, ali je moguće, da su zbog udaraca i ozljeda gubili svijest. Poremećaji svijesti te kratkotrajni gubici svijesti mogu nastati i bez ozljeđivanja glave, točnije mogu nastati i snažnim udarcima tupotvrdog sredstva po trupu i ekstremitetima.

SUDSKOMEDICINSKI VJEŠTAK DR. MIROSLAV GORETA, u svom nalazu i mišljenju iznosi:

Obavljeno je psihijatrijsko vještačenje na okolnost znanstvene spoznaje o reakcijama žrtava na proživljeno u zatočeništvu, s posebnim naglaskom na sposobnost svjedočenja.

Najčešći psihički poremećaj koji se javlja kao posljedica torture u zatočeništvu je posttraumatski stresni poremećaj. Pojavljuje se kao odgođen i/ili produljeni odgovor na stresni događaj ili situaciju (bilo kraćeg, bilo duljeg trajanja), iznimno jake ugroženosti ili katastrofične prirode koja može izazvati sveprožimajuću uznemirenost, u gotovo svakog. Predisponirajući čimbenici kao što su crte ličnosti (na primjer kompulzivne, astenične) ili raniji neurotski poremećaji, mogu sniziti prag za razvoj sindroma ili agradiraju tijekom, ali oni nisu nužni niti dovoljni za objašnjenje njegove pojave. Tipični simptomi uključuju epizode ponovnog proživljavanja traume nametljivim sjećanjima („flashbackovi“) ili snovima koji se zbivaju usprkos stalnom osjećaju emocionalne ukočenosti i tuposti, odvojenosti od ljudi, nereagirana na okolinu, anhedonije i izbjegavanja aktivnosti i situacija koje podsjećaju na traumu. Česti su strah i izbjegavanje i znakova i situacija koji podsjećaju na izvornu traumu. Rijetko se mogu javiti dramatični, akutni napadaji panike ili agresivnosti, potaknuti iznenadnim prisjećanjem i/ili ponovnim doživljavanjem traume ili s izvornom reakcijom na nju. Obično su prisutna stanja pretjerane vegetativne podražljivosti s hipervigilitetom ili pretjerana reakcija prestrašenosti i nesаница. Anksioznost i depresija obično su udružene s gore navedenim simptomima, a nisu rijetkost ni suicidalne ideje. Početak slijedi traumu s razdobljem latencije koje može varirati od nekoliko tjedana do nekoliko mjeseci (ali rijetko prelazi razdoblje do 6 mjeseci). Tijek fluktuirajući, a oporavak se može očekivati kod većine bolesnika. Kod malog broja bolesnika tijekom može biti kroničan kroz mnogo godina, s prelaskom u trajne promjene ličnosti.

Najvažniji simptom posttraumatskog stresnog poremećaja izazvanog zlostavljanjem u zatočeništvu je obrambeno „zaboravljanje“ traumatskog doživljaja putem njegovog odcjepljenja, potiskivanja, poricanja i drugih nesvjesnih obrambenih mehanizama. Korištenjem tih obrana pacijent se štiti od ponovnog sučeljavanja s traumom karakteriziranog strahom, panikom, osjećajem ugroženosti, poniženja, stida, bespomoćnosti i sl. Iako se za održavanje tog obrambenog zida troše goleme količine psihičke energije, on povremeno ipak puca, bilo u vidu „flashback“ reakcija (iznenadnog vraćanja traumatske situacije u svjesno doživljavanje) ili u vidu noćnih mora. Takve se dekompenzacije mogu javljati na neke banalne vanjske provokacije koje asociraju na traumatski doživljaj, a nerijetko i bez nekog uočljivog podražaja kao rezultata teže prepoznatljivih nesvjesnih procesa. U slučajevima u

kojima spomenute obrane nisu dovoljno uspješne, pojedina se sjećanja mogu toliko deformirati da više ne odgovaraju realitetnim okolnostima. Ipak je znatno češći problem nemogućnosti reprodukcije traumatskih doživljaja zbog njihovog nerijetko iznimno ugrožavajućeg djelovanja na psihičku stabilnost pacijenta. Ta je problematika u okvirima sudskog postupka znatno izraženija, posebno s obzirom na određenu asocijativnu povezanost sudskog ispitivanja s ispitivanjem i iznuđivanjem priznanja u logorskim uvjetima, kao i na ponovno sučeljavanje sa zlostavljačima – zapovjednicima logora, logorskim čuvarima i dr.

Teškoće u reprodukciji stvarnih događaja koje se opažaju kod zlostavljanih zatočenika mogu se javiti zbog intenzivnih osjećaja krivnje i stida temeljenih na neadekvatnom samooptuživanju za zarobljavanje koje su možda mogli izbjeći ili za „nezasluženo“ preživljavanje u skupini u kojoj su neki zatočenici i smrtno stradali. Patološka prilagodba na takve ekstremne situacije može rezultirati totalnom „identifikacijom s agresorom“ karakteriziranom apsolutnom spremnošću na suradnju, a u blažem i učestalijem obliku ona se očituje u neprimjerenom zahvalnosti za blaže postupanje ili neku drugu privilegiju koja se kasnijom (psihološkom obradom) toliko uveliča da također može postati preprekom za realno svjedočenje.

Problem sa suprotnim predznakom može predstavljati oslobađanje dugo potisnute ljutnje i bijesa s generaliziranim agresivno – osvetničkim postavljanjem ne samo prema stvarnim zlostavljačima već i prema drugim osobama koje se po bilo kom obilježju (nacionalnom, vjerskom, ideološkom, vojnom i sl.) svrstavaju na zlostavljačevu stranu i koje stoga najčešće nesvjesno mogu biti pogrešno prepoznate kao zlostavljači, neprijatelji, zločinci i tako dalje.

Nikako se ne smije zanemariti činjenica da protek vremena, u konkretnom slučaju 13 godina, i drastična promjena cjelokupne vanjske situacije, može i objektivno znatno otežati povezivanje logorskih sjećanja s današnjim likovima potencijalnih zlostavljača.

Sve prethodne konstatacije odnose se isključivo na psihološku komponentu potencijalno deformiranih ili na drugi način insuficijentnih svjedočenja, dok posljedice organskih moždanih trauma njima nisu obuhvaćene.

Niti jedan od prethodno opisanih simptoma, sam po sebi, ne dovodi u pitanje vjerodostojnost nečijeg svjedočenja

Individualna vještačenja došla bi u obzir samo kod zatočenika – svjedoka za koje postoje ozbiljne indicije da se radi o nekim ozbiljnim psihičkim poremećajima, neovisno o tome jesu li izazvani psihičkom traumom, organskim moždanim oštećenjem ili nekim drugim uzrokom.

Osim ovoga najčešćeg poremećaja, još se cijeli niz drugih psihijatrijskih dijagnoza dovodi u izravnu ili neizravnu vezu s pretrpljenim zlostavljanjem u zatočeništvu (depresivne reakcije, disocijativne reakcije, anksiozni poremećaji, psihosomatski poremećaji, seksualne disfunkcije, trajne promjene ličnosti, suicidalno reagiranje i dr.).

SUDSKOMEDICINSKI VJEŠTAK DR. NIKOLA MANDIĆ, u svom nalazu i mišljenju iznosi da osobe traumatizirane izvan uobičajenog ljudskog iskustva mogu imati nesjećanje, za period traume, djelomično nesjećanje, za vrijeme podsjećanja na te događaje, i mogu izražavati razdraženost. Osobe koje su dobivale udarce po glavi mogu imati nesjećanje u sklopu ozljeda mozga i to su tzv. organske amnezije, a traumatske amnezije su uglavnom psihogena nesjećanja, nesjećanja vezana uz konflikte ili su nesjećanja vezana uz dezintegracije ličnosti traumom odnosno disocijacijom ličnosti koja nastaje nakon traumatskih iskustava. Postoje drugi oblici nesjećanja, a to su najčešće nakon uzimanja alkohola i dr.

Osobe koje su preživjele izvanuobičajenu traumu uobičajenog ljudskog iskustva, razvijaju posttraumatski stresni poremećaj. Simptomi tog poremećaja se sastoje u nametajućim mislima vezano uz traumu, pobuđenosti i izbjegavajućem ponašanju, točnije da izbjegavaju sve one podražaje koji bi ih mogli podsjetiti na traumatsko iskustvo. Kod ovakvih osoba treba biti posebno strpljiv da bi oni dobili potpuni mozaik sjećanja i potpuni uvid u ono što se dogodilo. Osobe s posttraumatskim stresnim poremećajem mogu izražavati različite simptome i na različite načine. Intenzitet je različit, jedni mogu biti više zakočeni, drugi mogu biti više pobuđeni, uznemireni i razdražljivi, a sljedeća skupina mogu biti oni koji imaju glavne simptome vezano uz ono što se dogodilo i zapravo se ne odmiču od tih sadržaja ili oni koji imaju dominantne simptome izbjegavanja. Posttraumatski stresni poremećaj kao duševni poremećaj nakon traumatskog iskustva ne razvijaju sve osobe. Mnogi čimbenici sudjeluju u tome hoće li se poremećaj razviti ili neće. Posttraumatski stresni poremećaj razvija se u prosjeku u razmjeru od 15 do 30 % u osoba koje su bile izložene traumi. U opisu traumatskih događaja ovisno o strukturi ličnosti i o duševnom poremećaju koji je uvjetovan traumom, od osobe do osobe, mogu događaji biti prikazani od dramatično teatralnog do onog s nekoliko riječi.

Optuženi Jovan Ćurčić je neurotski strukturirana osoba, opsesivnih karakteristika ličnosti, što je dijelom razvojno, dijelom traumatsko i tijekom rata. S obzirom na strukturu ličnosti, neurotske smetnje i traumatizaciju tijekom života, u vrijeme inkriminacije, mogao je upravljati svojim postupcima i shvatiti značaj i posljedice učinjenog djela, ali su te sposobnosti bile smanjene. Nije aktualni duševni bolesnik.

Optuženi Miloš Držajić je psihofizički zdrava osoba. U vrijeme inkriminacije mogao je upravljati svojim postupcima i shvatiti značaj i posljedice učinjenih djela.

Optuženi Dušan Mišić je psihofizički zdrava osoba. U vrijeme inkriminacije mogao je upravljati svojim postupcima i shvatiti značaj i posljedice učinjenih djela.

Iz zapisnika o prepoznavanju osoba proizlazi: oštećeni Damir Tatar nikoga nije prepoznao od osoba. Oštećeni Željko Bek prepoznao je osobu pod brojem 2 (optuženi Jovan Ćurčić). Oštećeni Nikola Perković za osobu pod brojem 2 tvrdi da je to optuženi Jovan Ćurčić (pod rednim brojem 2 optuženi Jovan Ćurčić), za osobu pod brojem 7 misli da je optuženi Miloš Držajić (pod rednim brojem 7 optuženi Dragan Savić), a osoba pod rednim brojem 10 jest optuženi Dušan Mišić (pod rednim brojem 10 optuženi Dušan Mišić). Oštećeni Josip Bošnjaković prepoznao je osobu pod brojem 2 prezimena Ćurčić (optuženi Jovan Ćurčić), osobu pod brojem 4 kojoj ne zna ime (optuženi Miloš Držajić), osobu pod brojem 7 za koju tvrdi da se zove Držajić (optuženi Dragan Savić), osobu pod brojem 10 kao Dušan Mišić (optuženi Dušan Mišić) i osoba pod brojem 18 koja bi mogla biti Miloš Držajić (Milan Šarić). Oštećeni Josip Gorup tvrdio je da mu osoba pod brojem 7 liči na Držajića (optuženi Dragan Savić), a osoba pod brojem 10 na Jovicu (optuženi Dušan Mišić). Oštećeni Željko Čiček samo za osobu pod brojem 16 tvrdio je da mu je poznata (Adama Jelića). Oštećeni Ivan Berend nikoga nije prepoznao. Oštećeni Franjo Joh prepoznaje osobu pod brojem 9 (Zdenko Šurk). Oštećeni Ivica Milković tvrdio je da bi pod brojem 5 mogao biti optuženi Jovan Ćurčić (osoba pod brojem 5 je optuženi Jovan Ćurčić), i da bi pod brojem 7 mogao biti optuženi Miloš Držajić (osoba pod brojem 7 je optuženi Miloš Držajić). Oštećeni Mile Ivašković za osobu pod brojem 11 tvrdio je da je Duško Mišić (osoba pod brojem 11 je optuženi Dušan Mišić), osoba pod brojem 7 ličila mu je na Miloša Držajića (osoba pod brojem 7 je optuženi Miloš Držajić). Oštećeni Luka Rožić za osobu pod brojem 5 tvrdio je da mu liči na Ćurčića (optuženi Jovan Ćurčić), osoba pod brojem 7 na Miloša Držajića (optuženi Miloš Držajić), dok mu je osoba pod brojem 11 poznata (optuženi Dušan Mišić), uz dodatak da mu osoba pod brojem 19 također liči na Držajića (Milan Šarić).

Što se tiče prepoznavanja temeljem fotografija, proizlazi: oštećeni Luka Rožić viđao je dok je bio u zarobljeništvu, osobe na fotografijama pod brojem 7 i 8 (optuženi Dragan Čede

Savić i optuženi Mladen Maksimović), ali i osobu na fotografiji pod brojem 6 (Borislav Abadžić). Oštećeni Dobroslav Zadro istakao je da mu osoba pod rednim brojem 7 liči na Savića (optuženi Dragan Čede Savić), a i osoba pod brojem 8 je također bila pripadnik milicije (optuženi Mladen Maksimović). Svjedok Željko Pejaković tvrdio je da imenom i prezimenom poznaje osobe na fotografijama pod brojem 1, 7 i 8 (redom optuženi Jovica Vučenović, Dragan Čede Savić i Mladen Maksimović). Oštećeni Damir Tatar prepoznao je imenom i prezimenom osobu pod brojem 8 (optuženi Mladen Maksimović), a Savić bi mogao biti osoba na fotografiji pod brojem 6 i 7 (redom Borislav Abadžić i optuženi Dragan Čede Savić). Oštećeni Željko Bek nikoga nije prepoznao na fotografijama. Oštećeni Ivan Vučković tvrdi da mu je poznata osoba na fotografiji pod brojem 1, bio je trgovac (optuženi Jovica Vučenović). Oštećeni Josip Vučković nikoga nije prepoznao na fotografijama. Oštećeni Karlo Babjaš nikoga nije prepoznao na fotografijama. Oštećeni Ivica Milković tvrdio je da bi osoba na fotografiji pod brojem 6 mogla biti Savić (osoba na fotografiji pod brojem 6 Borislav Abadžić). Oštećenom Nikoli Perkoviću u sjećanju je ostala osoba pod brojem 7 (na fotografiji pod brojem 7 nalazi se optuženi Mladen Maksimović). Oštećeni Nedeljko Krajinović nikoga nije prepoznao na fotografijama. Oštećeni Josip Bošnjaković tvrdio je da mu je nešto poznata osoba pod brojem 2 i da mu osoba pod brojem 3 liči na nekog po prezimenu Mihajlović (na fotografiji pod brojem 2 optuženi Mladen Maksimović i pod brojem 3 Borislav Abadžić).

Prema zapisnicima o pretrazi stana i drugih prostorija, pretraživanje je izvršeno kod optuženih Željka Savića, Dušana Mišića, Dragana (Bogdana) Savića, Jovana Ćurčića i Miloša Držajića.

Zapisnik o očevidu od 23. travnja 1999. sačinjen je tijekom poduzimanja očevida u obiteljskoj kući vlasništvo Pavla Čikanovića koja se nalazi u Borovu, Nikole Tesle br. 1.

Fotodokumentacija očevida sadrži fotografije kina u Borovu, parkirališta ispred kina i obiteljskih kuća neposredno uz kinodvoranu, te kuće vlasništvo Pavla Čikanovića. Situacijski plan sadrži raspored prostorija podruma kuće Pavla Čikanovića.

Iz raspoložive medicinske dokumentacije vidljive su povrede što su ih zadobili oštećenici, na osnovi kojih je sudskomedicinski vještak dr. Boris Dumencić dao nalaz i mišljenje.

Zapisnici o sekciji broj 152/98., 181/98., 147/98., 151/98. i 182/98. sadrže podatke o ekshumiranim tijelima u Ćelijama, što je izvršeno 26. veljače 1998.

Dopis Medicinskog fakulteta u Osijeku od 13. ožujka 2002. sadrži vještačenje DNA iz kojeg proizlazi da posmrtni ostaci pripadaju Željku Hodaku.

Fotografije (osobni kartoni iz Policijske postaje Vukovar) korištene su tijekom prepoznavanja optuženih Mladena Maksimovića, Dragana (Čede) Savića i Jovice Vučenovića.

Iz dopisa Policijske uprave vukovarsko – srijemske vidljivo je da ne raspoložu traženom dokumentacijom preuzetom tijekom procesa mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja, a u svezi Stanice milicije Borovo.

Obavljena je reprodukcija VHS kasete o izvršenoj razmjeni zarobljenika 1991. kod Adaševaca, gdje se posebno uočavaju vidljive povrede na koži (leđima), zarobljenika iz zatvora u Borovu.

Prema izvodima iz kaznenih evidencija za optužene Jovana Ćurčića, Miloša Držajića, Dušana Mišića, Mladena Maksimovića, Dragana (Čede) Savića i Jovice Vučenovića:

Optuženi Jovan Ćurčić, optuženi Miloš Držajić i optuženi Dušan Mišić do sada nisu osuđivani.

Optuženi Mladen Maksimović presudom Općinskog suda u Vukovaru broj K-228/98. od 02. prosinca 2002. zbog kaznenog djela iz članka 190. Kaznenog zakona osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od 6 mjeseci, uvjetno na 2 godine.

Optuženi Dragan (Čede) Savić presudom Općinskog suda u Vukovaru broj K-198/99. od 19. srpnja 2001. zbog kaznenog djela iz članka 311. stavak 2. Kaznenog zakona osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od 10 mjeseci, uvjetno 2 godine.

Optuženi Jovica Vučenović presudom Vojnog suda Osijek broj K-22/93. od 31. ožujka 1993. zbog kaznenog djela oružane pobune iz članka 236. stavak 1. Kaznenog zakona Republike Hrvatske osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od 13 godina, rješenjem Županijskog suda u Osijeku broj: Kv-148/98 od 22. travnja 1998. obustavljeno je izvršenje kazne zatvora.

Slijedilo je ispitivanje optuženih Jovana Ćurčića, Miloša Držajića i Dušana Mišića.

OPTUŽENI JOVAN ĆURČIĆ

Policijsku akademiju završio je u Zagrebu 1977. Jedno vrijeme je radio kao policajac u Osijeku, da bi zatim prešao u Dalj, gdje se zadržao sve do 3. ili 4. mjeseca 1991. Oženjen je i ima dvoje djece koja se nalaze na školovanju. Inače je iz Borova. Početkom 8. mjeseca 1991. čuo je za natječaj za miliciju tzv. RSK i javio se. Budući da je ranije radio kao policajac, nije morao ići na liječnički pregled i primljen je u miliciju. Zgrada milicije bila je u kući mještana Pavla Čikanovića. Nikakvu odoru nije dobio i dužnost je obavljao u civilnoj odjeći. Od poslova radio je na punktovima kontrolirajući propusnice za ulazak i izlazak iz sela, te čuvao javni red i mir. Od naoružanja koristio je svoj osobni pištolj. Tada nije imao nikakvu zapovjednu funkciju u miliciji tzv. RSK. Poznato mu je da su se u podrumu zgrade gdje je bila milicija zadržavali pijani mještani i da je došlo do curenja vode. Nikada nije zapovijedao da se tamo zatvaraju zarobljenici. Od svih oštećenika poznaje Darka Kiša i Dobroslava Zadru jer su zajedno radili u stanici milicije u Dalju. Kada je već izašao iz milicije, čuo je da se u zatvoru vatrogasnog doma nalaze Darko Kiš i Dobroslav Zadru te ih je obišao. Zatvorene u vatrogasnom domu čuvala je teritorijalna obrana i vojska. Kao i on, u miliciji su još bili Mladen Maksimović, Dušan Mišić i još neki. U miliciji je vladao javašluk, nije se znalo tko pije tko plaća. Dok je bio na poslu na Dunavu, čuo je da je optuženi Jovica Vučenović doveo neke ljude na ispitivanje u miliciju. Za ime Željka Hodaka nikada nije čuo. U vrijeme dok je on radio, zatvorenika nije bilo u kući Pavla Čikanovića. Nije mu poznato da su zatvorenici išli raditi. Na dan razmjene zatekao se kao i obično u centru sela kada je bio zamoljen da bude u pratnji onih koji će ići u razmjenu. Nije pravio popis osoba koje bi trebale ići u razmjenu. Nije mu poznato da je netko od zatvorenika umro. Jednom prigodom je protestirao kada su Ilija Kojić i Jovica Vučenović neke privodili, govorio je da neće da ima ništa s tim i prijetio je da će izaći iz milicije. Kako mu je supruga iz miješanog braka, njezin otac je imao problema. Ne zna tko je bio zapovjednik stanice milicije u 8. mjesecu u Borovu, ali su nekako glavni bili Slobodan Žmirić i Janko Milaković, s tim da ne zna koje su funkcije obavljali. U miliciji tada nisu imali nikakav žig. U jednom trenutku bilo ih je najviše 25 u miliciji. Iz tih dana poznaje Dragišu Čančarevića, ne zna što je radio, iako ga je viđao u društvu Janka i ostalih. U miliciju je ustvari otišao iz tog razloga što nije morao ići na prvu liniju, bio je kod svoje kuće. Dragan Savić, plavi, jedno vrijeme je radio u miliciji. U Borovu ima dosta Savića, i ponavlja da je taj koji je radio u policiji bio plav, u smislu svijetle kose. Ne zna zašto je svjedok Dragiša Čančarević izjavio da je on bio u 8. mjesecu 1991. u Borovu komandir stanice milicije a zamjenik optuženi Miloš Držajić. Niti jednom u 8. mjesecu 1991. nije ušao u kuću Pavla Čikanovića. Nije mu poznato da su zarobljenici bili ispitivani i tučeni. Zvanične uniforme u Borovu dobili su u 9. mjesecu. Ranije nije znao da je optuženi Mladen Maksimović imao

nadimak „Mađar“, a tvrdi da je i on radio u miliciji. Optuženog Jovicu Vučenovića poznaje, trgovac je, prije rata je radio u „Nami“ u Vukovaru, bio je u teritorijalnoj obrani. Optuženog Miloša Držajića poznaje od 1. mjeseca kada je došao raditi u policiju u Dalju. U miliciji u Borovu nije obavljao nikakvu dužnost. Milicija nije imala nikakvih ingerencija nad zatvorenicima. Nije bilo potrebe bilo što naređivati u smislu toga tko će od milicajaca što raditi. Ustvari, nisu imali čovjeka u smislu zapovjednika koji bi direktno zapovijedao s njih 25 policajaca. S njima su zapovijedali spomenuti Janko Milaković i Slobodan Žmirić, a tko je od njih bio glavni, to ne zna. Teritorijalnu obranu vodili su optuženi Jovica Vučenović i Ilija Kojić. Iznenađen je zbog čega su neki oštećeni pričali o njemu čak i dobro. Govorili su da su ih neki ljudi htjeli tući, a da on nije dao, međutim, on za to ne zna. Ne sjeća se da je Ivaškovića izveo iz zatvora i odveo kući. Osim optuženog Miloša Držajića u 8. mjesecu 1991. misli da nitko više nije bio s imenom Miloš. U Deliblatskoj peščari bio je 30. ili 31. 8. 1991. i vratio se 05. 09. 1991. Gotovo cijeli 8. mjesec 1991. bio je u Borovu. Plaću nisu dobivali. Misli da Ilija Kojić u 8. mjesecu 1991. ništa nije obavljao u policiji u Borovu, bio je u teritorijalnoj obrani. Ne sjeća se dolazaka televizijskih ekipa u vezi sa snimanjem zatvorenika.

Na glavnoj raspravi od 24. studenoga 2005. optuženi Jovan Ćurčić shvatio je što se tiče zatvaranja da je to činio Ilija Kojić. Svjedoci su govorili da ih je u dvorištu sačekivao Ilija Kojić i da ih je on zatvarao. U stanici milicije nije bio on nego optuženi Jovica Vučenović koji je iz Teritorijalne obrane Borovo. O zatvoru u Vatrogasnom domu brigu je vodila Teritorijalna obrana Borovo. Nije ratni zločinac. Nema spoznaje da je Željko Hodak umro. Ako je o tome netko i pisao izvješće, on nije.

OPTUŽENI MILOŠ DRŽAJIĆ

Rođen je u Vukovaru, djetinjstvo je proveo u obiteljskoj kući na Trpinjskoj cesti, završio je Školu unutarnjih poslova u Zagrebu, jedno vrijeme je kao milicioner radio u Puli, zatim u Drugoj stanici milicije u Osijeku i na kraju je premješten u Stanicu milicije Dalj, gdje je ostao do travnja 1991. kada je dao otkaz. Čuo je da je kao Srbin na spisku za likvidaciju i iz obiteljske kuće u srpnju 1991. otišao je u Borovo kod djevojke Tatjane Olujić. Sredinom 8. mjeseca 1991. kod njega kući došli su Žmirić Slobodan i Janko Milaković i tako je postao milicionar. Nije bio pomoćnik komandira Stanice milicije Borovo, bio je obični milicionar. Stanica milicije bila je smještena u kući Pavla Čikanovića i tu je dolazio na posao. U podrumu je bilo vode a bilo je i nekih ležaja. Obišao je Darka Kiša i Dobroslava Zadru jer su zajedno radili u miliciji u Dalju. Ne zna po čijoj su naredbi zatvoreni. Ne zna tko je bio zadužen da se zatvorenicima daje hrana i voda. Zatvor u vatrogasnom domu u Borovu bio je pod kontrolom vojske i teritorijalne obrane. Tamo su bili premješteni Darko Kiš i Dobroslav Zadro. Nije mu poznato da su zarobljenici išli raditi. Nije zapovijedao, nikoga nije postrojivao i nikog nije privodio. Oštećenog Josipa Gorupa uopće ne poznaje. Nije mu poznato tko je od 01. kolovoza 1991. do 13. rujna 1991. zapovijedao Stanicom milicije Borovo. Zapovijedi su dobivali iz zapovjedništva koje se nalazilo u školi u Borovu. Od svih nabrojanih zarobljenika poznavao je samo Darka Kiša i Dobroslava Zadru. Nije sudjelovao u razmjeni zarobljenika. Sjeća se da su u miliciji još bili Jovan Ćurčić kao običan milicionar, te optuženi Mladen Maksimović i Dušan Mišić. U naprijed navedenom vremenskom razdoblju optuženi Jovica Vučenović nije bio u miliciji, a je li bio u teritorijalnoj obrani, ne zna. Nakon mjesec dana od zapošljavanja kao milicajac dobio je plavu odoru. Odmah po zapošljavanju dobio je od naoružanja automatsku pušku, pištolj i palicu. U to vrijeme u miliciji je bilo od 25 do 30 milicionara. Kada su zatvorenici dovedeni u podrumsku prostoriju, osiguravali su zgradu. Miliciju u kojoj je radio ustrojivali su ljudi iz Srbije. Nisu imali ovlasti ispitivati ratne zarobljenike. Zapovjednik obrane u to vrijeme bio je optuženi Jovica Vučenović ili Ilija Kojić, uglavnom obojica su bili u zapovjedništvu. Optuženi Dragan Savić, pri čemu misli na jednog koji je imao plavu kosu, bio je tada u miliciji. Nije znao za nadimak „Mađar“ optuženog Mladena Maksimovića. Oštećeni Renato Išpan, sve ono što je iznio u svom iskazu, pozadinu ima u želji da ishoduje mirovinu. I pored tvrdnje svjedoka Dragiše Čančarevića, nije bio

pomoćnik u stanici milicije u Borovu. Iako mještani kažu Borovo Selo, mjesto se uvijek zvalo Borovo. Tek na raspravi je čuo za prezime Zelember. Osim naprijed navedenih, ostale oštećenike ne poznaje. Ništa nije počinio od onoga što je naznačeno u činjeničnom opisu optužnice. Kad god je nešto trebao, obraćao se Janku Milakoviću. Cijelim tim područjem rukovodila je vojska. Zarobljenike je u Borovo dovezla vojska. U kući Pavla Čikanovića zarobljenici Zadro i ostali držani su vrlo kratko i ne zna tko je izdao naredbu o njihovom premještanju. To nije bilo pod njihovom ingerencijom. Kada je počeo raditi u stanici milicije u Borovu, nije dobio nikakvu odoru. Legitimacije su dobili tek krajem 9. mjeseca. Na legitimaciji je pisalo da je milicionar.

OPTUŽENI DUŠAN MIŠIĆ

Od 1970. živi s roditeljima u Borovu. Sve do početka oružanih sukoba radio je u Kombinat „Borovo“. Kada je čuo da se primaju ljudi u miliciju tzv. RSK, odlučio je da se prijavi i negdje krajem srpnja ili početkom kolovoza 1991. primili su ga. U miliciji je ostao sve do 1996. kada je dobio otkaz. Milicija je bila smještena u kući Pavla Čikanovića. U početku nisu imali odoru i naoružanje, da bi nakon izvjesnog vremena najprije dobili naoružanje a zatim i odoru. Zapovjedništvo je bilo u školi i zapovijedi su dolazile od nekog Branka Čurčića koji je bio iz Srbije. Kao milicionar radio je različite poslove. Sjeća se tamo negdje početkom 9. mjeseca kada su u stanicu milicije optuženi Jovica Vučenović i još 2 ili 3 teritorijalca doveli sedmero ili osmero ljudi s Lipovače. Čuo je da je u Borovu u vatrogasnom domu postojao zatvor, ali tamo nije išao. Nije točno da je s ostalim optuženima sudjelovao u tuči ljudi. Optuženi Jovan Čurčić nije izdavao zapovijedi i bio je s njima na punktovima. U teritorijalnoj obrani bili su optuženi Jovica Vučenović i Kojić, a i zatvor u vatrogasnom domu bio je pod nadležnošću teritorijalne obrane. Optuženi Miloš Držajić također je bio u miliciji. To važi i za optuženog Mladena Maksimovića. U miliciji je bio i Dragan Savić čiji se otac zove Čedo. Njegovo ime je Dušan, a ne Duško kako je naznačeno u optužnici. Žao mu je što su zarobljenici sve to prošli, njima je očigledno nešto napravljeno. Za to treba saznati pravog krivca. Čak je mislio otići do optuženog Jovice Vučenovića i pitati ga što to radi, ali se bojao da mu nešto neće napraviti majci. Oštećeni Josip Bošnjaković je donio zajedničku sliku, od tada je prošlo dvadeset godina. Da je bio takav kakvim ga opisuju, netko bi ga sigurno prepoznao. Točno je da je optuženi Mladen Maksimović imao nadimak „Mađar“. Optuženi Dragan Savić koji nije ovdje u sudnici, bio je jači, sportske građe, malo duže plave kose, ljepuškast u licu, kosa mu je bila malo valovita. Rasporedi su obično dolazili po kuririma. Ne zna na osnovi čega je svjedok Dragiša Čančarević rekao da je optuženi Jovan Čurčić bio komandir a optuženi Miloš Držajić zamjenik. Oštećenog Josipa Bošnjakovića nije vidio u Borovu kao zarobljenika, a zajednička fotografija koju je pokazao potječe iz 1981. Nikada nije išao do vatrogasnog doma.

Na glavnoj raspravi od 24. studenoga 2005. iskazuje da su svi svjedoci dobro pripremljeni kako za istragu, prepoznavanje u Zatvoru u Osijeku, tako i za glavnu raspravu. U to vrijeme u selu se nije znalo tko pije, a tko plaća. Sve se pitalo teritorijalnu obranu, Iliju Kojića i Jovicu Vučenovića.

Analizirajući i ocjenjujući izvedeni dokazni postupak, te iskaze optuženih Jovana Čurčića, Miloša Držajića i Dušana Mišića, utvrđuje se da su, optuženi Jovan Čurčić, Miloš Držajić, Mladen Maskimović, Dušan Mišić, Dragan (Čede) Savić i Jovica Vučenović za vrijeme oružanog sukoba kršili pravila međunarodnog prava, točnije, postupali su protivno članku 2.,3.,13.,27.,31.,32. i 33. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949., te članku 4. i 5. Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol II.).

Naime, u vremenskom razdoblju od 01. kolovoza do 13. rujna 1991. u Borovu, kao komandir Stanice milicije Borovo optuženi Jovan Ćurčić je naredio da se zatvorenici zatvaraju u podrumsku prostoriju stanice milicije u Borovu i vatrogasni dom, da im se ne daje dovoljno hrane i vode za piće, da se odvođe na prisilni rad, da se ispituju i pritom zlostavljaju, da se tuku gumenim i drvenim palicama te različitim drugim predmetima, dok su kao pripadnici Stanice milicije Borovo, optuženi Miloš Držajić, za vrijeme pretraživanja doma obitelji Ivašković udario oštećenog Milu Ivaškovića otvorenom rukom u glavu od kojeg udarca je pao na zid, radi fizičkog zlostavljanja iz vatrogasnog doma odvodio zatvorene oštećene Željka Čičeka, Ivana Berenda, Josipa Ćosića, Vladu Čizmara, Željka Filipčića Ivana Zelembera, Pavu Zemljaka i Vladimira Zemljaka vraćajući ih pretučene, a posebno je oštećeni Ivan Zelember zbog toga buncao te izvršio malu i veliku nuždu u hlače, nakon što je oštećeni Josip Gorup pronašao ljudsko i uho i krv, vukao ga za uho i govorio prijeteci da je on to uradio, kod zarobljavanja Vilima Jajtića istog udario najmanje dva puta otvorenom rukom u predio lica te oduzeo osobni automobil i odmah ga dao Peri Goranoviću, prijetio oštećenom Josipu Bošnjakoviću da će mu povaditi oči te da će ga zaklati i da živ neće izaći, i u jednoj prostoriji u sklopu stanice milicije policijskom gumenom palicom udario po glavi Josipa Vučkovića, optuženi Mladen Maksimović, optuženi Dušan Mišić i optuženi Dragan (Čede) Savić, dovezili milicijskim vozilom iz zatvora u vatrogasnom domu u stanicu milicije, najprije oštećene Damira Tataru, Željka Beka, Darka Kiša i Nedeljka Krajinovića, a zatim i oštećene Dobroslava Zadru, Josipa Bošnjakovića i Nikolu Perkovića, gdje su ih tukli palicama, zbog čega su gubili svijest, s tim što je optuženi Mladen Maksimović zvan „Mađar“ oštećenom Damiru Tataru stavljao cijev pištolja bez streljiva u usta, povukao okidač te nožem zarezao uho, te optuženi Jovica Vučenović, najprije tukao rukama oštećenog Ivana Vučkovića, a zatim oštećenog Josipa Vučkovića rukama uhvatio za glavu i njome udario u zid.

Proizlazi iz iskaza oštećenih Damira Tataru, Željka Beka, Nikole Perkovića, Darka Kiša, Branislava Škoraka, Josipa Bošnjakovića, Josipa Gorupa, Željka Čičeka, Ivana Berenda, Franje Joha, Stjepana Tkaleca, Vlade Čizmara, Stjepana Jagetića, Nedjeljka Dumančića, Ivica Mirkovića, Željana Joneka, Dobroslava Zadre, Luke Rožića, Josipa Vučkovića, Ivana Vučkovića, Bože Katalinića, Vilima Jajtića, Karla Babjaša, Mile Ivaškovića, Nedjeljka Krajinovića i Josipa Ćosića, te svjedoka Zdenka Guzića, Pavla Čikanovića, Vlade Tuličića, Tomislava Hajdukovića i Jele Katalinić, za koje se u osnovi može reći da su konkretni, s originalnim, potresnim i dojmljivim opisima boravaka u zarobljeništvu, prožeti emocijama, istiniti i vjerodostojni, zatim, nalaza i mišljenja sudskomedicinskih vještaka dr. Nikole Mandića i dr. Borisa Dumenčića i dr. Tomislava Gorete, danih nepristrano i u skladu s pravilima znanosti i vještine, te dijelom iskaza oštećenog Renata Išpana, svjedoka Dragiše Čančarevića, Željka Pejakovića i Karla Povazsonya.

Za svakog od optuženika, za svaku točku (za optuženog Miloša Držajića i alineju) slijedi detaljno obrazloženje.

OPTUŽENI JOVAN ĆURČIĆ pod točkom 1.

Prije obrazlaganja funkcije komandira Stanice milicije Borovo, činjenice ostvarivanja ovlasti komandira i dr. za optuženog Jovana Ćurčića, obrazložit će se, izostavljanje iz uvoda izreke dijela u kojem se spominje oružana agresija tzv. Jugoslavenske narodne armije na Republiku Hrvatsku, i to u kontekstu vremenskog razdoblja činjenja nedopuštenih radnji, postojanje oružanog sukoba, ustrojenost Stanice milicije Borovo, tko je čuvao zatvorenike u zatvorima, značaj stanice milicije i zatvora u Borovu za šire područje i status zarobljenih osoba, što je sve od značaja i za ostale optuženike.

Iz uvodnog dijela izreke izostavljene su riječi kojih je smisao agresija tzv. Jugoslavenske narodne armije na Republiku Hrvatsku, a naglasak ostavljen na oružanom sukobu i pripadnicima paravojnih postrojbi, miliciji tzv. SAO Krajine i tzv. teritorijalnoj obrani

Borova. Ovo iz razloga, jer su svi optuženici pripadnici ili milicije tzv. SAO Krajine ili tzv. teritorijalne obrane Borovo, opisane nedošuštene radnje u činjeničnom opisu izreke ne odnose se na agresiju tzv. JNA na Republiku Hrvatsku nego na pripadnike paravojnih postrojbi, i nije naznačeno postupanje protivno odredbama Dopunskog protokola uz Ženevsku konvenciju od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol I.).

Postojanje oružanog sukoba je općepoznato. Gotovo svakodnevno dolazilo je do sukobljavanja legitimnih postrojbi Republike Hrvatske s paravojnim postrojbama tzv. SAO Krajine. Milicija Stanice milicije Borovo i teritorijalna obrana Borovo bili su organizirani, preuzeli su i nadzirali, kontrolirali određeni teritorij, pa tako i Borovo.

Milicija u Borovu bila je ustrojena već od 01. kolovoza 1991. Oštećenici u svojim iskazima detaljno govore o zatvorima u podrumu stanice milicije i u vatrogasnom domu, o onima koji su ih čuvali, što im se događalo, tko je rukovodio i dr., dakle, govore o organiziranom postupanju od prihvata do razmjene, što samo po sebi dovoljno znači. Svjedok Dragiša Čančarević, također pripadnik milicije u Borovu, u svom iskazu opisao je cijeli zapovjedni lanac, počev od ministra Martića pa do komandira Stanice milicije Borovo, optuženog Jovana Ćurčića. Samu pripadnost miliciji u svojim obranama potvrdili su optuženi Jovan Ćurčić, optuženi Miloš Držajić i optuženi Dušan Mišić. Ustroja se u svom iskazu dotiče i oštećeni Ivica Milković: „Što se tiče optuženog Dušana Savića, na sredini prostorije u zatočeništvu repetirao je pištolj i uperio mi ga u glavu, to je trajalo oko minutu, izgledalo je kao u filmu, da bi zatim pištolj na prazno škljocnuo, iz toga sam zaključio da me nije smio ubiti i da nekakav ustroj postoji.“

Zatvori u stanici milicije i vatrogasnom domu u Borovu, odnosno ustrojena milicija u Borovu, nadilazila je potrebe samog mjesta. Pored zarobljenika iz Borova, zatvarani su još zarobljenici zarobljeni u Dardi, Branjinom Vrh, Belju i Lipovači. Time je Borovo dobilo status nekakvog centra za zarobljene osobe sa šireg područja, a time na značaju i onaj tko je bio komandir.

Zatvore u podrumu stanice milicije i u vatrogasnom domu u Borovu čuvali su pripadnici milicije kojima je direktno komandirao optuženi Jovan Ćurčić. Vidljivo je iz iskaza oštećenih, u kojima govore samo o pripadnicima milicije u različitim odorama, točnije, o optuženima Jovanu Ćurčiću, Milošu Držajiću, Mladenu Maksimoviću, Dušanu Mišiću, Draganu (Čede) Saviću i drugima, različitim nadimaka. Oštećeni Nedeljko Krajinović: „Tada smo po zapovijedi optuženih Jovana Ćurčića i Miloša Držajića premješteni u garaže u centru Borova sela, a radilo se o staroj garaži Dobrovoljnog vatrogasnog društva...., cijelo vrijeme su dolazili neki ljudi na prepoznavanje, a čuvala nas je milicija SAO Krajine.“ Oštećeni Dobroslav Zadro: „Tamo gdje smo mi bili zatočeni, misleći na dom i kuću ranije, milicija je bila ta koja nam je faktički osiguravala smještaj, hranu, a i čuvali su nas..., kada sam rekao da su bježali van kada bi se pojavio optuženi Jovan Ćurčić, mislio sam na pripadnike milicije.“ Oštećeni Josip Čosić: „Straža je uglavnom bila u vojnim uniformama, ali smo tu i tamo vidjeli plavu uniformu policijsku, straža nije imala veze s vojskom, uglavnom su bili s bradama.“ Oštećeni Vlado Čizmar: „Tada u Borovu nije bilo pripadnika bivše JNA, oni što su ulazili da nas tuku bili su u različitim odorama, a bilo je i civila.“ Oštećeni Darko Kiš: „Dok smo bili u zatvoru, čuvali su nas domaći, nije bilo pripadnika JNA, čuvala nas je teritorijalna obrana, milicija Krajine, bili su svakako obučeni, uglavnom u maskirnim odorama s oznakama milicije Krajine.“ Oštećeni Nedeljko Dumančić: „Tu u tom centralnom zatvoru ja sam ostao četiri ili pet dana, jedan dan je Jovan Ćurčić s još jednim policajcem, za koga mislim da je iz Darde, prozvao mene, Škoraka, Grbešića, Čuljka, ne znam još koga, odvezli su nas u Dardu. Tu nam se jedan kojeg do tada ja nisam poznavao predstavio kao Jovan Ćurčić i da je on šef tog zatvora, bio je obučen u civilno odijelo.“ Svjedok Viktor Okreša: „Kada sam bio prvi put zatočen u tom podrumu u kojem je bilo i vode, bio sam slabo obučen, došao je optuženi Dušan Mišić, koji me znao, mislim da je on tamo bio stražar...“ Svjedok

Jelena Katalinić, koja je saslušana na prijedlog obrane optuženog Miloša Držajića, što se tiče čuvara zatvora: „Sjećam se da nas je čuvao jedan stražar koji je bio iz Borova ili iz Borova naselja, bio je obučen u uniformi kao policija ne kao vojska....., svi koji su nas čuvali bili su manje-više isto obučeni, a bilo ih je i u civilu, tu oko zatvora ja nisam vidjela vojsku, izuzev što je bio jedan policajac iz Srbije koji je isto bio korektan.“

Za određivanje hoće li netko imati status ratnog zarobljenika ili civilne osobe, bitno je definirati oružano dizanje protiv neprijatelja i zarobljavanje. Oružano dizanje protiv neprijatelja mora biti nedvojbeno, kako što se tiče adekvatnog naoružanja tako i identifikacije protivnika. Zarobljavanje mora uslijediti odmah nakon polaganja oružja. Nošenje odore nije neophodno, iako pomaže razjašnjenju dileme. Od značaja mogu još biti, razmjera sukoba, je li eskalirao u manjoj ili većoj mjeri, pogotovo u svom začetku gdje se stranke sukoba tek određuju, i dr. Svaki zarobljenik ili zarobljenici, problem su za sebe, i potrebna je detaljna analiza. Što je sa zarobljenicima u konkretnom slučaju? Oštećeni Damir Tatar, Željko Bek, Nikola Perković, Darko Kiš, Branislav Škorak, Josip Bošnjaković, Dobroslav Zadro, Josip Gorup, Željko Čiček, Nedjeljko Dumančić, Nedeljko Krajinović, Vlado Čizmar, Stjepan Jagetić i Ivan Berend zarobljeni su u Dardi, Branjinom Vrh i Belju, zatim su više dana proveli u vojarni u Somboru radi provjera, da bi na kraju svi završili u zatvoru u Borovu s ostalim civilima, gdje su ih i doživljavali kao civile. Dugo je trajao vremenski raspon od zarobljavanja do odvođenja u Borovo u zarobljeništvo, zbog čega se gubi jasno razgraničenje oružanog dizanja protiv neprijatelja i zarobljavanja odmah nakon polaganja oružja. U to vrijeme oružani sukob još nije poprimio široke razmjere. Oštećeni Josip Vučković, Ivan Vučković, Božo Katalinić, Vilim Jajtić, Karlo Babjaš, Franjo Joh, Stjepan Tkalec, Renato Išpan, Željko Jonek, Luka Rožić i Željko Hodak u trenutku zarobljavanja bili su bez odora i oružja, potpuno onesposobljeni za borbu. Zbog svega navedenog može se reći da su svi zarobljenici u kritično vrijeme u Borovu imali status civilne osobe.

Znači, u kritično vrijeme, postojao je oružani sukob, stanica milicije kao i zatvori u Borovu bili su ustrojeni, zatvore je čuvala milicija, stanica milicije i zatvori u Borovu po svom značaju nadilazili su samo mjesto i svi zarobljenici su imali status civilne osobe.

Optuženi Jovan Ćurčić, u vremenskom razdoblju od 01. kolovoza do 13. rujna 1991., koji je naznačen u činjeničnom opisu, bio je komandir Stanice milicije tzv. SAO Krajine u Borovu i kao takav faktički je imao i ostvarivao ovlaštenja.

Da je bio komandir Stanice milicije Borovo, a ne običan milicajac, u svojim iskazima ukazuju oštećeni Josip Bošnjaković, Nikola Perković, Josip Gorup, Nedjeljko Dumančić, Damir Tatar, Renato Išpan, Ivica Mirković, Željko Bek, Darko Kiš i Dobroslav Zadro. Oštećeni Nedeljko Krajinović: „Tada smo po zapovijedi optuženih Jovana Ćurčića i Miloša Držajića premješteni u garaže u centru Borova sela...“ Oštećeni Renato Išpan: „Ovaj tu gospodin na kojeg pokazuje, znam ga po liku iz Borova sela, čujem da se zove optuženi Jovan Ćurčić, s optuženim Milošem Držajićem vodio me pred kamere talijanskih TV kuća pokazujući me kao najmlađeg ustašu koji se pobunio, a on je čitao i spisak za razmjenu....., iz tog vremena optuženog Jovana Ćurčića ne poznajem po imenu i prezimenu, nego po liku....., gdje se pojavio optuženi Jovan Ćurčić, u njega se gledalo kao u boga, vodio je glavnu riječ.“ Oštećeni Josip Bošnjaković: „Kada smo bili preseljeni u spremište, došao je i rekao svoje ime i prezime, te je još rekao da je on komandir milicije.“ Oštećeni Željko Bek: „Tamo je bio centralna figura, po držanju i ophođenju prema drugima zaključio sam da je bio glavni.“ Oštećeni Darko Kiš: „Jovan Ćurčić je tamo bio glavni, to smo čuli.“ Oštećeni Dobroslav Zadro: „Optuženi Jovan Ćurčić bio je autoritet, bojali su ga se, kada se pojavio bježali bi van, kada sam rekao da su bježali van kada bi se pojavio optuženi Jovan Ćurčić, mislio sam na pripadnike milicije...“ Oštećeni Damir Tatar: „Gospodin Jovan Ćurčić je čitao spisak za razmjenu....., znao sam tada za njegovu funkciju jer je jednom rekao da je komandir milicije u Borovu....., viđao sam ga zatim kada su dolazili novinari iz Španjolske, Srbije, Bosne....., da je optuženi Jovan Ćurčić komandir, vidjelo se iz ophođenja drugih prema njemu, vidio se

respekt, kao da je on malo drugačiji od ostalih.“Također pripadnik Stanice milicije Borovo svjedok Željko Pejaković ukazuje da su ga oslovljavali s komandire. Međutim, posebnu težinu ima dio iskaza svjedoka Dragiše Čančarevića, jednog od utjecajnijih pripadnika Stanice milicije Borovo, u kojem decidirano tvrdi da je optuženi Jovan Ćurčić bio komandir Stanice milicije Borovo, čak preslikavajući cijeli milicijski zapovjedni lanac tzv. SAO Krajine: „Saznao sam kada sam došao, da je pomoćnik ministra Martića za Slavoniju i Baranju Boro Bogunović i da je njegovo sjedište bilo u Negoslavcima. Dalje sam saznao da je na čelu SUP-a Vukovar bio Janko Milaković, i to kao sekretar, a zamjenik mu je bio Slobodan Žmirić i sjedište je bilo u Borovu u ulici JNA, i to na broju 40 ili 42. Komandir Stanice milicije Borovo selo bio je gospodin Jovica Ćurčić i njemu sam se javio. Prije toga nisam znao za optuženog Jovicu Ćurčića....., ja sam bio u miliciji u Borovu od početka 8. do početka 9. mjeseca“.

Optuženog Jovana Ćurčića oštećeni Darko Kiš, Nedeljko Krajinović i Dobroslav Zadro poznaju još iz vremena prije izbijanja oružnog sukoba, jer su zajedno radili u policiji u Dalju, koju je napustio tijekom 1991. Oštećeni Nedjeljko Dumančić s njim je prije zarobljavanja komunicirao putem motorole: „Zafrkavali smo se, on se predstavio kao Jovan Ćurčić, a ja po nadimku Džumbo, zafrkavanje se odnosilo na to tko će koga uhvatiti, i na kraju je on mene uhvatio.“

Tijekom istrage u Zatvoru Osijek obavljeno je prepoznavanje. Optuženog Jovana Ćurčića prepoznali su oštećeni Nikola Perković, Luka Rožić, Josip Bošnjaković i Damir Tatar.

Tijekom glavne rasprave u sudnici prepoznali su ga oštećeni Stjepan Tkalec, Branislav Škorak, Nikola Perković, Josip Gorup, Ivan Berend, Franjo Joh, Nedjeljko Dumančić, Joso Ivašković, Damir Tatar, Renato Išpan, Ivan Belaj i Ivica Milković.

Što se tiče oštećenih Damira Tatara, Nikole Perkovića, Ivana Berenda, Franje Joha i Ivica Milkovića, koji su optuženog Jovana Ćurčića prepoznali u sudnici, ali ne i tijekom obavljenog prepoznavanja u Zatvoru Osijek, valja ukazati da je to povezano prvenstveno sa subjektivnim svojstvima osobe koja ostvaruje prepoznavanje, i njenim općim i posebnim sposobnostima uočavanja konkretnih i identifikacijskih obilježja, i stvarnim prilikama u kojima je opažanje ostvareno. O vrijednosti prepoznavanja odlučuje dar promatranja, sposobnost pamćenja fizionomija, sposobnost prenošenja (reprodukcije). U prepoznavanju se odražavaju nepreciznosti ranije percepcije i njenog pamćenja. Često se zamjenjuje istovjetnost sa sličnošću. Teško je u vrijeme prepoznavanja ponoviti nepovoljne uvjete, kao u vrijeme opažanja, a teško je i svjedoku omogućiti da promatra osobu koju je vidio u ambijentu i pod uvjetima koji su vladali u vrijeme opažanja. Tako oštećeni Josip Bošnjaković navodi: „Kod prepoznavanja nisam bio sto posto siguran..., bio sam nesiguran“, oštećeni Ivan Berend: „Zadnji put kada sam bio na prepoznavanju, nisam se usudio reći poznajem li nekog jer bih lagao ....., moj bivši šef uvijek mi je govorio ili ćeš reći istinu ili nećeš ništa, to je moje načelo i iza toga stojim“, a oštećeni Franjo Joh: „Na prepoznavanju u Osijeku nikoga nisam prepoznao, prošlo je trinaest godina, nekada su imali kape i uniforme.“

Osim toga, svi oštećenici su bili pod prijetnjom gotovo svakodnevne životne ugroženosti, kada nije bilo niti primisli o dokumentarističkom bilježenju doživljenog u glavi, za nekakve buduće potrebe. Zato valja očekivati mozaičko upotpunjavanje doživljenog, sklapanje mozaika o osobama koje su viđali u zarobljeništvu i koje su bile u miliciji, vremenski počev od 1991. pa do ovog kaznenog postupka. Oštećeni Ivica Milković: „Svaki čas ste mogli biti likvidirani.....“Oštećeni Nikola Perković: „U strahu su velike oči, da ste vi prošli tu torturu,ja bih vas pitao sjećate li se kako se zove....“ Oštećeni Željko Čiček: „Sada kada su prozvani imenom i prezimenom, slika mi je došla pred oči.....“

Sudskomedicinski vještak dr. Miroslav Goreta u nalazu i mišljenju dotiče se protoka vremena kod prepoznavanja zlostavljača. U konkretnom slučaju proteklo je oko 13 godina od vremena zatočeništva u Borovu, što zbog drastične promjene cjelokupne vanjske situacije

može objektivno znatno otežati povezivanje zatočeničkih sjećanja s današnjim likovima zlostavljača.

Ovlasti komandira, kao i kod svakog drugog čelnika, opće su poznate. Po oštećenima i svjedocima opisane su mnoge situacije u kojima ih je ostvarivao optuženi Jovan Ćurčić. Oštećeni Renato Išpan: „Po stavu i ophođenju zaključio sam da je optuženi Jovan Ćurčić bio glavni.“ Oštećeni Nedeljko Krajinović: „Spisak za razmjenu čitao je optuženi Jovan Ćurčić....., sjećam se da je optuženi Jovan Ćurčić govorio Zadri, ako ne uspije razmjena, da će mu on dati propusnice.“ Oštećeni Branislav Škorak: „Kada smo bili prevezeni iz Borova u Dardu zbog razmjene, sjećam se da je bio Drago Lazić i s njime jedan koji se zvao Jovo, sada sjedi u sudnici.“ Oštećeni Željko Bek: „Sjećam se da je optuženi Jovan Ćurčić čitao spisak nas koji ćemo ići u razmjenu.“ Oštećeni Nikola Perković: „Na razmjeni je s nama bio i optuženi Jovan Ćurčić.“ Oštećeni Josip Bošnjaković: „I kod probne razmjene koju sam opisao bio je prisutan optuženi Jovan Ćurčić....., popis onih koji su trebali ići u razmjenu čitao je optuženi Jovan Ćurčić.“ Oštećeni Josip Gorup: „Optuženi Jovan Ćurčić je prvi put čitao spisak nas koji ćemo ići u razmjenu u prostoru gdje smo bili, a drugi put u autobusu.“ Oštećeni Nedjeljko Dumančić: „Bojao sam se optuženog Jovana Ćurčića, naime još dok nisam bio zarobljen, znali smo se čuti motorolom, zafrkavali smo se, on se predstavio kao Jovan Ćurčić, a ja po nadimku Džumbo, zafrkavanje se odnosilo na to tko će koga uhvatiti....., jednom su nas htjeli poubijati, ali on nije dao blizu.“ Oštećeni Joso Ivašković: „Optuženog Jovana Ćurčića, sve dok me nije odveo kući iz zatočeništva, nisam poznavao niti viđao.“ Oštećeni Ivan Belaj: „Sjećam se osobe koja se sada nalazi u sudnici a koja se zove optuženi Jovan Ćurčić, kada smo bili zatočeni, umro je Željko Hodak, pisao je neko izvješće i to smo ja i zatočenik Stjepan Jagetić potpisali.“ Oštećeni Ivica Mirković: „Optuženi Jovan Ćurčić je čitao spisak za razmjenu.“ Oštećeni Dobroslav Zadro: „Optuženi Jovan Ćurčić je bio autoritet, bojali su ga se, kada se pojavi, bježali bi van....., milicija kojom je rukovodio optuženi Jovan Ćurčić je određivala gdje će tko ići raditi....., kada sam rekao da su bježali van kada bi se pojavio optuženi Jovan Ćurčić, mislio sam na pripadnike milicije....., optuženi Jovan Ćurčić je mogao spriječiti da nas maltretiraju i mogao je spriječiti da neki budu ubijeni i za to bih ga volio pitati otkud je to dopustio.“ Oštećeni Stjepan Tkalec: „U sudnici jedino prepoznajem optuženog Jovana Ćurčića koji je bio na razmjeni.“ Oštećeni Damir Tatar: „Jedan po nadimku Mađar stavio mi je pištolj u usta i opalio na prazno, na što mu je jedan od njih doslovno rekao: „Nemoj se zajebavati, Jovo je rekao da se ne diraju.“ Oštećeni Darko Kiš: „Optuženi Jovan Ćurčić je govorio za mene i Zadru da nas može prebaciti u Bosnu, ali od toga nije bilo ništa, jer smo se znali od prije.“ Svjedok Vlado Tuličić: „Na razmjeni je bio i optuženi Jovan Ćurčić.“ Svjedok Dragiša Čančarević: „S obzirom na moje kvalifikacije optuženi Jovan Ćurčić odredio me je za seosku ekipu za očevide, pri čemu se misli na ozbiljnije događaje....., optuženi Jovan Ćurčić i optuženi Miloš Držajić svoje su funkcije obavljali savjesno i profesionalno.“

U čemu se još ogleda veličina i značaj optuženog Jovana Ćurčića kao komandira Stanice milicije Borovo, ali i osobe od povjerenja vlasti tzv. SAO Krajine, ili tko se uopće šalje na ovakve razmjene? Razmjena zarobljenika u vrijeme intenziviranja oružanog sukoba u Borovu bila je izrazito osjetljiva, ali zato povjeravana osobama od naročitog utjecaja, «težine», osobama od «funkcije», s jedne i druge strane. Ispred hrvatske policije na razmjeni kod Adaševaca bio je tadašnji zamjenik zapovjednika Prve policijske postaje Osijek, a svoje predstavnike imala je još i Skupština tadašnje Jugoslavije. Zato prisustvo optuženog Jovana Ćurčića na razmjeni otkriva i potvrđuje, ne njegovu usputnost, nego veličinu, značaj, utjecaj, osobu od povjerenja.

Nadalje, točno je da je optuženi Jovan Ćurčić imao nešto drugačiji odnos prema zatvorenima s kojima je radio prije izbijanja oružanog sukoba i prema pojedinim mještanima Borova, isto tako točno je da su zatvorenici, pa i oni prema kojima je imao nešto drugačiji odnos, sustavno ispitivani i pritom zlostavljani, tučeni gumenim i drvenim palicama i različitim drugim predmetima, držani bez dovoljno hrane i vode i dr.

Nakon što je problem postavljen, opravdano je pitati se, otkud istovremeno naglašeno nerazmjerno dvojno postupanje, koja je pozadina takvog postupanja i kako objasniti preuveličavanja nekih oštećenika o „gestama dobrote“ optuženog Jovana Ćurčića.

U svezi nešto drugačijeg odnosa prema zatvorenicima s kojima je radio prije izbijanja oružanog sukoba i prema pojedinim mještanima Borova, oštećenici i svjedoci ističu: Nikola Perković, kako ga optuženi Jovan Ćurčić nije tukao, šamarao ili psovao, uz dodatak da je rekao da se u Borovu selu više neće dešavati ono što se dešavalo, što je razumio kao „da je do tada bilo krvi i mesa i da od sada neće biti“. Nedjeljko Dumančić, kako za njega ne može reći ništa loše, jednom su ih htjeli poubijati, ali on nije dao blizu. Oštećeni Ivica Milković, u trenucima kada je bio prisutan optuženi Jovan Ćurčić nije bilo maltretiranja, imao je sasvim korektnu retoriku za razliku od drugih. Vlado Tuličić, tijekom 1991. bio je zamjenik zapovjednika I. policijske postaje Osijek, išao je na razmjenu i prisjeća se da su policajci koji su dovezeni iz Borova pričali kako nisu sigurni bi li ostali živi da nije bilo optuženog Jovana Ćurčića. Joso Ivašković, kako je optuženi Jovan Ćurčić njega i sina izveo iz zatvora i jednim autom prevezao kući, uz upozorenje da se zaključaju i nikome ne otvaraju. Dobroslav Zadro, da je optuženi Jovan Ćurčić rekao da će mu dati propusnicu ako ne uspije razmjena.

U svezi sustavnog ispitivanja i pritom zlostavljanja, udaranja gumenim i drvenim palicama i različitim drugim predmetima, držanja bez dovoljno hrane i vode i dr., oštećenici ističu: Dobroslav Zadro: „Mislim da je znao što se događa, objasniti ću na primjeru jednog starijeg čovjeka imena Ivan, starog tada 60 ili više godina, navodno je bio jedan od projektanata Batinskog mosta, taj čovjek je umirao od batina, optuženi Jovan Ćurčić ga je vidio u više navrata, ali mu nije pomagao niti je tražio da mu se pomogne, možda je optuženi Jovan Ćurčić to tražio, ali ja ne znam....., optuženi Jovan Ćurčić je mogao spriječiti da nas maltretiraju i mogao je spriječiti da neki budu ubijeni i zato bih ga volio pitati otkud je to dopustio.“ Damir Tatar: „Kada su dolazili novinari, posjedali su nas za stol gdje je bilo mineralne i graha, a čim su novinari otišli, odmah su nas istjerali van.“ Josip Gorup: „Molio sam optuženog Jovana Ćurčića da ne ulazim opet u te torture jer neću moći izdržati, ali nije reagirao. Optuženi Jovan Ćurčić me nije zlostavljao, tukao, ali je odobravao što se radi, ja sam stajao pored, a on je izdavao zapovijedi tko će dežurati. Kada bih mu se žalio, bio bi nezainteresiran, pa čak bih rekao, bilo je i podsmjeha.“ Franjo Joh: „Optuženi Jovan Ćurčić je po meni njima bio šef, nije me tukao niti maltretirao, dok drugi jesu, vjerojatno je on zapovijedao, to je moj osobni zaključak.“ Ivica Milković: „Optuženi Jovan Ćurčić je imao spiskove za razmjenu, njega se pitalo, iz toga zaključujem da je imao nekakvu funkciju, da je ovlašten da pregovara o našoj situaciji, vidio sam po tome jer su dolazile razne delegacije i spominjalo se da on o nama pregovara.“

Svaka razmjena u sebi sadržava uzajamnost u koristi. Od zarobljenika u Borovu moglo se imati koristi samo ako su u većini ostali živi. Za njih se od druge strane dobivao određeni broj „svojih ljudi“. Toga je optuženi Jovan Ćurčić i bio svjestan. O samoj težini pregovora svjedočio je svjedok Vlado Tuličić, opisivao je da su pregovori oko razmjene bili vrlo teški, druga strana je inzistirala na dovođenju Ljubice Peulić, jednog koji je ubio dva policajca i još nekih, a u razmjenu nisu dali Grbešić Milu i Kušić Darka, navodno je Darko Kušić već drugi put bio zarobljen, a Mili Grbešiću se zamjeralo što mu je brat svećenik. O razmjeni u svom iskazu je nešto govorio i svjedok Jovan Ajduković, rođak je ne samo optuženom Jovanu Ćurčiću nego i Slavoljubu Sremcu, koji se tada nalazio u zatvoru u Osijeku i trebao je biti razmijenjen.

Pored „brige“ za zarobljenike kao predmete predstojeće razmjene, iako u manjoj mjeri, ima još nešto. Svjestan represivnog sustava čiji je neizostavni dio bio, optuženi Jovan Ćurčić koliko – toliko je nastojao da se barem zarobljenicima s kojima je radio prije izbijanja oružanog sukoba i pojedinim mještanima Borova, ne dogodi usputna likvidacija. Nazire se iz sljedećeg: Po oštećenom Damiru Tataru, prilikom stavljanja pištolja u usta i opaljivanja na

prazno, jedan iz pratnje je prigovorio: „Nemoj se zajebavati, Jovo je naredio da se ne diraju.“ Da se ne diraju odnosilo se na likvidaciju, ali ne i na fizičko zlostavljanje i dr., što su bez pošteđe skoro svi prošli i što je bilo pravilo, te je važno i za oštećene Nikolu Perkovića, Nedjeljka Dumančića, Ivicu Milkovića i Dobroslava Zadru. Po oštećenom Josi Ivaškoviću, optuženi Jovan Ćurčić odvezao ga je kući, iako ga do tada nije poznavao.

Budući da su svi oštećenici prošli manje – više isti represivni tretman, primjetno je preuveličavanje „gesta dobrote“ optuženog Jovana Ćurčića. Sve je sažeto u riječima svjedoka Vlade Tuličića, koji je na razmjeni kao zamjenik zapovjednika I. policijske postaje Osijek predstavljao policiju: „Sjećam se da su bili u teškom stanju, a posebno Tatar kojeg smo nosili ....., kada smo odlazili, tražili su da se s njim rukuju i da mu zahvale.“ O navedenom preuveličavanju upravo u svom nalazu i mišljenju govori sudskomedicinski vještak dr. Miroslav Goreta. Najčešći psihički poremećaj koji se javlja kao posljedica torture u zatočeništvu je posttraumatski stresni poremećaj. Prepoznaje se po mnogim simptomima, od kojih je jedan patološka prilagodba na ekstremne situacije, a očituje se u neprimjerenoj zahvalnosti za blaže postupanje ili neku drugu privilegiju koja se kasnije (psihološkom) obradom toliko uveliča da može postati prepreka kod davanja iskaza.

Nešto drugačiji odnos optuženog Jovana Ćurčića prema onima s kojima je radio prije izbijanja oružanog sukoba i nešto drugačiji odnos prema pojedinim mještanima Borova, pri čemu treba spomenuti i tvrdnje mještana Borova svjedoka Karla Povazsonyja, Srete Bogdanovića, Branislava Pejakovića, Veselka Cvijića i Radoslava Čučuza, da je dobar čovjek, može ostati samo u okvirima olakotnih okolnosti.

Iz činjenica da je nesporno bio komandir stanice milicije koja je po značaju nadilazila mjesto Borovo, da su zatvore čuvali pripadnici te milicije, te da je autoritativno ostvarivao ovlasti, dolazi se do tvrdnje, da se i pored nedostupnosti, odnosno, čak nepostojanja ni jednog pismenog dokaza (dokumentacija preuzeta tijekom mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja nije se mogla koristiti, jer ne sadrži dokumentaciju u svezi Stanice milicije Borovo u kritično vrijeme; iz dva dopisa upućena Policijskoj upravi vukovarsko - srijemskoj vidljivo je da se ne raspolaže dokumentacijom o radu Stanice milicije Borovo, a to su potvrdili i svjedoci Željko Ileković i Mirna Marić, inače ovlašteni djelatnici Policijske uprave vukovarsko – srijemske), što se tiče zatvaranja zarobljenika, držanja bez dovoljno hrane i vode za piće, odvođenja na prisilan rad, ispitivanja i pritom zlostavljanja, te udaranja gumenim i drvenim palicama i različitim drugim predmetima, ipak radilo o izvršavanju njegovih naredbi.

Naprосто je funkcionirao kao komandir. Bio je evidentno autoritet, kao takav kontrolirao je milicajce, nije reagirao na svakodnevna istovjetna serijska, psihička i fizička maltretiranja, bio je proizvod okruženja, sustava. Imao je u svojim rukama moć, tko će prolaziti uobičajeno sustavno psihičko i fizičko zlostavljanje, a tko će imati prividan «blaži» tretman. To što je činjeno, zbog opisanih okolnosti, jedino se i moglo činiti po naredbama optuženog Jovana Ćurčića.

Bez značaja je, je li optuženi Jovan Ćurčić početni autor, inspirator baš svakog, na primjer udarca palicom, je li bilo prešutnog proširivanja temeljne zapovijedi radi postizanja cilja i dr., jer je bio neizostavni krajnji dio zapovjednog lanca, dio stvorenog represivnog milicijskog sustava, jer je imao puni nadzor i bio je krajnji kontrolor izvršenja. Sve se događalo u njegovom okruženju stvarnog djelovanja. Dolazio je na posao a i uredska prostorija komandira nalazila se u ne baš velikoj zgradi, u čijem su podrumu bez ležaja, tekuće vode i sanitarnog čvora, s kanalizacijskom vodom punom fekalija na podu, više dana zatvarani oštećenici. Nije se radilo o sporadičnim ekscenim istupima pojedinaca već o sistematskom nasilnom postupanju prema zatvorenim.

Znakovit je dijalog između optuženog Jovana Ćurčića i oštećenog Dobroslava Zadre koji je opisao oštećeni Nikola Perković: „Zadro je pitao Ćurčića, zašto nije ostao, da mu nitko ne bi ništa, na što je Ćurčić odgovorio da je otišao na svoju stranu.“

Još jednom treba citirati dio iskaza svjedoka oštećenog Dragiše Čančarevića u kojem je dao podatke o cijelom zapovjednom lancu: „Saznao sam kada sam došao, da je pomoćnik ministra Martića, za Slavoniju i Baranju, Boro Bogunović i da je njegovo sjedište bilo u Negoslavicima. Dalje sam saznao da je na čelu SUP-a Vukovar bio Janko Milaković, i to kao sekretar, a zamjenik mu je bio Slobodan Žmirić i sjedište je bilo u Borovu u ulici JNA, i to na broju 40 ili 42. Komandir Stanice milicije Borovo selo bio je gospodin Jovica Ćurčić i njemu sam se javio.“

Iako svjedok Tomislav Hajduković u kritično vrijeme nije bio u zarobljeništvu u Borovu, a radi dobivanja cjelovite slike o optuženom Jovanu Ćurčiću, treba citirati dio iskaza o jednom događaju u Dalju kojem je prisustvovao dok je bio zarobljavan: „Kod moje predaje bio je prisutan optuženi Jovan Ćurčić, iako su se ostali iz moje grupe predavali i podizali ruke, osobno sam čuo kada je naredio čišćenje nakon čega su bacali bombe.“

Iz odgovora na pitanja kako se postupalo prema zarobljenicima u stanici milicije Borovo, kako se postupalo u zatvorima i dr., slijedit će utvrđenje o mučenju, nečovječnom postupanju, nanošenju velikih patnji, ozljedama tjelesnog integriteta i zdravlja, prisiljavanju na prinudni rad i o protuzakonitom zatvaranju.

Oštećenici su lišavani slobode od strane paravojnih postrojbi u Dardi, Branjinom Vrhu, Belju i Lipovači, s tim što je jedan dio boravio u vojarni u Somboru i zatim predavan paravojnim postrojbama u Borovu. Postupke, od lišenja slobode do zatvaranja u zatvorima u Borovu, karakterizira samovolja paravojnih postrojbi.

Uvjeti u zatvorima gdje su nakon dovođenja zatvarani oštećenici bili su ispod minimuma ljudskog dostojanstva i krajnje ponižavajući.

Oštećeni Dobroslav Zadro, Damir Tatar, Željko Bek, Nikola Perković, Darko Kiš, Branislav Škorak, Josip Bošnjaković, Josip Gorup, Nedjeljko Dumančić, Ivica Milković i Nedeljko Krajinović, najprije su bili zatvarani u podrumskoj prostoriji stanice milicije Borovo, da bi zatim bili prebačeni u vatrogasni dom gdje su na betonskom podu ležali s ostalim zatvorenicima, i to oštećenim Božom Katalinićem, Josipom Vučkovićem, Ivanom Vučkovićem, Vilimom Jajtićem, Karlom Babjašem, Vladom Čizmarom, Stjepanom Jagetićem, Ivanom Berendom, Franjom Johom, Stjepanom Tkalecom i Renatom Išpanom, te Pavom Zemljakom, Željkom Filipčićem, Vladimirom Zemljakom, Željkom Hodakom, Ivanom Zelemberom i Darkom Kušićem. Svi oštećenici su ukazali, da u podrumskoj prostoriji stanice milicije površine 3X3 m², čiji je pod bio prekriven kanalizacijskom otpadnom vodom punom fekalija, nije bilo ležaja, tekuće vode ni sanitarnog čvora, da su u vatrogasnom domu ležali na betonskom podu, da nisu imali dovoljno hrane i vode. Karakteristični su iskazi sljedećih oštećenika: Željko Bek: „U podrumu kuće Pavla Čikanovića bilo je hladno, nije bilo prozora, na podu je bila smrdljiva voda.....“ Karlo Babjaš: „Prva dva dana nismo dobili ništa od hrane.....“ Josip Čosić: „Ako se zna da sam tih dana izmršavio 28 kilograma, onda se zna kakva je hrana bila, na nas 27 ili 28 i na temperaturi od 38°C dobili bismo dvije do tri boce vode dnevno.“ Oštećeni Ivan Vučković: „U tom podrumu gdje smo bili svega sat ili dva, bilo je vode oko 20 cm. Donosili su nam hranu, no ta hrana bila je kao napoj, ako bismo je pojeli morali bismo ići na WC. WC je bio vani i kada bismo izašli, dobili bismo batina, pa je bilo bolje ne jesti i ležati.“ Oštećeni Božo Katalinić: „U toj prostoriji gdje smo bili osim jedne klupe ničega nije bilo, tako da smo spavali na betonu.“ Oštećeni Joso Ivašković: „Za sva ta četiri dna nisam dobio niti da jedem niti da pijem.“

Oštećeni Nikola Perković, Darko Kiš, Josip Gorup, Željko Bek, Ivica Milković, Željko Jonek, Željko Čiček, Ivan Berend, Franjo Joh, Stjepan Tkalec, Stjepan Jagetić, Karlo Babjaš i Dobroslav Zadro istakli su kako su odvođeni iz zatvora na obavljanje različitih poslova, i to, kopanje rovova, kopanje kanala, čišćenje WC-a, istovaranje različite robe iz kamiona i utovaranje u kamione. Pod kakvim se uvjetima radilo, proizlazi iz iskaza oštećenog Nikole Perkovića: „Optuženi Miloš Držajić, dok smo bili u vatrogasnom domu, došao je i doslovno rekao:” Ako budu tražili za rad, javite se jer ćemo vas ubiti, znate što slijedi“, a pod čijom nadležnošću proizlazi iz iskaza oštećenog Dobroslava Zadre: „Milicija, kojom je rukovodio optuženi Jovan Ćurčić, određivala je gdje će tko ići raditi.“

Oštećeni Josip Vučković, Renato Išpan, Ivan Vučković, Luka Rožić, Josip Gorup i Karlo Babjaš opisali su kako su vođeni na ispitivanja i pritom zlostavljani. Oštećeni Damir Tatar, Željko Bek, Nikola Perković, Darko Kiš, Josip Bošnjaković, Dobroslav Zadro, Josip Gorup, Željko Čiček, Ivica Milković, Nedeljko Krajinović, Ivan Vučković, Josip Vučković, Vlado Čizmar, Željko Jonek, Ivan Berend, Franjo Joh, Stjepan Tkalec, Luka Rožić i Renato Išpan u svojim iskazima su se prisjetili kako su tučeni gumenim i drvenim palicama i različitim drugim predmetima, zbog čega je Željko Hodak zadobio povrede od kojih je umro. O navedenom oštećenici su doslovno istakli: Vilim Jajtić: „Posebno je bio tučen Josip Vučković, leđa su mu bila crna od batina.“ Karlo Babjaš: „Da oprostite bilo je njih koji su se i usrali u gaće.“ Željko Čiček: „Leđa su mi bila plava, crna od batina, imao sam natečene bubrege, slomljena rebra; od onih koji su bili sa mnom danas nema više Pave Zemljaka i njegovog sina, jednog po imenu Željko, ne znam prezime, iz Meca je, njega su prebili, umro je od batina.“ Vlado Čizmar: „Znate li što znači kada se osmoro ljudi izreda na vama; profesor Zemljak je molio da tuku njega, a ne sina, oni su odveli sina, plakao je od muke.“ Karlo Babjaš: „Ispitivanje sam shvatio kao prijatnu.“ Josip Čosić: „Dok smo bili u toj prostoriji, skoro svaku noć su nas vodili i tukli.“ Željko Jonek: „Kada je Željko Hodak doveden s batina, jaukao je, govorio je da ga ubiju, vrištao je, što je sve bilo lakše i lakše, da bi negdje pred jutro umro.“

O odnosu prema zarobljenicima u svom iskazu svjedočio je i mještani Borova svjedok Karlo Povazsony: „Jauke i tupe udarce čuo sam nekoliko minuta nakon što se autobus zaustavio.“

Radi lakšeg razumijevanja posebno treba citirati sljedeći dio iskaza oštećenog Josipa Bošnjakovića: „Teško je objasniti da bi netko shvatio što čovjek sve može preživjeti i da u neku ruku ostane normalan. Moje spoznaje su, da malo tko od onih građana Republike Hrvatske koji nisu proživjeli zlostavljanje razumije najbolje situaciju kada im istu prepričamo. Nisam se bojao, ali sam spoznao da čovjekov život u takvim trenucima nije vrijedan komadića papira. Kasnije sam čuo komentar, kao da su svi jaukali od boli, ali da se od mene nije čuo ni jauk.“

Postupke obilježava nečovječnost, krajnja nehumanost, još pojašnjavajući surovost, okrutnost, nemilosrdnost i zločestoća, a kao takvi negiraju čovjekovu osobnost, dostojanstvo, degradiraju čovjeka na način da gubi osobine ljudskog bića, uništava se čovjekova ljudska priroda, ono što ga čini čovjekom.

Svjedoci Mira Mišljenović i Bosiljka Grebić svjedočili su da je optuženi Jovan Ćurčić početkom 9. mjeseca 1991. bio u posjetu svojoj obitelji u Deliblatskoj peščari, gdje je bila smještena. Međutim, budući da inkriminirano vrijeme obuhvaća vremensko razdoblje od 01. kolovoza do 13. rujna 1991., nekoliko dana izbjivanja iz Borova, što se tiče količine kriminalnih radnji, nije ni od kakvog značaja. Mora se reći, da je teško bilo očekivati makar i kraće izbjivanje iz Borova, zbog oružanog sukoba koji je iz dana u dan bio sve intenzivniji, zbog značaja koji su za šire područje imali stanica milicije i zatvor u Borovu, zbog autoritativnog pristupa poslu i zbog evidentne činjenice da je bio komandir.

Protiv optuženog Jovana Ćurčića već je vođen kazneni postupak, i to u Županijskom sudu u Osijeku, ali ne zbog istog kaznenog djela kako je tvrdio njegov branitelj Nediljko Rešetar. Uvidom u spis broj: Kio-29/96 Županijskog suda u Osijeku vidljivo je, da je kazneni postupak vođen zbog kaznenog djela iz članka 235. stavak 1. KZ-a, kao mjesto počinjenja naznačeni su Dalj, Daljska planina i Erdut, a obustavljen je rješenjem od 22. svibnja 1998.

Nisu prihvaćeni prijedlozi branitelja Nediljka Rešetara, za pozivanjem radi ispitivanja svjedoka Željka Kamenara (na okolnosti ispitivanja u Borovu nakon prebacivanja iz Dalja, tko je bio komandir milicije u Borovu, s kime je kontaktirao i tko je bio komandir zatvora), svjedoka Vlatka Nikolića (na okolnosti boravka u zatvoru u Borovu, tko ga je ispitivao i fizički maltretirao, gdje je bio u zatvoru u Borovu), svjedoka Nikolu Kelavu, svjedoka Ištvana Bačka i svjedoka Nikolu Rupčića (na okolnosti jesu li u kritično vrijeme bili u zatvoru, tko ih je ispitivao i maltretirao, tko je bio komandir milicije u Borovu i tko je bio komandir u zatvoru), te za uvidom u spis Županijskog suda u Osijeku u kojem se nalaze iskazi predloženih svjedoka, jer su činjenice koje bi prema prijedlozima trebalo utvrditi već utvrđene. Naročito je nesporno tko je bio komandir Stanice milicije Borovo i gdje su bili zatvori, što je obrazloženo.

Nije prihvatljiv niti prijedlog za neposrednim ispitivanjem svjedoka Dragiše Čančarevića, Željka Pejakovića, Časlava Nikšića, Slavoljuba Lazića, Dušana Tadića, Duška Lazarevića, Dujka Lukića i Nikole Perkovića, zatim oštećenih Nedeljka Krajnovića, Karla Babjaša, Dobroslava Zadre, Ivica Miljkovića, Josipa Bošnjakovića, Ivana Berenda, Bože Katalinića, Franje Joha i Damira Tatara, te su pročitani zapisnici o njihovom prijašnjem ispitivanju jer su već ispitani pred istim vijećem a postupak se vodi zbog kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora iznad osam godina.

Prema sadržaju izvedenih dokaza, pouzdano se zaključuje, da je optuženi Jovan Ćurčić ostvario sva potrebna objektivna i subjektivna obilježja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavak 1. OKZRH. Do nečovječnog postupanja prema civilnom stanovništvu, u spomenutim oblicima, došlo je za vrijeme oružanog sukoba, a postupao je protivno pravilima međunarodnog prava. Očigledna je svijest o okolnostima u kojima je postupao, da postupa protivno pravilima međunarodnog prava, kao i o mogućim posljedicama, pa je takve posljedice i želio.

Inače, okolnost da se radilo o kršenju pravila međunarodnog ratnog prava nije morala biti obuhvaćena umišljajem optuženog Jovana Ćurčića, točnije, sviješću i znanjem, dovoljno bi bilo i to što ponašanje objektivno predstavlja kršenje pravila međunarodnog prava.

OPTUŽENI MILOŠ DRŽAJIĆ pod točkom 2.

Pored postojanja oružanog sukoba, u točki 1. (za optuženog Jovana Ćurčića), još je obrazloženo, da je Stanica milicije Borovo bila ustrojena, da su zatvori pri Stanici milicije Borovo dobili status nekakvog centra za zarobljene osobe sa šireg područja, da su zatvore u podrumu stanice milicije Borovo i u vatrogasnom domu u Borovu čuvali pripadnici milicije i da su zarobljene osobe imale status civilnih osoba.

Sve navedeno, od alineje jedan do alineje šest, događalo se u prvoj polovici mjeseca rujna 1991., od dolaska oštećenih u zatvore u Borovu do razmjene kod Adaševaca 13. rujna 1991. Zbog doživljenog, oštećenima je teško bilo točno odrediti dan kada im se što dogodilo. To najbolje proizlazi iz sljedećih riječi oštećenog Josipa Čosića: „U toj prostoriji smo bili 4 do 5 dana, izgubili smo svako mjerilo za dan i za vrijeme i ništa nismo znali.“ Zato je uvodno, ispred svih alineja, stavljeno „točno neutvrđenih dana u prvoj polovici mjeseca rujna 1991.“.

U kritično vrijeme optuženi Miloš Držajić bio je milicioner Stanice milicije Borovo. Iz obrazloženja koje slijedi, uočit će se njegova sveprisutnost kao takvog, od udaranja

oštećenog Mile Ivaškovića, do udaranja u jednoj prostoriji u sklopu milicijske stanice policijskom gumenom palicom po glavi oštećenog Josipa Vučkovića.

Iz vremena prije izbijanja oružanog sukoba, optuženog Miloša Držajića poznaju oštećeni Nedeljko Krajinović, Darko Kiš, Josip Čosić, Dobroslav Zadro, Josip Bošnjaković, Nedjeljko Dumančić, Ivan Vučković, Božo Katalinić, Vilim Jajtić, Karlo Babjaš, Josip Vučković i Branislav Škorak, jer su zajedno radili u policiji, igrali nogomet ili kroz druge životne situacije. Tijekom prepoznavanja, predočavanjem osoba (tzv. zbornu prepoznavanje) prepoznali su ga oštećeni Ivica Milković i Mile Ivašković. Tijekom glavnih rasprava u sudnici na njega su ukazali oštećeni Željko Čiček, Ivan Berend, Vlado Čizmar, Mile Ivašković i Ivan Belaj. Da im se tako predstavio imenom i prezimenom dok su bili u zatvorima u Borovu, u svojim iskazima su isticali oštećeni Josip Bošnjaković, Nikola Perković, Josip Gorup, Ivica Milković, Damir Tatar. Po imenu i prezimenu sjećaju ga se oštećeni Mile Ivašković, Luka Rožić, Stjepan Tkalec, Vlado Čizmar, Ivan Berend, Željko Čiček i Stjepan Jagetić. Da je bio pripadnik milicije ukazali su mještani Borova svjedoci Slavoljub Lazić, Dujko Lukić, Duško Lazarević, Dušan Tadić, Milutin Držajić, Tatjana Olujić, Željko Pejaković i Dragiša Čančarević. Uostalom, optuženi Miloš Držajić i sam je u svom iskazu potvrdio pripadnost miliciji.

Na procesnu radnju prepoznavanja tijekom istrage nije bitno utjecala okolnost da su oštećenima Vladi Čizmaru, Ivanu Berendu i Željku Čičeku u predistražnom postupku pokazivane fotografije optuženog Miloša Držajića, jer se radilo o fotografijama lica i poprsja, ne cijele pojave, u drugom ambijentu i poslužile su samo kao kontrolna činjenica. Odnosi se dijelom i na fotografije optuženog Miloša Držajića objavljene u tisku nakon početka ovoga kaznenog postupka.

Ali je utjecala okolnost da se optuženi Miloš Držajić od 1991. promijenio, što je otežalo prepoznavanje posebno u Zatvoru u Osijeku. Po oštećenima Damiru Tataru, Ivanu Berendu, Vladi Čizmaru i Mili Ivaškoviću u kritično vrijeme nije imao bradu. Oštećeni Vlado Čizmar opisao je dodatno optuženog Miloša Držajića riječima, kako je u to vrijeme imao facu jednog mafijaša i to ležernu, a sada izgleda kao hijena. Oštećeni Nedeljko Dumančić, koji poznaje optuženog Miloša Držajića jer je radio s njim prije rata, tvrdi da se optuženi Miloš Držajić mnogo izmijenio, sasvim je drugi čovjek, nekada je bio mali, nabijen i prgav. Oštećeni Josip Bošnjaković tijekom prepoznavanja u Zatvoru u Osijeku nije pokazao na optuženog Miloša Držajića jer nije bio sto posto siguran, a nesigurnost je proizlazila iz razloga jer je bilo još sličnih osoba po građi.

Da bi se dobila cjelovita slika o onome što su proživjeli zarobljenici u zatvorima u Borovu, što se dogodilo oštećenom Mili Ivaškoviću i drugima, prethodno treba pojasniti okolnosti pod kojima su se događala fizička zlostavljanja, prijetnje, oduzimanje osobnog automobila itd.

Zbog gotovo svakodnevnog fizičkog i psihičkog zlostavljanja, krajnje okrutnog postupanja, umiranja nakon zadobivenih ozljeda oštećenika i smještaja ispod svakog minimuma ljudskog dostojanstva, može se reći, da su oštećenici bili pod prijetnjom gotovo svakodnevne životne ugroženosti, u iščekivanju da svakog trenutka budu ubijeni. Više od svega govori jednostavna rečenica oštećenog Ivica Milkovića, koju treba još jednom citirati: „Svaki čas ste mogli biti likvidirani», ali i rečenica oštećenog Josipa Gorupa: «Dok sam bio u vatrogasnom domu ja sam bio praktično mrtav čovjek, razmišljao sam da li da preplivam Dunav ili da se ubijem.» Upravo okolnost svakodnevne smrtno opasnosti daje težinu fizičkom zlostavljanju, prijetnjama i dr. kao što je naznačeno u alinejama jedan do šest točke 2.

Što su proživjeli zarobljenici u zatvorima u Borovu vidljivo je iz iskaza oštećenih Mile Ivaškovića, Željka Čičeka, Ivana Berenda, Josipa Čosića, Vladimira Čizmara, Josipa Gorupa, Vilima Jajtića, Josipa Vučkovića i Josipa Bošnjakovića, za koje se može reći da su u osnovi

prihvatljivi, istiniti i vjerodostojni, prožeti originalnim opisima što im se događalo u zarobljeništvu, puni emocija.

Valja očekivati, da se iskazi ne mogu podudarati u cijelosti, na primjer u iznošenju svih detalja vezanih za doživljeno u zarobljeništvu, o svim osobama koje su ih fizički zlostavljale, redoslijedu događanja i slično.

Oštećenici su bili prvi put u takvim situacijama, ranije slično nisu doživjeli, da bi se mogli oslanjati na nekakvo iskustvo. Kako su prvi put bili u Borovu, i okruženje im je bilo nepoznato. Svatko od njih prepustio se razvoju događaja, zaokupljen strahovima bez ikakve primisli o dokumentarističkom bilježenju doživljenog u glavi, za nekakve buduće potrebe. Utopunjavanje mozaika doživljenog, ne tako rijetko, zna biti omeđeno najnormalnijom potrebom za potiskivanjem dobrog dijela ružnog doživljenog u zarobljeništvu. Tako je oštećeni Josip Gorup tijekom ispitivanja odgovarao: «Gospodine Rešetaru, meni se iz dana u dan osvježava pamćenje...ja nisam vodio evidenciju čime su me tukli, molio sam Boga da ostanem živ.» Oštećeni Josip Gorup čak je u odgovorima na pitanja pokazivao i sarkazam, tako je na pitanje je li viđao optuženog Jovana Ćurčića odgovorio: «Mogu reći da smo bili u intimnim odnosima, jer sam više bio s njim nego sa suprugom... ako imate smisla za humor, onda me možete pitati jesam li bio u intimnim odnosima s optuženim Milošem Držajićem.»

Poseban je naglasak na nalazima i mišljenjima sudskomedicinskih vještaka dr. Miroslava Gorete i dr. Nikole Mandića, koji su dani nepristrano i u skladu s pravilima znanosti i vještine.

Sudskomedicinski vještak dr. Miroslav Goreta daje odgovore i na još neke reakcije oštećenika tijekom davanja iskaza na glavnoj raspravi. Oštećeni Josip Ćosić iskazuje: "Najradije ne bih ni išao u Vukovar, jer se ne želim svega sjećati, doživio sam ono što se nisam nadao, Vukovar obilazim, ako ikako mogu, i došao sam samo zbog poziva, odnosno zbog obveze da se javim na poziv." Oštećeni Vlado Čizmar: „Mene su tukli, a odvjetnici se smješkuju, to je sramota.“ Sudskomedicinski vještak dr. Miroslav Goreta nalazi, da je najvažniji simptom posttraumatskog stresnog poremećaja izazvanog zlostavljanjem u zatočeništvu, obrambeno „zaboravljanje traumatskog doživljaja“ putem njegovog odcjepljenja, potiskivanja, poricanja i drugih nesvjesnih obrambenih mehanizama. Korištenjem tih obrana oštećenici se štite od ponovnog sučeljavanja s traumom karakteriziranom strahom, panikom, osjećajem ugroženosti, poniženjem, stidom, bespomoćnosti i sl. Iako se za održavanja tog obrambenog zida troše goleme količine psihičke energije, on povremeno ipak puca, bilo u vidu „flashback“ reakcija (iznenadnog vraćanja traumatske situacije u svjesno doživljavanje) ili u vidu noćnih mora. Takve se dekompenzacije mogu javljati na neke banalne vanjske provokacije koje asociraju na traumatski doživljaj, a nerijetko i bez nekog uočljivog podražaja kao rezultanta teže prepoznatljivih nesvjesnih procesa.

Sudskomedicinski vještak dr. Nikola Mandić, također razlaže proživljavanje traume oštećenika. Osobe koje su preživjele izvanuobičajenu traumu uobičajenog ljudskog iskustva, razvijaju posttraumatski stresni poremećaj, simptomi tog poremećaja se sastoje u nametajućim mislima vezano uz traumu, pobuđenosti i izbjegavajućem ponašanju, točnije da izbjegavaju sve one podražaje koji bi ih mogli podsjetiti na traumatsko iskustvo. Kod ovakvih osoba treba biti posebno strpljiv da bi oni dobili potpuni mozaik sjećanja i potpuni uvid u ono što se dogodilo. Osobe s posttraumatskim stresnim poremećajem mogu izražavati različite simptome i na različite načine. Intenzitet je različit, jedni mogu biti više zakočeni, drugi mogu biti više pobuđeni, uznemireni, razdražljivi, a sljedeća skupina mogu biti oni koji imaju glavne simptome vezane uz ono što se dogodilo i zapravo se odmiču od tih sadržaja ili oni koji imaju dominantne simptome izbjegavanja.

Optuženi Miloš Držajić u svojoj obrani nije mogao ukazati na razloge koji bi doveli u sumnju iskaze oštećenika, izuzev riječi koje su same po sebi nedovoljno određene, paušalne „ponavljam da bi pozadina svjedoka mogla biti da netko ostvari svoja prava“.

Konkretni opisi kriminalnih radnji, pridonijet će spoznajama o nečovječnom postupanju optuženog Miloša Držajića kroz oblike koji se naznačuju.

Oštećeni Renato Išpan izmijenio je svoj iskaz, čime je stvorena sumnja u počinjenje konkretnih nedopuštenih radnji optuženog Miloša Držajića. Svjedoci Milutin Držajić i Tatjana Olujić, nisu imali neposrednih saznanja o stvarnom obavljanju svakodnevnih dužnosti milicionera u Stanici milicije Borovo, njihovog brata odnosno supruga optuženog Miloša Držajića. Svjedok Milutin Držajić čak je dio svog iskaza usmjerio izbjegavanju kaznene odgovornosti optuženog Miloša Držajića tvrdeći, da su oštećenici izlazeći iz sudnice drugim oštećenicima u čekaonici govorili tko je tko od optuženika i gdje sjedi. Tvrdnja je općenita, čak paušalna, nije konkretizirana, vezana vremenski za oštećenike točnog imena i prezimena.

Nakon uvoda u svezi točke 2. optužnice slijedi obrazloženje po alinejama, i to od alineje prve do alineje sedme optužnice:

Alineja prva (alineja prva točke 2. optužnice)

Nema dvojbe da je optuženi Miloš Držajić kao pripadnik Stanice milicije Borovo, bio u kući obitelji Ivašković, te da je nakon pretraživanja iste s nepoznatim milicionerima, a radi traženja oružja, udario otvorenom rukom u glavu oštećenog Milu Ivaškovića, od kojeg udarca je pao na zid.

Prema iskazu danom tijekom istrage oštećeni Mile Ivašković tada nije poznavao optuženog Miloša Držajića, ali je čuo kada su ostali jednog od njih oslovljavali tim imenom i prezimenom. Tijekom procesne radnje prepoznavanja, oštećeni Mile Ivašković za osobu pod brojem 7 (optuženi Miloš Držajić), tvrdio je da mu liči na optuženog Miloša Držajića. Na glavnoj raspravi od 22. siječnja 2004., oštećeni Mile Ivašković ponovo je ukazao na optuženog Miloša Držajića: „Evo Miloša“, uz dodatak, da mu izgleda isto kao prije, samo što sada ima bradu. Na glavnoj raspravi od 27. travnja 2005. oštećeni Mile Ivašković je precizirao: «Upamtio sam facu koji me udario, a i kasnije sam čuo da ga zovu Miloš Držajić. U to vrijeme kada me udario Miloš, otac nije bio u dvorištu nego je bio u kući, pretpostavljam.»

Zbog opisane decidiranosti oštećenog Mile Ivaškovića, iskaz njegovog oca svjedoka Jose Ivaškovića, da ne zna je li netko tukao njegovog sina, nije prihvatljiv. Najkraće rečeno, na pitanja, svjedok Joso Ivašković uglavnom je odgovarao da ništa nije vidio i da ništa nije čuo. Ovo važi za razliku od ostalih svjedoka samo za njega, i to bukvalno za sve što se događalo u okruženju dok je bio u zatvoru. Radi lakšeg razumijevanja valja ukazati, da svjedok Joso Ivašković još od prije rata stalno živi u Borovu, točnije, prije, tijekom i poslije rata, te je svoje iskaze prilagodio konstanti nezamjeranja.

U svezi ove alineje optuženom Milošu Držajiću stavljeno je na teret kako pretraživanje kuće bez naloga u kojoj su živjeli optuženi Mile Ivašković i njegov otac, tako i udaranje šakom u glavu oštećenog Mile Ivaškovića. Iz činjeničnog opisa izostavljen je smisao pretraživanja kuće kao zabranjene radnje, a ostavljen je smisao opisa što je prethodilo udaranju oštećenog Mile Ivaškovića. Pretraživanje bez naloga prema Ženevskoj konvenciji od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol II.), nije zabranjena radnja. Činjenični opis još je i izmijenjen, umjesto udaranja šakom u glavu naznačeno je kao udaranje otvorenom rukom u glavu. Oštećeni Mile Ivašković na glavnoj

raspravi od 27. travnja 2005. pokazao je gestom kako je bio udaren od strane optuženog Miloša Držajića, pri čemu ruka nije bila stisnuta.

Naravno da je slijedom navedenog činjenični opis u nebitnom izmijenjen, točnije, nomotehnički je uređen.

Alineja druga (alineja druga točke 2. optužnice)

Od zatvorenika koji su iz vatrogasnog doma odvođeni radi fizičkog zlostavljanja po optuženom Milošu Držajiću i nepoznatim milicajcima, saslušani su samo oštećeni Željko Čiček, Vlado Čizmar, Ivan Berend i Josip Čosić, jer Željko Filipčić nije živ, dok su tijela Ivana Zelembera, Pave Zemljaka i Vladimira Zemljaka ekshumirana.

Što tvrde u svojim iskazima oštećenici Željko Čiček, Vlado Čizmar, Ivan Berend i Josip Čosić, za koje se može reći da su prihvatljivi, vjerodostojni, originalni, prožeti emocijama?

Oštećeni Željko Čiček prisjeća se, da su ih jedne noći počeli odvoditi dvojicu po dvojicu, udarali su ih, prvi ih je počeo tući jedan za kojeg je kasnije čuo da ga zovu Miloš, pored njega pretučeni su Čizmar Vlado, Ivan Zelember, Pavo Zemljak, Vladimir Zemljak i Željko, koji je od zadobivenih ozljeda umro. Po oštećenom Vladi Čizmaru, jedne večeri odveli su ga stražari u jednu prostoriju gdje je za stolom sjedio optuženi Miloš Držajić, tukli su ga, od zadobivenih ozljeda nije mogao hodati, tu noć je tučen i Željko Hodak, od zadobivenih ozljeda istu je noć umro. Oštećeni Ivan Berend opisuje, da su ih odvodili u večernjim satima, tukli su ga, tukao ga je i optuženi Miloš Držajić. Oštećeni Josip Čosić poznaje optuženog Miloša Držajića otprije, kada su ga tukli, nikoga nije mogao vidjeti jer je bio mrak, čuli su se samo krikovi, jauci i batinanje.

Oštećeni Željko Čiček, Ivan Berend, Josip Čosić i Vlado Čizmar te zatvorenici Željko Filipčić, Ivan Zelember, Pavo Zemljak i Vladimir Zemljak odvođeni su od strane optuženog Miloša Držajića i nepoznatih milicajaca i fizički zlostavljani, kojom prigodom su gubili svijest, te su ih vraćali pretučene, a Ivan Zelember je još zbog toga buncao te izvršio malu i veliku nuždu u hlače.

Prihvatljivo je mozaičko sklapanje spoznaja oštećenog Željka Čičeka o onima koji su ih fizički zlostavljali, počev od 1991. za vrijeme boravka u zarobljeništvu u Borovu, godina upotpunjavanja spoznaja koje su slijedile, do ovog kaznenog postupka. Zato i ima težinu njegova zadnje tvrdnja: „Obično su nas odvodili po četvorica, od kojih su dvojica ili trojica bili u plavim milicijskim odorama, a jedan u vojnoj odori, šarenoj odori JNA. Jedan bi stajao na vratima, drugi bi držao bateriju, a dvojica su grabila i vukla van. Kad sam spominjao da su obično dolazili da nas vode na batinanje njih četvorica, jedan od njih je bio optuženi Miloš Držajić; on je stajao na vratima, vozio kampanjolu i nakon batinanja vraćao nazad, non-stop su ta četvorica između kojih je bio optuženi Miloš Držajić vukli nas i vodili nas.“

Što se tiče doživljenog, a u svezi naprijed rečenog, citirat će se i dijelovi iskaza oštećenog Josipa Čosića: „Najradije ne bih niti išao u Vukovar jer se ne želim svega sjećati, doživio sam ono što se nisam nadao, Vukovar obilazim ako ikako mogu i došao sam samo zbog poziva, odnosno zbog obveze da se javim na poziv....., izgubili smo svako mjerilo za dan i za vrijeme i ništa nismo znali....., ako se zna da sam za tih dana smršavio 28 kilograma, onda se zna kakva je hrana bila, na nas 27 ili 28 i na temperaturi od 38°C dobivali bismo 2 do 3 boce vode dnevno, međutim, nakon nekoliko dana izgubite potrebu i za jelom i za pićem.“

Alineja treća (alineja treća točke 2. optužnice)

Nakon što je oštećeni Josip Gorup perući po naređenju milicijsko vozilo pronašao odrezano ljudsko uho i krv, optuženi Miloš Držajić vukao ga je za uho i prijeteći govorio da je on to napravio.

Proizlazi iz više iskaza oštećenog Josipa Gorupa, od istrage do glavne rasprave od 27. travnja 2005., za koje se može reći, da su i pored rezultata prepoznavanja u Zatvoru u Osijeku, iskazane uznemirenosti i razdražljivosti posebno na glavnoj raspravi od 30. ožujka 2005., te promjene redoslijeda zbivanja vezanih za pronalaženje ljudskog uha i prijetnje, u osnovi prihvatljivi, istiniti i vjerodostojni, prožeti originalnim opisima što mu se dogodilo dok je bio u zarobljeništvu.

Što je u svezi predmetnih inkriminiranih radnji optuženog Miloša Držajića u svojim iskazima rekao oštećeni Josip Gorup, koji su rezultati prepoznavanja u Zatvoru u Osijeku i kako se manifestirala uznemirenost i razdražljivost?

Tijekom istrage i glavne rasprave održane 17. veljače 2004. oštećeni Josip Gorup istakao je, da su ga jednog dana izveli van iz zatvora i naredili mu da opere unutrašnjost službenog vozila milicije, prao je krv, kojom prilikom je našao i jedno odrezano ljudsko uho, da bi ga optuženi Miloš Držajić potezao za uho i prijeteći govorio da je on to napravio.

Na glavnoj raspravi od 30. ožujka 2005. oštećeni Josip Gorup prisjetio se da mu je ostalo upečatljivo kada mu je optuženi Miloš Držajić prijetio da će mu odrezati uho, točnije, rekao je kako je on odrezao uho koje je vidio perući auto i da će i njemu odrezati.

Na glavnoj raspravi od 27. travnja 2005. oštećeni Josip Gorup opisao je, kako je iz prostorije gdje je bio zatvoren čuo da su jednom čovjeku odrezali uho i da je ubijen, slijedećeg dana došao je optuženi Miloš Držajić gurao mu nož iza vrata i oko uha, uvrtao uho, tresao ga rukama govoreći: «Odrezat ću ti uho i likvidirat ću te kao onoga sinoć», da bi mu nakon toga rekli da ide prati službeno milicijsko vozilo gdje je vidio krv i odrezano ljudsko uho. Na kraju je još dodao: «Kad god bi prolazio optuženi Miloš Držajić, uvijek je i nešto napravio.»

Prema zapisniku o prepoznavanju u Zatvoru u Osijeku oštećeni Josip Gorup nije prepoznao optuženog Miloša Držajića a niti optuženog Jovana Ćurčića. U svezi prepoznavanja na glavnoj raspravi od 30. ožujka 2005. još je istakao da je na prepoznavanju bilo više osoba, da su od njegovog zarobljavanja prošle tolike godine, da je prepoznavanje obavljao s 12 do 13 koraka i da se ne sjeća što je rekao tijekom prepoznavanja. Jednostavno je dodao:» Osoba za koju sam rekao da je optuženi Miloš Držajić sličila mi je na optuženog Miloša Držajića. Siguran sam da je ovaj ovdje koji sjedi optuženi Miloš Držajić.»

Uznemirenost i razdražljivost oštećeni Josip Gorup pokazao je naročito na glavnoj raspravi od 30. ožujka 2005. što je vidljivo iz slijedećih odgovora: «Ako neću snositi posljedice, ja ne želim razgovarati s vama...,gospodine Rešetar, meni se iz dana u dan osvježava pamćenje. Ja se nisam pripremao za ovu raspravu, nemam branitelja i odgovaram što ste me pitali...,ja nisam vodio evidenciju čime su me tukli, molio sam Boga da ostanem živ..., mogu reći da smo bili u intimnim odnosima jer sam više bio s njim nego sa suprugom. Ako imate smisla za humor, onda me možete pitati jesam li bio u intimnim odnosima s optuženim Milošem Držajićem...,ja ne kontaktiram niti sa svojim ocem i ne znam kako izgleda.»

Odmah treba reći, da se iz cjelovitih iskaza oštećenog Josipa Gorupa provlači kao neosporno, da je bio zarobljen, da je bio zatvoren u zatvorima u Borovu, da je imao «tretman» sličan ostalim zarobljenicima i da je bio pod prijetnjom gotovo svakodnevne životne ugroženosti, svakodnevne smrtne opasnosti.

Ovo je bitno, jer pored ostalih činjenica, čije obrazloženje slijedi, daje prevagu za prednju tvrdnju o prihvatljivosti, istinitosti i vjerodostojnosti iskaza oštećenog Josipa Gorupa.

Neprepoznavanje optuženog Miloša Držajića tijekom radnje prepoznavanja u Zatvoru u Osijeku, ne znači odmah i apsolutno neprihvatanje iskaza oštećenog Josipa Gorupa. Prepoznavanje valja uzeti individualno. O vrijednosti prepoznavanja odlučuje dar promatranja, sposobnost pamćenja fizionomija, motorike i slično, sposobnost prisjećanja, reprodukcije. Teško je omogućiti da se viđena osoba promatra u ambijentu i pod uvjetima koji su vladali u vrijeme opažanja. Oštećeni Josip Gorup viđao je optuženog Miloša Držajića u posebnim okolnostima koje su se oslikavale u nesvakidašnjim uvjetima, u uvjetima u kojima do tada nije bio. Hrana i smještaj su bili ispod minimuma ljudskog dostojanstva, okruženje nepoznato, izložen naročito psihičkom zlostavljanju i u svakodnevnoj životnoj ugroženosti. Od dana zarobljavanja do dana prepoznavanja proteklo je skoro punih dvanaest godina. Sam oštećeni Josip Gorup kaže, da je osobe na prepoznavanju promatrao s 12 do 13 koraka. Zato više od svega govore njegove riječi koje oslikavaju zbunjenost, ali zbog toga ne i neprihvatljivost iskaza: »Ja ne znam za rezultate prepoznavanja, ali sam na prepoznavanju rekao da su tamo određene osobe optuženi Jovica Ćurčić i optuženi Miloš Držajić. Ne sjećam se jesam li tada bio siguran u to. Imate zapisnik o prepoznavanju, nemam više što za dodati. Ono što je upisano, pogledajte tamo. Osoba za koju sam rekao da je optuženi Miloš Držajić sličila mi je na optuženog Miloša Držajića. Siguran sam da je ovaj ovdje koji sjedi optuženi Miloš Držajić.« I dio nalaza i mišljenja sudskomedicinskog vještaka dr. Miroslava Gorete: »Nikada se ne smije zanemariti činjenica da protek vremena, u konkretnom slučaju 13 godina, kao i drastična promjena cjelokupne vanjske situacije, može i objektivno znatno otežati povezivanje logorskih sjećanja s današnjim likovima potencijalnih zlostavljača.«

Što se tiče mogućnosti prepoznavanja optuženog Miloša Držajića nije suvišno podsjetiti se i ponovno ukazati na iskaze oštećenih Damira Tatara, Ivana Berenda, Mile Ivaškovića, Vlade Čizmara, Nedeljka Dumančića i Josipa Bošnjakovića. Tako, po oštećenicima Damiru Tataru, Ivanu Berendu, Mili Ivaškoviću i Vladi Čizmaru u kritično vrijeme optuženi Miloš Držajić nije imao bradu. Oštećeni Vlado Čizmar opisao je dodatno optuženog Miloša Držajića riječima, da je u to vrijeme imao facu jednog mafijaša i to ležernu, a sada izgleda kao hijena. Oštećeni Nedeljko Dumančić, koji je radio s optuženim Milošem Držajićem i zato ga pozna, tvrdi, da se mnogo izmijenio, sasvim je drugi čovjek, nekada je bio mali, nabijen i prgav. Josip Bošnjaković tijekom prepoznavanja u Zatvoru u Osijeku nije pokazao na optuženog Miloša Držajića jer nije bio sto posto siguran, a nesigurnost je proizlazila iz razloga jer je bilo još sličnih osoba po građi.

Oštećeni Josip Gorup na glavnoj raspravi održanoj 30. ožujka 2005. ispitivan je nekoliko sati, od čega je najveći dio vremena odgovarao na pitanja branitelja, pri čemu je iskazao uznemirenost i razdražljivost, što se najbolje zapaža iz naprijed citiranih odgovora. Evidentna uznemirenost i razdražljivost još ne znači odmah i apsolutno neprihvatanje danih iskaza. Što o ovom profilu oštećenika u svom nalazu i mišljenju navodi sudskomedicinski vještak dr. Miroslav Goreta, a što sudskomedicinski vještak dr. Nikola Mandić? Sudskomedicinski vještak dr. Miroslav Goreta: „Najvažniji simptom poremećaja izazvanog zlostavljanjem u zarobljeništvu jeste obrambeno zaboravljanje traumatskog događaja putem njegovog odcjepljenja putem potiskivanja, poricanja i drugih nesvjesnih obrambenih mehanizama. Korištenjem tih obrana oštećenici se štite od ponovnog sučeljavanja s traumom karakteriziranom strahom, panikom, osjećajem ugroženosti, poniženjem, stidom, bespomoćnosti i sl. Iako se za održavanje tog obrambenog zida troše goleme količine psihičke energije, on povremeno ipak puca, bilo u vidu iznenadnog vraćanja traumatske situacije u svjesno doživljavanje ili u vidu noćnih mora. Takve se dekompenzacije mogu javljati na neke banalne vanjske provokacije koje asociraju na traumatski doživljaj, a nerijetko i bez nekog uočljivog podražaja kao rezultata teže prepoznatljivih nesvjesnih procjena.“ Sudskomedicinski vještak dr. Nikola Mandić: „Osobe traumatizirane izvan uobičajenog

ljudskog iskustva, razvijaju posttraumatski stresni poremećaj, simptomi tog poremećaja se sastoje u nametajućim mislima vezano uz traumu, pobuđenosti i izbjegavajućem ponašanju, točnije, izbjegavaju sve one podražaje koji bi ih mogli podsjetiti na traumatsko iskustvo. Mogu izražavati različite simptome i na različite načine. Intenzitet je različit, jedni mogu biti više zacočeni, drugi mogu biti više pobuđeni, uznemire, razdražljivi.“

Još nešto, oštećeni Josip Gorup, imenom i prezimenom kao milicionera Stanice milicije Borovo i počinitelja nedopuštenih radnji optuženog Miloša Držajića konstantno spominje, počev od istrage pa do glavne rasprave od 27. travnja 2005. Kao milicioner Stanice milicije Borovo optuženi Miloš Držajić osobno se predstavio njemu i ostalim zarobljenicima dok su bili u zarobljeništvu. Oštećeni Josip Gorup prepoznao je optuženog Miloša Držajća u sudnici dovodeći ga u vezu s dužnošću tadašnjeg milicionera i s počinjenjem nedopuštenih radnji. Na dužnost milicionera i prisustvo u zatvorima optuženog Miloša Držajića tijekom istrage i održanih glavnih rasprava ukazali su i drugi zarobljenici.

Protek vremena, promjena cjelokupne vanjske situacije, učestalosti ispitivanja, dužina ispitivanja, podsjećanje na traumu, točnije, izazvane dekompenzacije na banalne «provokacije» koje asociraju na traumatski doživljaj, za što se inače troše goleme količine psihičke energije i zbog čega dolazi do povremenog «pucanja», reakcija, pa čak i promjena redoslijeda zbivanja vezanih za pronalaženje ljudskog uha i prijetnje, ne znači automatizmom i neprihvatanje takvog iskaza oštećenog Josipa Gorupa. Ipak je osnovno, da je prihvatljiva tvrdnja o pronalaženju ljudskog uha i krvi u milicijskom vozilu i na tome vezanoj prijetnji, i to upravo onako kako je oštećeni Josip Gorup opisao u iskazu danom u istrazi, jer je to ustvari njegov prvi iskaz, lišen u najvećoj mjeri «pucanja», reakcija. Dakle, redoslijedom, oštećeni Josip Gorup nakon što je perući po naređenju milicijsko vozilo pronašao odrezano ljudsko uho i krv, optuženi Miloš Držajić vukao ga je za uho i govorio prijeteći da je on to uradio.

Alineja četvrta (alineja četvrta točke 2. optužnice)

Tijekom okupacije mjesta Lipovača, optuženi Miloš Držajić udario je najmanje dva puta otvorenom rukom u predio lica oštećenog Vilima Jajtića, oduzeo mu osobni automobil i odmah ga predao Peri Goranoviću.

Oštećeni Vilim Jajtić poznaje ga još iz vremena od prije rata. Poznaje ga oštećeni Josip Vučković, a sjeća ga se i oštećeni Renato Išpan. Oštećeni Vilim Jajtić zarobljen je u Lipovači, kod predaje optuženi Miloš Držajić udario ga je odmah najmanje dva puta otvorenom rukom u predio lica, oduzeo osobni automobil i odmah ga predao Peri Goranoviću, da bi zatim bio prevezen u Borovo. Oštećeni Josip Vučković zarobljen je u Lipovači, poznaje optuženog Miloša Držajića, tada je bio obučen u policijsku odoru. Oštećeni Renato Išpan upoznao je Miloša Držajića prilikom zarobljavanja u Lipovači, s tim što je za njegovo ime i prezime čuo još prije.

Zbog rečenog nema dvojbe da je optuženi Miloš Držajić u kritično vrijeme bio u mjestu Lipovača i da je počinio opisane zabranjene radnje.

Međutim, iz činjeničnog opisa izostavljeno je, da je ispitivao i udarao šakama i policijskom palicom po cijelom tijelu oštećene Josipa Vučkovića i Renata Išpana.

U svezi oštećenog Josipa Vučkovića zabranjena radnja udaranja bit će obrazložena pod alinejom šest. Naime, zabranjena radnja udaranja oštećenog Josipa Vučkovića činjenično je opisana u dvjema alinejama optužnice, u alineji četiri i alineji sedam, iako se radi o istom događaju.

U svezi udaranja policijskom palicom oštećenog Renata Išpana, isti je tijekom istrage doslovno istakao: «Osim psihičkog maltretiranja, udarao me je rukama, drvenom i metalnom

palicom po cijelom tijelu», da bi na glavnoj raspravi od 15. lipnja 2005. u svezi toga naveo: «Ne mogu točno definirati je li me optuženi Miloš Držajić udarao.» Valja istaći da je ovakvim jasnim iskazom stvorena sumnja.

Ispitivanje oštećenih Renata Išpana i Josipa Vučkovića samo po sebi, prema Ženevskoj konvenciji od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol II.) nije zabranjena radnja, te je također izostavljeno iz činjeničnog opisa.

Alineja peta (alineja peta točke 2. optužnice)

Optuženi Miloš Držajić prijetio je oštećenom Josipu Bošnjakoviću riječima, da će mu povaditi oči, da će ga zaklati i da živ neće izaći.

Proizlazi iz iskaza oštećenog Josipa Bošnjakovića. Optuženog Miloša Držajića poznaje još od 1990., jer su zajedno radili u II. policijskoj postaji u Osijeku. Istu večer, kada je bio zatvoren u jednoj podrumskoj prostoriji, u kojoj je na podu bilo 15 do 20 centimetara vode s fekalijama, koja je curila iz kanalizacijskih cijevi, pojavio se optuženi Miloš Držajić i tada izrekao prijetnje. Nije siguran, ali misli da optuženi Miloš Držajić više nije dolazio u podrumsku prostoriju.

Dakle, optuženi Miloš Držajić nesporno je identificiran kao milicioner Stanice milicije Borovo, kao takav ulazio je u podrumsku prostoriju gdje se nalazio oštećeni Josip Bošnjaković, te je izrekao prijetnje u pravcu toga da će mu povaditi oči, da će ga zaklati i da živ neće izaći.

I ovom prigodom valja ukazati da se s obzirom na okruženje stalne smrtno ugroženosti, izrečene prijetnje drže naročito ozbiljnim.

Što se tiče oštećenog Renata Išpana, izostavljen je činjenični opis koji se odnosi na njega (prijetnja da će mu ubiti i silovati majku, te udaranje rukama, drvenom i metalnom palicom po tijelu).

Oštećeni Renato Išpan upoznao je optuženog Miloša Držajića kada je bio zarobljen te kada su ga on i Mile Vukelić vozili u Borovo. Poveo se razgovor o policijskoj školi u Zagrebu, optuženi Miloš Držajić se tada predstavio imenom i prezimenom, uz napomenu da je i on išao u tu školu. U Borovu u zatvoru ispitivao ga je osam dana zaredom i pritom udarao.

Za razliku od iskaza tijekom istrage i glavne rasprave od 12. veljače 2004., na glavnoj raspravi od 15. lipnja 2005. u svezi prijetnji i udaranja doslovno je rekao: «Davno je to bilo, ne sjećam se što mi je točno rekao optuženi Držajić...ne mogu točno definirati je li me optuženi Miloš Držajić udario.» Na posljednjoj glavnoj raspravi na kraju je prokomentirao, da stoji iza svega što je izjavio, pa i iza onoga što je rekao tijekom istrage i na glavnoj raspravi od 12. veljače 2004. Ovakvim očiglednim mijenjanjem iskaza stvorena je sumnja je li optuženi Miloš Držajić stvarno optuženom Renatu Išpanu prijetio da će mu ubiti i silovati majku, te ga pritom udarao rukama, drvenom i metalnom palicom po tijelu. Cijeneći opisanu sumnju, sud je zauzeo stav da nema dokaza da je optuženi Miloš Držajić u odnosu na oštećenog Renata Išpana počinio opisane zabranjene radnje.

Alineja šesta (alineja sedma točke 2. optužnice)

Optuženi Miloš Držajić, u podrumu stanice milicije u Borovu udarao je policijskom gumenom palicom po glavi oštećenog Josipa Vučkovića.

Kao stanovnik Lipovače, mjesta nedaleko Borova, oštećeni Josip Vučković poznavao je optuženog Miloša Držajića. Opisao ga je sljedećim riječima: „Držajić je bio obučen u

policijsku odoru, a koliko sam ja shvatio, on je bio i glavni za to ispitivanje, jer nas je kao Lipovčanin poznavao.»

U svezi udaranja policijskom gumenom palicom doslovno je naveo: „Nakon što me je Vučenić prestao tući, izašao je van Miloš Držajić i odveo me u jednu podrumsku prostoriju u sklopu te iste zgrade, gdje me je nastavio tući pendrekom, i to po glavi. Od tog udarca sam pao.“

Nedvojbeno se radi o optuženom Milošu Držajiću. Oštećeni Josip Vučković poznaje ga još od prije oružanog sukoba. Zabranjena radnja udaranja je jasno opisana. Cijeneći okruženje svakodnevne smrtno ugroženosti, udaranje oštećenog Josipa Vučkovića policijskom gumenom palicom po glavi ukazuje se naročito ozbiljnom zabranjenom radnjom.

Alineja šesta točke 2. optužnice

Nije dokazano da je optuženi Miloš Držajić prinosio nož vratu i uhu oštećenog Josipa Gorupa, i da mu je na taj način prijetio, što je opisano u činjeničnom opisu alineje šeste točke 2. optužnice, ili konkretnije, nije dokazano da je pored već opisane dokazane zabranjene radnje pod alinejom 3. (alineja treća točke 2. optužnice), što je obrazloženo, još jednom prijetio oštećenom Josipu Gorupu.

Osim rečenog, u činjeničnom opisu alineje šeste točke 2. optužnice nema mjesta dijelu koji se odnosi na ispitivanje oštećenog Josipa Gorupa, iz razloga, jer ispitivanje prema Dopunskom protokolu Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol II.), nije zabranjena radnja.

Iskaz oštećenog Josipa Gorupa već je detaljno analiziran u dijelu obrazloženja koji se odnosi na alineju treću (alineja treća točke 2. optužnice), zato u ovoj alineji samo u osnovnim crtama, gdje će naglasak biti na zabranjenoj radnji optuženog Miloša Držajića, kada je prema optužnici bio korišten nož kao sredstvo prijetnje.

Kao nedvojbeno, iz iskaza oštećenog Josipa Gorupa, nije se nametala prijetnja prinošenjem noža vratu i uhu. Riječi oštećenog Josipa Gorupa, pored iznošenja detalja u svezi pronalaženja ljudskog uha i krvi u policijskom vozilu, bile su: «Kad bi god prolazio kraj mene, davao je pitanja i odgovore. Tada bi mi obično zavrtao uši, prijetio nožem, prijetio da zna da su moji roditelji ostali na okupiranom području.» Radi se o općenitom, više paušalnom iskazivanju, bez prostorne, vremenske i okolnosne određenosti, ili pojednostavljeno, radnja nije jasno razgraničena od dokazane nedopuštene radnje obrazložene pod trećom alinejom, zbog čega je stvorena sumnja.

Kako nije dokazano da je optuženi Miloš Držajić u kritično vrijeme prinosio nož vratu i uhu oštećenog Josipa Gorupa, i na taj mu način prijetio, a ispitivanje nije zabranjena radnja prema Dopunskom protokolu Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol II.), alineja šesta u cijelosti je izostavljena iz točke 2. optužnice.

Nisu prihvaćeni prijedlozi obrane optuženog Miloša Držajića, za pozivanjem radi ispitivanja, svjedoka Zvonka Babjaša i Branka Vidajića (na okolnost da su bili u grupi zatvorenika i mogli su imati neposredni uvid u način postupanja optuženog Miloša Držajića), Slobodana Žmirića i Janka Milakovića (na okolnost regrutiranja i ustrojavanja milicije tzv. SAO Krajine), Blaža Topalovića (kao djelatnika PU vukovarsko-srijemske na okolnost preuzimanja u procesu mirne reintegracije dokumentacije vezane za Stanicu milicije Borovo), Dušana Božića, Goše Cviovića, Željka Pejičića i Milana Pejičića (na okolnost obavljanja dužnosti optuženog Miloša Držajića), Ilije Kojića (na okolnost događanja u Borovu u inkriminirano vrijeme i način funkcioniranja milicije), te Adama Jelića (na okolnost vezanu za

prepoznavanje kada je prepoznat kao optuženi Miloš Držajić), jer su činjenice koje bi prema prijedlozima trebalo utvrditi već utvrđene, što je već obrazložano.

Nije prihvaćen niti prijedlog za neposrednim ispitivanjem oštećenih Josipa Vučkovića, Ivana Vučkovića, Luke Rožića, Vilima Jajtića, Josipa Bošnjakovića, Ivana Berenda i Vlade Čizmara, te su pročitani zapisnici o njihovom prijašnjem ispitivanju, jer su ispitani pred istim vijećem a postupak se vodi zbog kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora iznad osam godina.

Obrazložene radnje optuženog Miloša Držajića, postupci o kojima je bilo riječ od alineje prve do alineje šeste, u uvjetima svakodnevne životne ugroženosti, svakodnevnog psihičkog i fizičkog zlostavljanja, karakteriziraju se kao osobito teško, nečovječno postupanje prema civilnom stanovništvu za vrijeme oružanog sukoba. Radnje, postupci su nečovječni, nehumani, surovi, okrutni i nemilosrdni, negiraju čovjekovu osobnost, dostojanstvo, degradiraju čovjeka na način da gubi osobine ljudskog bića, uništavaju čovjekovu ljudsku prirodu, ono što čovjeka čini čovjekom.

Optuženi Miloš Držajić ostvario je sva objektivna i subjektivna obilježja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavak 1. OKZRH. Do nečovječnog postupanja prema civilnom stanovništvu, u opisani oblicima, došlo je za vrijeme oružanog sukoba, a postupao je protivno pravilima međunarodnog prava. Očigledna je svijest o okolnostima u kojima je postupao, da postupa protivno pravilima međunarodnog prava, kao i o mogućim posljedicama, pa je takve posljedice i želio.

Okolnost da se radilo o kršenju pravila međunarodnog ratnog prava nije morala biti obuhvaćena umišljajem optuženog Miloša Držajića, točnije, sviješću i znanjem, dovoljno bi bilo i to što ponašanje objektivno predstavlja kršenje pravila međunarodnog prava.

OPTUŽENI MLADEN MAKSIMOVIĆ, DUŠAN MIŠIĆ I DRAGAN (ČEDE) SAVIĆ pod točkom 3.

Optuženi Mladen Maksimović, Dušan Mišić i Dragan (Čede) Savić također su bili pripadnici milicije tzv. SAO Krajine u Borovu u kritično vrijeme. Nakon što je poginuo pripadnik paravojnih postrojbi po nadimku Miki, oštećeni Damir Tatar, Željko Bek, Darko Kiš i Nedeljko Krajinović, a zatim oštećeni Dobroslav Zadro, Josip Bošnjaković i Nikola Perković, noć uoči razmjene kod Adaševaca, odvođeni su milicijskim vozilom iz zatvora u vatrogasnom domu u stanicu milicije i vraćani, i to po pripadnicima milicije, od kojih su dvoje bili optuženi Mladen Maksimović i Dragan (Čede) Savić, gdje su ih optuženi Mladen Maksimović, Dušan Mišić i Dragan (Čede) Savić tukli palicama, zbog čega su gubili svijest, s tim što je optuženi Mladen Maksimović pri povratku oštećenom Damiru Tataru stavio cijev pištolja bez strjeljiva u usta i povukao okidač, te nožem zarezao uho.

I ovdje valja istaći, da je već opisano zašto su prihvatljivi iskazi oštećenih Damira Tatara, Željka Beka, Darka Kiša, Nedjeljka Krajinovića, Dobroslava Zadre, Josipa Bošnjakovića i Nikole Perkovića (dio obrazloženja prije točke za optuženog Jovana Čurčića), pri čemu se opet upućuje na nalaze i mišljenja sudskomedicinskih vještaka dr. Miroslava Gorete i dr. Nikole Mandića, gdje se iznose najčešći psihički poremećaji koji se pojavljuju kao posljedica tortura u zatočeništvu (dio obrazloženja u dijelu točke za optuženog Jovana Čurčića).

Zbog toga, nitko od oštećenika nije mogao u cijelosti opisati do u detalje sve što im se događalo od dolaska u zarobljeništvo u Borovo pa do odlaska na razmjenu kod Adaševaca. Međutim, svatko od njih ukazao je barem na jedan detalj onoga što im se događalo, koji su zajedno doveli do spoznaje o količini kriminalnih radnji optuženog Mladena Maksimovića, Dušana Mišića i Dragana (Čede) Savića.

Ipak sažeto: Iskazi su u osnovi vrlo detaljni, prožeti originalnim opisima doživljenog, puni emocija, istiniti i vjerodostojni. Određene nepreciznosti sigurno nisu rezultat namjere da se netko lažno tereti. Nemaju svi istu moć promatranja, pamćenja fizionomija i zatim sposobnost prenošenja. Takva subjektivna svojstva različita su od osobe do osobe. Okolnost konstantne ugroženosti kada je likvidacija mogla uslijediti svakog trenutka, dovela je do toga da se sve svelo na puko pitanje, hoće li se i kako preživjeti. Sigurno nije bilo razmišljanja u tom pravcu da bi njihova zapažanja jednog dana mogla biti od koristi za nekakav pretpostavljeni kazneni postupak.

Od utjecaja su i psihički poremećaji kao posljedice torture u zatočeništvu, a naziru se iz riječi oštećenog Nedjeljka Krajinovića „ od kad sam dobio poziv za glavnu raspravu ne spavam i stalno mislim na to“ i oštećenog Nikole Perkovića „ u strahu su velike oči, da ste vi prošli tu torturu, ja bih vas pitao sjećate li se kako se zove....“.

Osim toga, uvjeti nisu dopuštali potpuno raspoznavanje onih koji su ih tukli. Oštećeni Damir Tatar: „ Moram reći da je bilo požarno svjetlo i osobe koje su nas tukle bile su u sjeni.“

Jedna osoba, koja je bila učesnik odvođenja, batinanja i vraćanja oštećenika, te koja je oštećenom Damiru Tataru stavljala cijev pištolja bez strjeljiva u usta, i povlačila okidač, uz zarezivanje uha nožem, izdvajala se od ostalih po nadimku Mađar. Oštećeni Damir Tatar: „Oko 22,00 sata u halu je došao Savić, mislim Dragan, i osoba pod nadimkom Mađar....., netko je rekao, mislim Savić, da me treba ubiti, pa mi je Mađar stavio pištolj u usta i opalio, no pištolj nije bio pun, potom je izvadio nož i nožem mi zarezao uho.“ Oštećeni Josip Bošnjaković: „ Za osobu pod nadimkom Mađar ja sam čuo u Borovu....“ Oštećeni Nikola Perković: „ Za nadimak Mađar čuo sam u Borovu, on je bio stražar...“ Tijekom procesne radnje prepoznavanja putem fotografija optuženi Mladen Maksimović zvan Mađar, kao pripadnik milicije prepoznat je od strane oštećenih Dobroslava Zadre i Damira Tatara, ali i od strane oštećenog Luke Rožića. Da se radi o osobi tog imena i prezimena, kao i nadimka, te da je bio pripadnik milicije, naveli su upravo i sami pripadnici te milicije, mještani Borova, svjedoci Željko Pejaković, Slavoljub Lazić i Dušan Tadić, ali i optuženi Dušan Mišić, te što se tiče same pripadnosti miliciji, i optuženi Miloš Držajić.

Optuženi Dušan Mišić nije poricao pripadnost miliciji, za razliku od kriminalnih radnji koje mu se stavljaju na teret. Nesporno je njegovo učešće u batinanju noć uoči razmjene. Oštećeni Nikola Perković: „ Sjećam se da je tu večer bio prisutan i optuženi Dušan Mišić....., tu noć ili na sam dan razmjene saznao sam za ime i prezime optuženog Dušana Mišića; bio je čuvar u zatvoru i on nas je tukao, te 1991. izgledao je kao i danas, ali tada nije imao sijedu kosu i bio je malo mršaviji; kada su nas tukli, znam da je bio optuženi Dušan Mišić....., jedan od meni nepoznatih civila koji je bio s nama rekao mi je za ime i prezime optuženog Dušana Mišića....., zapamtio sam facu optuženom Dušanu Mišiću....., kažem da sam tek kasnije od civila saznao da se radi o optuženom Dušanu Mišiću..., u strahu su velike oči, da ste vi prošli torturu, ja bih vas pitao sjećate li se kako se zove; uglavnom, imao je crnu kosu, nije bio sijed, udarao me je bejzbol palicom, i to uglavnom po leđima, glavi i rukama.“ Oštećeni Josip Bošnjaković: "Optuženog Dušana Mišića znam još iz 1983....., kada su nas vozili Land Roverom bilo je njih u pratnji troje ili četvero, jedan od njih je bio, kao što sam rekao, Dušan Mišić....., nije istina da prilikom prepoznavanja u Zatvoru u Osijeku nisam prepoznao Dušana Mišića, tada kada je bio u zatvoru, već je bio sijed, promijenio se , nije isto 1983. i 2003....., na fotografiji pored Dušana Mišića nalazim se ja, ta omladinska sekcija igrala je nekoliko utakmica po Vukovaru i Osijeku.“ Radi pojašnjenja, oštećeni Josip Bošnjaković tijekom glavne rasprave u spis je predao fotografiju nogometne omladinske selekcije iz 1983. na kojoj se nalaze, pored ostalih igrača, on i optuženi Dušan Mišić, što upućuje na dugogodišnje obostrano poznanstvo. Dalje, tijekom prepoznavanja optuženi Dušan Mišić prepoznat je po oštećenom Nikoli Perkoviću.

U mjestu Borovo ima dosta osoba istog prezimena, pa čak istog imena i prezimena, što je otežavalo oštećenima identifikaciju onih koji su ih odvodili, tukli i vraćali. Ovdje se misli na prezime Savić i na ime i prezime Dragan Savić. Dosta oštećenika opisuje jednog Savića, u biti kao mlađu osobu, plave kovrčave kose, plavih očiju, visine 170 do 175 centimetara i piskutava glasa. Oštećeni Nikola Perković: " Sjećam se jedne osobe, imala je plavkastu kosu, ali ne baš potpuno plavu, bila je malo kovrčava..." Oštećeni Nedjeljko Krajnović: " Ostala mi je jedna osoba u pamćenju koja je stalno bila ispred ulaza gdje smo bili zatvoreni i zvali su je po nadimku Bosanac; bila je visine negdje oko 170 centimetara, imao je plavu kosu. Oštećeni Damir Tatar: " Bio je nižeg rasta, oko 175 centimetara visine, jače tjelesne građe, tamnoplave kose, imao je piskutav glas i pjege po licu ...." Oštećeni Dobroslav Zadro: "Kada je jedan njihov poginuo..., Savić, radilo se o jednom čuvaru čije sam ime tamo doznao, prozvao je mene prezimenom pa sam i ja bio u grupi..., odvezli su nas u dvorišnu prostoriju kuće u kojoj smo prvobitno bili zatočeni..., ja bih mogao prepoznati tog Savića koji me je tukao, međutim, mogao bih ga prepoznati preko fotografije iz te 1991....., bio je visok 170 do 175 centimetara, plave blago kovrčave kose i plavih očiju..., imao je piskutav glas, čuo sam da se opisana osoba zove Dragan." Sličan opis daje i oštećeni Ivica Milković:"Bio je visine 170 do 175 centimetara, u ono doba mogao je imati 28 do 29 godina, znači do 30 godina, sportske građe, korpulentniji, svijetloplavih očiju, srednje plave kose, koja je bila srednje dužine i blago kovrčava, s piskutavim glasom...." Da se radi upravo o optuženom Draganu (Čede) Saviću vidljivo je kada se usporede prednji iskazi s iskazima pripadnika milicije u Borovu, mještana Borova, svjedoka Željka Pejakovića, Slavoljuba Lazića i Dušana Tadića. Svjedok Željko Pejaković:"Optuženi Dragan Savić, sin Čede, bio je visine od 170 do 175 centimetara, težine oko 75 kilograma, mislim da nije nosio brkove, kosa je bila plavkasta, čini mi se malo velnasta , kuštrava, srednje dužine." Svjedok Slavoljub Lazić:"Optuženog Dragana Savića, sina Čede, poznajem i on je jedno vrijeme bio u miliciji." Svjedok Dušan Tadić:"Optuženi Dragan Savić, sin Čede, plavi kuštravi, on je bio u miliciji 1991., bio je nekako od polovice 8. mjeseca pa do polovice 9. mjeseca 1991." Dokaz više su i navodi optuženih Jovana Ćurčića , Miloša Držajića i Dušana Mišića. Optuženi Jovan Ćurčić:"Ne ovaj Dragan Savić, nego Dragan Savić, plavi dečko, on je jedno vrijeme bio u miliciji...." Optuženi Miloš Držajić:"Optuženi Mladen Maksimović i optuženi Dragan Savić, inače plave kose, bili su kratko u miliciji. " Optuženi Dušan Mišić:" Optuženi Dragan Savić koji nije ovdje u sudnici, bio je jači i sportski građen, malo duže plave kose, ljepuškast u licu." Tijekom procesne radnje prepoznavanja putem fotografija optuženog Dragana (Čede) Savića prepoznali su oštećeni Dobroslav Zadro, ali i oštećeni Luka Rožić, te svjedok Željko Pejaković. Inače, optuženi Dragan (Čede) Savić dovodi se u vezu s odvođenjem, batinanjem i vraćanjem oštećenih Damira Tatara, Željka Beka, Darka Kiša, Nedjeljka Krajnovića, Dobroslava Zadre, Josipa Bošnjakovića i Nikole Perkovića.

Opisani postupci optuženih Mladena Maksimovića, Dušana Mišića i Dragana Čede Savića su krajnje nehumani, surovi, nemilosrdni, okrutni, negiraju čovjekovu osobnost, dostojanstvo, ili jednom riječju karakterizirani su nečovječnošću.

Spominjano prepoznavanje putem fotografija optuženih Mladena Maksimovića i Dragana (Čede) Savića (u svezi optuženog Jovice Vučenovića tek slijedi obrazloženje), obavljeno je u skladu s procesnim pravilima, pravilima kriminalistike. Svi oštećenici svjedoci koji su pristupili prepoznavanju upozoreni su sukladno odredbama članka 238. stavak 3. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“, broj: 110/97., 27/98., 58/99., 112/99., 58/02. i 62/03. – u nastavku: ZKP/97.). Glavna rasprava održavana je u kontinuitetu, oštećenici i svjedoci koji su pristupili prepoznavanju već su ranije saslušavani, kada su i upozoreni da su dužni govoriti istinu, a procesna radnja prepoznavanja praktično je predstavljala naknadno njihovo iskazivanje.

Tijekom prepoznavanja korištene su fotografije iz osobnih kartona pribavljenih od Policijske postaje Vukovar. Oštećenici i svjedoci najprije su davali detaljan opis osobe ili osoba, slijedio je postupak prepoznavanja, da bi se na kraju dala ocjena rezultata

prepoznavanja. Prije prepoznavanja prisutni su upozoreni da tijekom provođenja prepoznavanja putem fotografija ne napuštaju sudnicu.

Uostalom, prije i tijekom procesnih radnji prepoznavanja branitelji, koji su, uzgred rečeno, aktivno učestvovali, nisu imali niti jedan prijedlog ili primjedbu.

Nisu prihvaćeni prijedlozi:

Branitelja Ivica Mačvanina, Branka Ivića i Vojislava Ore za neposrednim ispitivanjem oštećenih Damira Tatara, Željka Beka, Darka Kiša, Nedeljka Krajnovića, Josipa Bošnjakovića, Dobroslava Zadre, Nikole Perkovića i Vlade Čizmara. Branitelja Branka Ivića za neposrednim ispitivanjem oštećenog Viktora Okreše. Posebno branitelja Ivica Mačvanina, Branka Ivića i Vojislava Oreta za ponovnim prepoznavanjem putem fotografija. Optuženog Dušana Mišića za pozivanjem radi saslušanja svjedoka Milana Kojića, i to na okolnost, da je dopustio oštećenom Josipu Bošnjakoviću da ga prepozna na temelju fotografije iz 1981. s jedne njihove zajedničke utakmice.

Razlozi su sljedeći: Iskazi spomenutih oštećenika pročitani su bez obzira što se stranke nisu suglasile, jer su ispitani pred istim vijećem i postupak je vođen zbog kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora iznad osam godina. Od ispitivanja pa do čitanja nije proteklo duže vrijeme, a doprinosi ekonomičnosti postupka. Pored traženja neposrednog ispitivanja, nakon čitanja zapisnika o prijašnjem ispitivanju oštećenika, branitelji nisu imali što primijetiti. Prepoznavanje na temelju fotografija je naprijed detaljno obrazloženo. Prijedlog optuženog Dušana Mišića nije važan za odlučivanje.

Optuženi Mladen Maksimović, Dušan Mišić i Dragan (Čede) Savić ostvarili su sva objektivna i subjektivna obilježja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavak 1. OKZ RH. Do nečovječnog postupanja prema civilnom stanovništvu, u opisanim oblicima, došlo je za vrijeme oružanog sukoba, a postupali su protivno pravilima međunarodnog prava. Očigledna je svijest o okolnostima u kojima su postupali, da postupaju protivno pravilima međunarodnog prava, kao i o mogućim posljedicama pa su takve posljedice i željeli.

Okolnost da se radilo o kršenju pravila međunarodnog ratnog prava nije morala biti obuhvaćena njihovim umišljajem, točnije, sviješću i znanjem, dovoljno bi bilo i to što ponašanja objektivno pokazuju kršenja pravila međunarodnog prava.

OPTUŽENI JOVICA VUČENOVIĆ pod točkom 4.

U kritično vrijeme, u vrijeme oružanog sukoba, optuženi Jovica Vučenović bio je pripadnik teritorijalne obrane. Potvrdili su, kako milicionari stanice milicije, odnosno mještani Borova ,svjedoci Dujko Lukić, Dragiša Čančarević, Željko Pejaković, Rade Bosić i Slavoljub Lazić, tako i optuženi Jovan Ćurčić, Miloš Držajić i Dušan Mišić. Posebno su rezolutni bili optuženi Jovan Ćurčić, Miloš Držajić i Dušan Mišić, kratko i jasno rekavši u svojim obranama „optuženi Jovica Vučenović bio je u teritorijalnoj obrani“.

Pripadajući teritorijalnoj obrani, optuženi Jovica Vučenović, "prilazio je " mjestima koja su bila pod direktnom ingerencijom optuženog Jovana Ćurčića kao komandira Stanice milicije Borovo i gdje su zatvarani zarobljenici, jer su ga milicionari puštali.

Korišten je izraz "prilazio je", jer je oštećeni Josip Vučković tako i naveo u svom iskazu: "Nakon što su me tako ispitivali i istukli, izbacili su me van iz te prostorije; dok sam sjedio vani, prišao mi je do tada jedan nepoznati...."

Da su oštećeni Ivan Vučković, Josip Vučković i Karlo Babjaš bili „u rukama“ milicije, vidljivo je iz cjelovitosti njihovih iskaza; svagdje se spominje zarobljavanje, dominantnost kod ispitivanja milicionara optuženog Miloša Držajića i razmjene za koju se zna da je vođena od strane komandira milicije optuženog Jovana Ćurčića.

Za identifikaciju optuženog Jovice Vučenovića kao onog koji je udario oštećene Ivana Vučkovića i Josipa Vučkovića, korišteni su baš njihovi iskazi, u kojima tvrde, oštećeni Ivan Vučković, da optuženog Jovicu Vučenovića poznaje od prije izbijanja oružanog sukoba i da je radio u Nami, te oštećeni Josip Vučković, da se optuženi Jovica Vučenović sam predstavio.

Što su u svojim iskazima naveli oštećeni Ivan Vučković i Josip Vučković ?

Oštećeni Ivan Vučković zarobljen je u Lipovači, zatvoren je u podrumu jedne kuće u Borovu, tamo ga je tukao optuženi Jovica Vučenović 10 do 15 minuta, od udaraca je pao sa stolice, da bi tada došao optuženi Miloš Držajić i odveo ga u halu vatrogasnog doma.

Oštećeni Josip Vučković zarobljen je u Lipovači, po dolasku u Borovo odveli su ga u njihovu stanicu milicije u jednu prostoriju i zatvorili, tukao ga je optuženi Miloš Držajić. Kada su ga izbacili napolje, prišao je jedan nepoznati i predstavio se imenom i prezimenom Jovica Vučenović, tukao ga je na način da mu je glavom udario o zid, da bi ga na kraju ponovno tukao optuženi Miloš Držajić u jednom drugom podrumu.

Tijekom prepoznavanja putem fotografija, optuženog Jovicu Vučenovića prepoznao je oštećeni Ivan Vučković. Jasno, optuženog Jovicu Vučenovića na fotografiji je prepoznao i svjedok Željko Pejaković, također milicionar Stanice milicije Borovo u kritično vrijeme.

Dakle, optuženi Jovica Vučenović je kao pripadnik teritorijalne obrane dolazio u prostor gdje su zatvarani zatvorenici, jer je puštan od strane milicionara, te tukao oštećene Ivana Vučkovića i Josipa Vučkovića.

Iskazi oštećenih Ivana Vučkovića i Josipa Vučkovića su istiniti i vjerodostojni, ispričali su upravo ono što im se dogodilo dok su bili zatvoreni u zatvorima u Borovu i kada ih je optuženi Jovica Vučenović udario.

Opisane radnje, postupci o kojima je bilo riječi, u uvjetima svakodnevne ugroženosti, svakodnevnog psihičkog i fizičkog zlostavljanja, karakteriziraju se kao osobito teško nečovječno postupanje prema civilnom stanovništvu za vrijeme oružanog sukoba. Te radnje – postupci su nehumani, surovi, okrutni i nemilosrdni, degradiraju čovjeka na način da čovjek gubi osobine ljudskog bića, negiraju čovjekovu osobnost, dostojanstvo, uništavaju čovjekovu ljudsku prirodu, ono što čovjeka čini čovjekom.

Nisu prihvaćeni prijedlozi branitelja Biserke Treneski za neposrednim ispitivanjem oštećenih Ivana Vučkovića, Josipa Vučkovića i Karla Babjaša. Iskazi su pročitani bez obzira što nije bilo suglasnosti, jer su ispitani pred istim vijećem i postupak je vođen zbog kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora iznad osam godina. Nije bez značaja da od ispitivanja oštećenika pa do čitanja iskaza nije proteklo duže vrijeme, a doprinosi se i ekonomičnosti postupka. Sama po sebi govori još i činjenica, da i pored traženja neposrednog ispitivanja, nakon čitanja zapisnika o prijašnjem ispitivanju oštećenika, branitelj nije imao što primijetiti.

Pouzdana se zaključuje, da je optuženi Jovica Vučenović ostvario sva potrebna objektivna i subjektivna obilježja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavak 1. OKZ RH. Do nečovječnog postupanja prema civilnom stanovništvu, u spomenutim oblicima, došlo je za vrijeme oružanog sukoba, a postupao je protivno pravilima

međunarodnog prava. Očigledna je svijest o okolnostima u kojima je postupao, da postupa protivno pravilima međunarodnog prava, kao i o mogućim posljedicama, pa je takve posljedice i želio.

Okolnost da se radilo o kršenju pravila međunarodnog ratnog prava nije morala biti obuhvaćena umišljajem optuženog Jovice Vučenovića, sviješću i znanjem, dovoljno bi bilo i to što ponašanje objektivno predstavlja kršenja pravila međunarodnog prava.

Kako su se u radnjama optuženih Jovana Ćurčića, Miloša Držajića, Mladena Maksimovića, Dušana Mišića, Dragana (Čede) Savića i Jovice Vučenovića očigledno stekli svi bitni elementi bića kaznenog djela iz članka 120. stavak 1. OKZRH, proglašeni su krivima i osuđeni, optuženi Jovan Ćurčić na kaznu zatvora u trajanju od 14 godina, optuženi Miloš Držajić na kaznu zatvora u trajanju od 10 godina, optuženi Mladen Maksimović na kaznu zatvora u trajanju od 7 godina. Optuženi Dušan Mišić na kaznu zatvora u trajanju od 6 godina, optuženi Dragan (Čede) Savić na kaznu zatvora u trajanju od 6 godina i optuženi Jovica Vučenović na kaznu zatvora u trajanju od 6 godina.

Kako se nakon počinjenja predmetnog kaznenog djela Kazneni zakon izmijenio, a izmjene nisu blaže, prema optuženima Jovanu Ćurčiću, Milošu Držajiću, Mladenu Maksimoviću, Dušanu Mišiću, Draganu (Čede) Saviću i Jovici Vučenoviću primijenjen je OKZRH, koji je bio na snazi u vrijeme kada je kazneno djelo počinjeno.

Kod odlučivanja o kaznenoj sankciji kod optuženih Jovana Ćurčića, Miloša Držajića, Mladena Maksimovića, Dušana Mišića, Dragana (Čede) Savića i Jovice Vučenovića cijenjene su kako olakotne tako i otegotne okolnosti.

Od olakotnih okolnosti: za optuženog Jovana Ćurčića, do sada nije osuđivan, bez zaposlenja je, otac dvoje djece i u kritično vrijeme kada je bio komandir stanice milicije u Borovu imao je nešto drugačiji odnos prema zatvorenicima s kojima je radio prije izbijanja oružanog sukoba i prema pojedinim mještanima Borova; za optuženog Miloša Držajića, do sada nije osuđivan, bez zaposlenja je i bez imovine; za optuženog Mladena Maksimovića, bez imovine je; za Dušana Mišića, do sada nije osuđivan, otac je jednog djeteta i bez imovine je; za optuženog Dragana (Čede) Savića, bez imovine je; i za optuženog Jovicu Vučenovića, također da je bez imovine.

Od otegotnih okolnosti za optuženog Jovana Ćurčića, veća količina kriminalnih radnji, broj osoba prema kojima je izvršeno kazneno djelo, sistematičnost kod nanošenja fizičkih i psihičkih patnji gotovo svim oštećenima i pokazana bešćutnost kod određivanja tko neće ići u razmjenu, pokrivajući se neprimjerenim razlozima, da je netko već drugi put uhićen, odnosno, da mu je brat svećenik.

Od otegotnih okolnosti za optuženog Miloša Držajića, također, veća količina kriminalnih radnji, broj osoba prema kojima je izvršeno kazneno djelo i sistematičnost kod nanošenja fizičkih i psihičkih patnji.

Od otegotnih okolnosti: za optuženog Dušana Mišića, isto tako sistematičnost kod nanošenja psihičkih i fizičkih patnji; za osuđenog Mladena Maksimovića, da je do sada osuđivan, sistematičnost kod nanošenja fizičkih i psihičkih patnji i veća količina kriminalnih radnji (stavljanje cijevi pištolja bez strjeljiva u usta oštećenom Damiru Tataru, povlačenje okidača i rezanje uha nožem); za optuženog Dragana (Čede) Savića, da je do sada osuđivan i sistematičnost kod nanošenja fizičkih i psihičkih patnji, te za optuženog Jovicu Vučenovića, da je do sada osuđivan.

U svezi osuđivanosti optuženih Mladena Maksimovića i Dragana (Čede) Savića, izricanja uvjetnih osuda, iako je nakon njihove primjene utvrđeno da su prije toga počinili

kaznena djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, ocijenjeno je da bi i pored toga bilo uvjeta za primjenu mjera upozorenja.

U svezi osuđivanosti optuženog Jovice Vučenovića, kazna zatvora u trajanju od 13 godina zbog kaznenog djela oružane pobune iz članka 236. stavak 1. Kaznenog zakona Republike Hrvatske, izrečena presudom Vojnog suda Osijek broj: K-22/93. od 31. ožujka 1993., oprosteno je, ali nije nastupila rehabilitacija, jer od tada nije proteklo 10 godina, te se ne smatra neosuđivanim.

Cijeneći sve navedeno, upravo će se izrečenim kaznama zatvora u okviru opće svrhe izricanja kaznenopravnih sankcija postići svrha kažnjavanja.

Odluka o uračunavanju vremena provedenog u pritvoru za optužene Jovana Ćurčića, Miloša Držajića i Dušana Mišića temelji se na odredbi članka 45. stavak 1. i 3. OKZRH.

Optuženi Jovan Ćurčić, Miloš Držajić, Mladen Maksimović, Dušan Mišić, Dragan (Čede) Savić i Jovica Vučenović su na temelju članka 122. stavak 4. a u svezi s člankom 119. stavak 2. točka 1., 6. i 7. ZKP/97. u cijelosti oslobođeni obveze da nadoknade troškove kaznenog postupka, jer bi u protivnom, zbog nezaposlenosti i činjenice da su bez imovine, bilo dovedeno u pitanje njihovo uzdržavanja kao i uzdržavanje osoba koje su dužni uzdržavati.

Valja ukazati, da su u ovom kaznenom postupku primjenjivane postupovne odredbe ZKP/97., stoga što je kazneni postupak pokrenut nakon njegovog stupanja na snagu.

Vukovar, 14. prosinca 2005.

ZAPISNIČAR
Jelena Smičić, v.r.

PREDSJEDNIK VIJEĆA
Ante Zeljko, v.r.

POUKA O PRAVU NA ŽALBU:

Protiv ove presude u roku od petnaest dana može se izjaviti žalba Vrhovnom sudu Republike Hrvatske, i to putem ovoga suda u tri primjerka.

DOSTAVITI:

1. Optuženi Jovan Ćurčić, Zatvor u Osijeku
2. Optuženi Miloš Držajić, Zatvor u Osijeku
3. Optuženi Dušan Mišić, Zatvor u Osijeku
4. Županijsko državno odvjetništvo u Vukovaru na broj: K-DO-17/03.
5. Branitelj Nediljko Rešetar, Osijek, P. Preradovića 7
6. Branitelj Maro Mihočević, Zagreb, Amruševa 7
7. Branitelj Vojislav Ore, Vukovar, K. A. Stepinca 23
8. Branitelj Biserka Treneski, Vukovar, Sajmište 16
9. Branitelj Branko Ivić, Vukovar, Dunavski prilaz 3
10. Branitelj Ivica Mačvanin, Vukovar, F. Tuđmana 8

Za točnost otpravka – ovlaštenu službenicu
Snježana Josić